

Проект Safe!

„Гласове от терена“

Безопасно и адекватно завръщане,
справедливо отношение и ранна идентификация
на жертви на трафик от трети страни извън ЕС

Заключителен доклад Проект ФУМИ/АМІФ 2017–2018

Проектът Safe! е съфинансиран от Европейския Фонд „Убежище, Миграция и Интеграция“ (ФУМИ/АМІФ), както и Министерството на правосъдието и сигурността и Министерството на благосъстоянието, здравеопазването и спорта на Кралство Нидерландия.

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Justitie
en Veiligheid

Проект Safe!

„Гласове от терена“

Безопасно и адекватно завръщане,
справедливо отношение и ранна идентификация
на жертви на трафик от трети страни извън ЕС

Заклучителен доклад Проект ФУМИ/AMIF 2017–2018

Предговор

Европейският съюз и т. нар. трети страни трябва спешно и адекватно да реагират на потока от стотици хиляди откъснати от родината си мигранти и бежанци, които търсят сигурност в ЕС. Много от тези хора могат лесно да станат жертва на експлоатация както по време на пътуването си, така и след като са достигнали някоя от държавите, членки на ЕС. Като се придържа към международните стандарти за правата на човека, ЕС се стреми да предложи ранна идентификация, защита и подкрепа за безопасно завръщане и устойчива реинтеграция за жертви на трафик на хора.

Проектът Safe!, финансиран от Фонда „Убежище, Миграция и Интеграция“ (ФУМИ/ AMIF), допринесе да се ориентираме кои стратегии са ефективни и какви трябва да бъдат методите за обучение на професионалистите за ранната идентификация и закрилата на жертви на трафик, от една страна, и безопасното завръщане и устойчивата реинтеграция – от друга страна. Той повиши знанията на професионалисти от целия ЕС и от трети страни и им даде прагматични, специализирани инструменти за работа, които да използват в ежедневната си практика по европейските граници, в приемателните центрове, в подслоните или в секторите на работа с висок риск от експлоатация.

Но най-важната заслуга на Safe! беше, че събра на едно място специалисти в противодействието на трафика на хора със специалисти в сферата на миграцията, които иначе рядко се срещат, за да обсъдят заедно проблемите на трафика на хора сред бежанците и мигрантите. Както на национално, така и на международно ниво „гласове от терена“ имаха възможност да споделят трудности, най-добри практики и възможни решения, често под формата на конкретни и реални казуси, наблюдения и предложения. Така те допринесоха да се разбере колко е важно да се гарантират ранна идентификация, закрила и безопасно завръщане на жертвите на трафик сред мигрантите и бежанците, които влизат в ЕС.

Чрез проведените национални и международни експертни срещи и обучения представители на 26 европейски държави, от които 19 държави, членки на ЕС, имаха възможност пряко да се възползват от проекта Safe!. Косвено той ще бъде полезен за всички европейски държави членки, както и за трети страни, благодарение на широкото разпространение на продуктите и резултатите от неговата работа.

Имах удоволствието да изнеса програмна реч на Международната платформа на Safe! през октомври 2018 в София, България, където се срещнах с повече от 85 експерти в областта на противодействието на трафика на хора и миграцията – преживяване, което допринесе за проучванията за новия ми доклад за Съвета на ООН по правата на човека през 2019 г.

През юни 2018 г. докладвах пред Съвета по правата на човека за ранната идентификация, насочване и защита на жертви или потенциални жертви на трафик на хора в смесените миграционни потоци. Подчертах, че в Европа все още трябва да се направи много за подобряване на положението на жертвите на трафик по отношение на ранната идентификация и защита, както и на подкрепата за безопасно завръщане и устойчива реинтеграция. Стратегиите и програмите за обучение, разработени в проекта Safe!, са положителна стъпка напред в този процес и ще допринесат за подобряване на положението на жертвите на трафик в целия ЕС и в трети страни.

Мария Грация Джаммаринаро

Специален докладчик на ООН относно трафика на хора, особено жени и деца

Съдържание

Резюме		7
Раздел 1	Въведение	9
1.1	Защо този проект?.....	9
1.2	Цели, дейности и резултати на проекта Safe!	10
1.3	Целеви групи	12
1.4	Продължителност и финансиране	13
1.5	Консорциум	13
1.6	Методология	14
1.7	Структура на доклада	15
Раздел 2	Европейско ниво: Проучване на трудностите, съществуващите практики и потребностите от обучение за ранна идентификация и безопасно и адекватно завръщане на (предполагаеми) жертви на трафик сред (новопристигналите) мигранти и бежанци	16
2.1	Методология.....	16
2.2	Определение за ранна идентификация на (предполагаеми) жертви на трафик.....	18
2.3	Съществуващи практики за скрининг и ранна идентификация на пристигащи мигранти и бежанци	20
2.4	Достъп до услуги за жертвите, идентифицирани сред мигранти и бежанци	23
2.5	Трудности по отношение на ранната идентификация.....	26
2.6	Трудности по отношение на закрилата на (идентифицирани) жертви на трафик	28
2.7	Трудности по отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията	28
2.8	Заключителни бележки	30
Раздел 3	Обучителни програми „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“	31
3.1	Въведение	31
3.2	Методология на обучението	32
3.3	Обучителна програма „Ранна идентификация“	33
3.4	Обучителна програма „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“	43
3.5	Заключителни бележки	52

Раздел 4	На фокус: Национална платформа в Нидерландия	53
4.1	Структура на Националната платформа	53
4.2	Кратко представяне на ситуацията в Нидерландия	54
4.3	Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможни решения	58
4.4	Какво може да направи Нидерландия?	60
4.5	От експертни знания към практика: акценти от обученията „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“	62
4.6	Заклучителни бележки	63
Раздел 5	На фокус: Национална платформа в България	65
5.1	Структура на Националната платформа	65
5.2	Кратко представяне на ситуацията в България	65
5.3	Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможни решения	67
5.4	Какво може да направи България?	70
5.5	Заклучителни бележки	71
Раздел 6	На фокус: Национална платформа в Република Северна Македония	72
6.1	Структура на Националната платформа	72
6.2	Кратко представяне на ситуацията в РС Македония	73
6.3	Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможни решения	76
6.4	Какво може да направи РС Македония?	77
6.5	От експертни знания към практика: акценти от обученията „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ за РС Македония и България	78
6.6	Заклучителни бележки	81
Раздел 7	На фокус: Национална платформа в Унгария.....	82
7.1	Структура на Националната платформа	82
7.2	Кратко представяне на ситуацията в Унгария.....	82
7.3	Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможни решения	89
7.4	Какво може да направи Унгария?.....	91
7.5	От експертни знания към практика: акценти от обученията „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ в Унгария.....	92

7.6	Заключителни бележки	96
Раздел 8	На фокус: Международна платформа.....	97
8.1	Структура на Международната платформа	97
8.2	Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможни решения	98
8.3	От експертни знания към практика: акценти от обучението „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ и обучението на обучители.....	106
8.4	Заключителни бележки	108
Раздел 9	Заключения и препоръки	109
9.1	Основни изводи	109
9.2	Препоръки	112
Приложения		116
Приложение 1	Партньорски организации по проект Safe!	117
Приложение 2	(Препращане към) Социална карта за ранна идентификация, закрила и безопасно бъдеще, безопасно завръщане.....	125
Приложение 3	Материали, които да се използват в обучение за „Ранна идентификация“	126
Приложение 4	Материали, които да се използват в обучение за „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“	129
Информация		132

Резюме

Проектът Safe!¹ се фокусира върху повишаване на осведомеността на обществото относно (възможните) жертвите на трафик сред новопристигналите бежанци и мигранти и разработване на инструменти за тяхното подпомагане, като прилага подход, основан на човешките права.

Основната цел на проекта Safe! може да бъде обобщена, както следва:

„Да се даде възможност за ранна и адекватна идентификация и защита на жертвите на трафик, както и да се гарантира тяхното безопасно завръщане и устойчива реинтеграция в контекста на настоящите процеси на търсене на убежище и миграция в рамките на Европейския съюз.“

Safe! подходи към постигането на тази дългосрочна цел прагматично и стратегически, обединявайки богатия практически опит на 13 специализирани НПО, ПО и МПО, които ежедневно работят с жертви на трафик в Холандия, Унгария, България и РС Македония.

Safe! обхваща **1010** професионалиста в областта на борбата с трафика на хора и миграцията чрез изпълнението на осем работни пакета:

1.-2. Разработване на стратегии и специализирани обучителни програми за ранна идентификация и защита, както и за безопасно завръщане и устойчива реинтеграция на жертви на трафик

- Партньорите по Safe! работиха на терен по границите, в центровете за първоначален прием и на работните места с висок риск от експлоатация, където могат да бъдат идентифицирани жертви на трафик. Те консултираха жертвите за възможностите за безопасно завръщане и реинтеграция. Едновременно с това 69 експерти от 30 европейски държави (21 държави, членки на ЕС) бяха обхванати от международно проучване. Всичко това допринесе за разработването на стратегиите и програмите за обучение.
- Бяха разработени специализирани обучителни програми за ранна идентификация и защита, основани на насоките „Euro TrafGuID“, и за безопасно завръщане и устойчива реинтеграция на жертвите на трафик, основани на методологията „Безопасно бъдеще“. Специализиран екип от обучители проведе обучения в рамките на националните платформи и на Международната платформа.

3.-6. Национални платформи в Нидерландия, България, РС Македония и Унгария и Международна платформа в България за обмен на стратегии, трудности и най-добри практики и за провеждане на обучения „Ранна идентификация“ и „Безопасно завръщане и реинтеграция“ на жертвите на трафик

- Проведени бяха четири национални платформи, по една във всяка държава, включена в проекта, с участието на експерти в борбата с трафика и миграцията. Те имаха възможност да обсъдят своите затруднения и да предложат възможни решения. Всяка платформа започна с експертна среща, последвана от практическо обучение за професионалисти, които влизат в пряк контакт с (възможни) жертви на трафик.
- Международната платформа беше най-значимото събитие по проекта Safe!. Тя ангажира 105 експерти от НПО, ПО и МПО от 26 европейски държави (19 държави, членки на ЕС). Платформата даде финален принос за стратегиите и програмите за обучение и предостави възможност на участниците да обменят експертен опит и да работят в мрежа.
- В експертните срещи участваха **260** специалисти. Те имаха възможност впоследствие да споделят наученото със своите колеги (още **279** експерти).
- В обучителните програми се включиха **135** професионалисти. Те споделиха новопридобитите си познания с още **140** свои колеги.
- 7 обучителя участваха в специално изготвената сесия за „Обучение на обучители“ по време на Международната платформа.

¹ Аббревиатура от Safe and Adequate Return, Fair Treatment and Early Identification of Victims of Trafficking.

7. Изграждане на европейска мрежа и 8. Комуникация и разпространяване на резултатите от проекта

- Резултатите от проекта Safe! бяха представени на три европейски събития, проведени от други организации, и достигнаха до още **120** експерти.
- Беше създадена Социална карта с приблизително 150 НПО, ПО и МПО, ангажирани с ранната идентификация, закрилата и/или безопасното завръщане и реинтеграция на жертви на трафик.

Заключителният доклад на проекта „Гласове от терена“ („Voices from the field“) предоставя задълбочен анализ на стратегиите и тенденциите по отношение на ранната идентификация и защита, безопасното завръщане и устойчивата реинтеграция на жертви на трафик. Той съдържа и програмите за обучение, разработени в рамките на проекта.

Данните, изводите и препоръките от доклада „Гласове от терена“ може да бъдат използвани в дейности за лобиране и застъпничество във всички държави, участвали в него, с цел повишаване на знанията относно ранната идентификация и безопасното завръщане и реинтеграцията на жертви на трафик от трети страни.

Професионалистите, обучени в проекта Safe!, ще могат да прилагат новите си умения, когато работят с (възможни) жертви на трафик.

Не на последно място, обучителните модули ще подпомогнат обучители, които искат да прилагат методологията „Безопасно бъдеще“ за безопасното завръщане и реинтеграцията на жертви на трафик и/или насоките „EUTrafGuID“ за ранна идентификация.

Раздел 1 Въведение

Този раздел представя как беше създаден проектът Safe!, неговите цели, дейности и резултати. Представен е и консорциумът от партньори, работили по проекта, а също и методологията, използвана за реализирането му.

Структура на раздела

1.1	Защо този проект?	9
1.2	Цели, дейности и резултати на проекта Safe!	10
1.3	Целеви групи	12
1.4	Продължителност и финансиране	13
1.5	Консорциум	13
1.6	Методология	14
1.7	Структура на доклада	15

1.1 Защо този проект?

Член 3, точка (а) на Протокола за предотвратяване, възпиране и наказване на трафика на хора² дефинира трафика на хора, както следва:

„набирането, транспортирането, прехвърлянето, укриването или приемането на хора чрез заплаха или използване на сила или други форми на принуда, отвлечане, измама, заблуда, злоупотреба с власт, или злоупотреба с положение на зависимост, или чрез даване или получаване на пари или облаги, за да се получи съгласието на лице, упражняващо контрол върху друго лице, когато се извършва с цел експлоатация. Експлоатацията включва, като минимум, експлоатацията на други хора за проституция или други форми на сексуална експлоатация, за осъществяване на принудителен труд или услуги, за поставяне в робство или в положение, сходно на робство, подчиненост или отнемане на телесни органи.“

В дефиницията за трафик на хора на Протокола са включени три съставни елемента³:

- **Действие (Какво се прави?):** Набиране, транспортиране, прехвърляне, укриване или приемане на хора.
- **Средства (Как се прави?):** Заплаха или използване на сила, принуда, отвлечане, измама, заблуда, злоупотреба с власт или с уязвимост, или чрез даване на пари или облаги на лице, упражняващо контрол върху жертвата
- **Цел (Защо се прави?):** С цел експлоатация, което включва експлоатацията на други лица за проституция, сексуална експлоатация, принудителен труд, робство или сходни практики и отнемане на телесни органи

В контекста на настоящите процеси на търсене на убежище и миграция в рамките на ЕС трафикът на хора придоби съвсем ново измерение. Все по-трудно става на ранен етап да се идентифицират жертвите на трафик сред стотиците хиляди мигриращи хора, пресичащи външните граници на Съюза. Когато идентификацията на жертви на трафик е толкова трудна, не е изненада, че бързо се разпространи тревожна информация за непридружени деца, изчезнали от бежански центрове,

² <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html>

³ <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html?ref=menuaside>

за млади момичета, пътуващи с възрастни мъже, които се представят за техни роднини, и за уязвими хора, набирани за експлоатация в различни сектори на труд, докато се опитват да се спасят. Страните от Централна и Източна Европа, които в миналото са били преимуществено страни на произход или транзитни страни за жертви на трафик, все повече се превръщат и в страни на крайна дестинация. Въпреки че и граждани на ЕС продължават да стават жертви на тежки форми на експлоатация като трафика на хора, западно- и северноевропейските страни все повече се сблъскват с жертви на трафик от страни извън ЕС.

От другата страна са жертвите на трафик на хора, които достигат лимита на законния си престой в ЕС и спешно се нуждаят от помощ, за да вземат добре информирано решение за бъдещето си, включително и възможността за безопасно завръщане и подкрепа за успешна реинтеграция у дома.

Като имат предвид горното, служители на полицията, специализирани НПО и експерти от МОМ вдигнаха тревога с какво се сблъскват ежедневно в работата си с уязвими групи в приемните центрове за хора, търсещи убежище по границите на Европа, в центровете за мигранти и в подслоните за жертви на насилие. Те призоваха за иновативни подходи в работата с уязвимите лица от трети страни. Именно това провокира създаването на проекта Safe!. Неговата цел е да гарантира ранна идентификация, адекватна защита, безопасно завръщане и устойчива реинтеграция на жертви на трафик. Проектът Safe! стъпва върху вече създадени значими инструменти, като насоките „Euro TrafGuID“ за идентифициране на първо ниво на жертвите на трафик в Европа и методологията „Безопасно бъдеще“ за безопасно завръщане и реинтеграция. Нидерландският координатор на проекта HVO-Querido е голяма организация, чиято основна дейност е да предоставя подслон на различни уязвими групи и която има дългогодишна репутация по отношение на защитата на жертви на трафик. HVO-Querido е широко призната като водещ специалист по темата както на национално, така и на международно ниво.

1.2 Цели, дейности и резултати от проекта Safe!

Основната дългосрочна цел на проекта Safe! може да бъде обобщена, както следва:

„Да се даде възможност за ранна и адекватна идентификация и защита на жертвите на трафик, както и да се осигури безопасно завръщане и устойчива реинтеграция в контекста на настоящите процеси на търсене на убежище и миграция в рамките на Европейския съюз.“

Проектът Safe! подхожда към постигането на основната си цел прагматично и стратегически, като обединява богатия опит от работа на терен на специализирани НПО, ПО и МПО в Нидерландия, Унгария, България и РС Македония, които ежедневно се срещат с жертви на трафик. В основата на проекта беше сътрудничеството между множество организации, което позволи на всеки партньор да допринесе с експертизата си за постигане на целите на проекта, а именно:

1. Разработване и прилагане на стратегии и специализирана международна програма за обучение за ранна идентификация и защита на жертвите на трафик въз основа на насоките на Euro TrafGuID.
2. Разработване и прилагане на стратегии и специализирана международна програма за обучение за безопасно завръщане и устойчива реинтеграция на жертвите на трафик въз основа на методологията „Безопасно бъдеще“.
3. Свързване на МПО, ПО и НПО в областта на борбата с трафика на хора с организации, ангажирани с настоящите процеси на търсене на убежище и миграция в рамките на ЕС, и стимулиране на взаимното сътрудничество и обмен на опит, трудности и добри практики.

В обобщение, проектът Safe! е изцяло насочен към повишаване на осведомеността на обществото относно (възможните) жертви на трафик сред новопристигналите бежанци и мигранти и предоставяне на инструменти за тяхното подпомагане, като прилага подход, основан на човешките права.

Дейности и резултати на проекта

За постигане на целите на проекта Safe! бяха разработени осем пакета от дейности, които го структурират логически, гарантират високо качество и осигуряват интензивно включване на всички партньори.

1. Разработване на стратегии и специализирана международна програма за обучение за „Ранна идентификация и защита на жертвите на трафик“

- Партньорите по Safe! работиха на терен по границите, в центровете за първоначален прием и на работните места с висок риск от експлоатация, където могат да бъдат идентифицирани жертви на трафик. Заради опита им, техният принос за разработването на стратегии и програма за обучение, основаваща се на насоките „Euro TrafGuID“ беше много ценен. През юни 2017 г. в Нидерландия се проведе среща на тема „Международни стратегии, ранна идентификация и защита“. Гледната точка на самите жертви, настанени в подслони, беше включена директно или под формата на описания на случаи.
- В резултат беше разработена специализирана международна обучителна програма за „Ранна идентификация и защита на жертвите на трафик“, основана на насоките „Euro TrafGuID“.
- Беше оформен специализиран екип от обучители и в Нидерландия беше проведено пробно обучение. Впоследствие обучението беше проведено в рамките на националните платформи и международната платформа, а знанията бяха споделени от участниците с други техни колеги (мултиплициращ ефект).
- Едновременно с това беше разпространен и международен въпросник. Онлайн проучване предостави първоначални данни за стратегиите, които трябва да бъдат обсъдени на националните платформи и международната платформа. Въпросникът обхвана 69 експерти от НПО, ПО и МПО в 30 страни. Той включи тенденциите, трудностите и най-добрите практики за ранна идентификация и защита, както и безопасно завръщане и реинтеграция.

2. Разработване на стратегии и специализирана международна програма за обучение за „Безопасно завръщане и устойчива реинтеграция на жертви на трафик“

- Партньорите по Safe! ежедневно консултират жертвите на трафик за възможностите за безопасно завръщане и устойчива реинтеграция. Това се оказа безценен принос за разработването на стратегии и програми за обучение, основани на методологията „Безопасно бъдеще“. Също така беше събрана информация от самите жертви, настанени в подслони.
- В резултат беше разработена специализирана международна обучителна програма за „Безопасно завръщане и устойчива реинтеграция на жертвите на трафик“, основана на методологията „Безопасно бъдеще“. Обученията бяха проведени от гореспоменатия специализиран екип от обучители на националните платформи и международната платформа, а знанията бяха споделени от участниците с други техни колеги (мултиплициращ ефект).

3, 4, 5. Национални платформи в Нидерландия, България, РС Македония и Унгария за обмен на стратегии, затруднения и най-добри практики и за провеждане на обучения за „Безопасно завръщане“ и „Устойчива реинтеграция и закрила на жертви на трафик“

- Във всички страни по проекта бяха организирани национални платформи, включващи специалисти от НПО, ПО и МПО в сферата на борбата с трафика на хора и миграцията, с цел обсъждане на затруднения и възможни решения. Всяка платформа започна с едnodневна Експертна среща, последвана от двудневно практическо обучение за професионалисти, които влизат в пряк контакт с (възможни) жертви на трафик. Впоследствие участниците споделиха своя опит с колегите си (мултиплициращ ефект).

6. Международна платформа за обмен на стратегии, затруднения и най-добри практики и за провеждане на обучения за „Безопасно завръщане“ и „Устойчива реинтеграция и закрила на жертви на трафик“

- Международната платформа беше най-значимото събитие по проекта Safe!. Тя ангажира 105 експерти от НПО, ПО и МПО и други релевантни партньорски организации, работещи по въпросите на трафика на хора и/или миграцията от 26 европейски страни, от които 19 са държави, членки на ЕС. По време на платформата се проведе едnodневна експертна среща, последвана от обучение. Тя даде финален принос за стратегиите и програмите за обучение и предостави възможност на множеството участници да обменят експертен опит и да работят в мрежа.

7. Изграждане на европейска мрежа

- Един от основните стремежи на Safe! беше да подкрепи изграждането на европейска мрежа, на първо място чрез организирането на Международната платформа, но също и чрез представяне на резултатите от проекта Safe! на различни европейски форуми.
- Беше създадена Социална карта с приблизително 150 НПО, ПО и МПО, ангажирани с ранната идентификация, закрилата и/или безопасното завръщане и реинтеграция на жертви на трафик.

8. Комуникация и разпространение на резултатите от проекта

- Бяха разработени и пуснати в експлоатация специални интернет страници с всички продукти на проекта. Постоянен аспект от реализирането на Safe! беше активната комуникация с други организации в областта и с (социалните) медии.
- Заключителният доклад „Гласове от терена“ със задълбочен анализ на стратегиите и тенденциите за ранната идентификация и защита, както и безопасното завръщане и устойчивата реинтеграция е също резултат в този работен пакет.

1.3 Целеви групи

Основната целева група на проекта Safe! са професионалисти, институции и други партньорски организации, които работят на ниво изграждане на политики за трафика на хора и/или миграцията в четирите държави участници. Друга част от целевата група са специалисти, които влизат в пряк контакт с (възможни) жертви сред новопристигналите мигранти и бежанци в ЕС.

Втората целева група са специалисти от МПО, ПО и НПО в областта на трафика и/или миграцията от 26-те европейски страни, които участваха в Международната платформа.

Косвено, посредством широко разпространение на продуктите и резултатите на проекта, полза от него имаха всички европейски държави членки, както и трети страни.

Пряко и косвено резултатите от проекта ще бъдат от полза и за трафикувани лица от целия Европейски съюз и от трети страни, тъй като стратегиите на проекта и осигуреното обучение ще дадат възможност те да бъдат рано идентифицирани и защитени, както и да получат подкрепа за безопасно завръщане и устойчива реинтеграция.

1.4 Продължителност и финансиране на проекта

Проектът Safe! беше реализиран от 1 януари 2017 г. до 31 декември 2018 г. Той беше представен и одобрен от Европейския фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ/AMIF) през 2015 г. Проектът получи съфинансиране от нидерландското Министерство на правосъдието и сигурността и нидерландското Министерство на здравеопазването, благосъстоянието и спорта.

1.5 Консорциум по проекта

Проектът Safe! се състои от уникален консорциум от специализирани НПО, ПО и партньори от МПО в Нидерландия, Унгария и България, подкрепени с експертиза от работа на терен от РС Македония. Партньори бяха НПО, специализирани в областта на защитата на жертвите на трафик, както и Ла Страда Интернешънъл, полицията, Международната организация по миграция и Националната комисия за борба с трафика на хора в България. Заедно с нидерландския координатор на проекта HVO-Querido в проекта бяха включени следните организации:

България

- „Асоциация Анимус“/Ла Страда България
- MOM България
- Националната комисия за борба с трафика на хора в България

Унгария

- MOM Унгария
- Националната полиция на Унгария

Нидерландия

- CoMensha (Нидерландски Координационен център за трафика на хора)
- FairWork
- HVO-Querido (координатор на проекта)
- Хуманитас Ротердам/Humanitas Rotterdam
- MOM Нидерландия
- Националната полиция на Нидерландия
- La Strada International

Република Северна Македония

- „Отворена порта“ /Ла Страда Македония

Всички партньори в Safe! имат богат опит в работата на терен, дългогодишна експертиза за подкрепа на жертви на трафик, мултидисциплинарен подход в работата на национално и международно ниво.

Повечето партньори по проекта са работили заедно успешно и преди:

- HVO-Querido, Хуманитас, CoMensha, „Асоциация Анимус“ и MOM – в разработването на методологията „Безопасно бъдеще“;

- HVO-Querido, CoMensha, MOM и Националната полиция – в проекта RAVOT-EUR за транснационални механизми за насочване между Нидерландия, Унгария и Белгия;
- La Strada International, CoMensha, „Асоциация Анимус“ и „Отворена порта“ – в рамките на Международната мрежа Ла Страда (International La Strada Network), изградена през 1995 г. като първата Европейска мрежа срещу трафика на хора;
- HVO-Querido, Хуманитас, Коменса, FairWork, MOM и полицията – в специализираните подслони за жертви на трафик в Нидерландия;
- HVO-Querido, FairWork, „Отворена порта“ и полицията – в работата на терен за ранната идентификация и закрила в Нидерландия;
- La Strada International, CoMensha и FairWork – за застъпничество, информационни кампании и програми за обучение както в национален, така и в международен план;
- „Асоциация Анимус“, Националната комисия за борба с трафика на хора в България и MOM България – по разнообразни национални проекти, в това число разработването на българския Национален механизъм за насочване на жертви на трафик.

1.6 Методология на проекта

Проектът Safe! стъпва здраво върху практическия опит, който е в основата на всички дейности. Партньорите по проекта ежедневно се сблъскват с действителността на жертвите на трафик и използват това като източник на идеи за разработването и прилагането на реалистични стратегии и ефективно обучение.

Партньорите по Safe! имат богат опит в сътрудничеството с различни партньори, което се основава на равнопоставеност и взаимно уважение и смятат това за изключително важно за успеха на проекта.

Продуктите на проекта Safe! са разработени съвместно от партньорите и специалисти от НПО, ПО и МПО, участвали в международното изследване и присъствали на националните и международната платформи. При подготовката, реализацията, мониторинга и оценката на проекта посредством фокус групи ясно беше чул гласът на жертвите на трафик. Стратегиите и програмите за обучение бяха финализирани едва след обстойното им обсъждане, тестване и оценка.

Партньорите по Safe! вярват, че работата трябва да надгражда съществуващите добри практики и ресурси. По този начин методологията „Безопасно бъдеще“⁴, разработена по-рано от партньори по Safe!, беше използвана като основа за обучителните материали за „Безопасно завръщане“ и „Устойчива реинтеграция“. По сходен начин насоките „Euro TrafGuID“ за идентификация на жертви на трафик на първо ниво в Европа (Euro TrafGuID Guidelines for the First Level Identification of Victims of Trafficking in Europe) подпомогнаха стратегиите и разработването на обучението за „Ранна идентификация и закрила“⁵.

Методологията „Безопасно бъдеще“ дава на специалистите инструменти за системно обсъждане с потърпевшите лица на възможността за безопасно завръщане и реинтеграция от началото на престоя им в подслона или включването им в амбулаторната помощ. Клиентите, които изберат да се завърнат, активно се насочват към организации за подкрепа в своята страна с цел безопасно завръщане и устойчива реинтеграция. Основни елементи са сътрудничеството между различни организации и оценката на рисковете.

⁴ Методологията Безопасно бъдеще/Safe Future Methodology и други резултати от проекта Безопасно завръщане/Safe Return могат да се намерят (и) на: http://lastradainternational.org/lsidocs/3086-Safe_Future_Methodology.pdf и <https://www.comensha.nl/artikel/detail/teeven-spreekt-waardering-uit-over-resultaten-safe-return>. Специализирана последваща методология относно положението на деца може да се намери (и) на: <https://www.comensha.nl/artikel/detail/engelse-versie-safe-future-methodiek-inzake-kindern>

⁵ EU TrafGuID може да се открие онлайн (и) на: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/ro_common_guidelines.pdf

Методологията „Безопасно бъдеще“ беше успешно разработена и внедрена през 2013/2014 г. в рамките на проекта⁶ „Безопасно завръщане“ в Нидерландия, България и Нигерия. Чрез нея бяха консултирани над 400 жертви. Проектът се разглежда като пробив, тъй като дава нови възможности за жертвите на трафик и подпомага служителите, които се грижат за тях, да засегнат трудния въпрос за завръщане по начин, основан на човешките права.

Европейските насоки „TrafGuID“ бяха разработени през 2012/2013 г. по проект „Разработване на общи насоки и процедури за идентификация на жертвите на трафик“⁷ от организации от България, Гърция, Испания, Румъния, Франция и Нидерландия, ръководени от френското Министерство на външните работи. Освен преките партньори, в него участваха и Съветът на Европа, Международната организация по миграция, Международният център за развитие на миграционната политика (ICMPD) и Службата на ООН по наркотиците и престъпността.

1.7 Структура на този доклад

Раздел 1 представя как е създаден проектът Safe!, както и целите, целевите групи, основните дейности и очакваните резултати. Раздел 2 се спира на най-важното в Европейското изследване, което представя на съществуващите затруднения, практики и обучителните потребности по отношение на ранната идентификация и безопасното завръщане и реинтеграцията на (предполагаеми) жертви на трафик сред (новопристигнали) мигранти и бежанци. Раздел 3 е посветен на разработването и прилагането на програмите за обучение за ранна идентификация и безопасно бъдеще, безопасно завръщане. Раздели 4, 5, 6 и 7 представят подробно ситуацията в Нидерландия, България, РС Македония и Унгария, като разглеждат резултатите от националните платформи, експертните срещи и обученията за професионалисти в тези държави. Раздел 8 представя резултатите от Международната платформа в България, а Раздел 9 предлага общи заключения и препоръки.

Приложение 1 съдържа повече информация за партньорите по проекта Safe!. Приложение 2 се отнася до Социалната карта, разработена в рамките на проекта. Приложения 3 и 4 съдържат материали, които да се използват в обученията за ранна идентификация и безопасно бъдеще.

⁶ Проектът Безопасно завръщане/Safe Return project беше финансиран от нидерландското Министерство на правосъдието и сигурността и нидерландското Министерство на здравеопазването, благосъстоянието и спорта, както и общините Алкмаар, Амстердам, Арнем и Грьонинген.

⁷ Проектът „Разработване на общи насоки и процедури за идентификация на жертви на трафик“ (‘Development of Common Guidelines and Procedures for the Identification of Victims of Trafficking’) беше финансиран от Европейския съюз/Главна дирекция Вътрешни работи на Европейската комисия по поканата за предложения ISEC 2010, както и със съфинансиране от пет участващи държави.

Раздел 2 **Европейско ниво: проучване на трудностите, съществуващите практики и потребностите от обучение за ранна идентификация и безопасно и адекватно завръщане на (предполагаеми) жертви на трафик сред (новопристигналите) мигранти и бежанци**⁸

Този раздел описва проведеното проучване върху ранната идентификация, закрила, безопасното завръщане и устойчивата реинтеграция на (предполагаеми) жертви на трафик сред мигранти и търсещи убежище. То включи 69 професионалисти, работещи в сферата на противодействието на трафика на хора и/или в сферата на миграцията от 21 държави, членки на ЕС, и девет страни извън ЕС. Представени са определенията за ранна идентификация, процесът на скрининг и идентификация, който се прилага на момента, както и достъпността на услугите. Отделено е специално внимание на основните затруднения, идентифицирани при проучването.

Структура на раздела

2.1	Методология.....	16
2.2	Определение за ранна идентификация на (предполагаеми) жертви на трафик..	18
2.3	Съществуващи практики за скрининг и ранна идентификация на пристигащи мигранти и бежанци.....	20
2.4	Достъп до услуги за жертвите, идентифицирани сред мигранти и бежанци.....	23
2.5	Трудности по отношение на ранната идентификация	26
2.6	Трудности по отношение на закрилата на (идентифицирани) жертви на трафик	28
2.7	Трудности по отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията	28
2.8	Заключителни бележки	30

2.1 Методология

В рамките на проекта Safe! беше проведено онлайн проучване, което събра информация от НПО, ПО и МПО за общите тенденции, трудности, (обучителни) потребности и най-добри практики, свързани с (ранна) идентификация и защита, както и с безопасното завръщане и реинтеграция на жертвите на трафик, в контекста на скорошните бежански и миграционни потоци към и в рамките на Европейския съюз. Изследването допринесе изключително за разработването на програмите за обучение и планирането на националните и Международната платформи в рамките на проекта Safe!. Резултатите от него бяха използвани и при изготвянето на доклада за 2018 г., който Специалният докладчик на ООН за трафика на хора, особено жени и деца, изнесе пред Съвета на ООН по правата на човека през май 2018 г.⁹

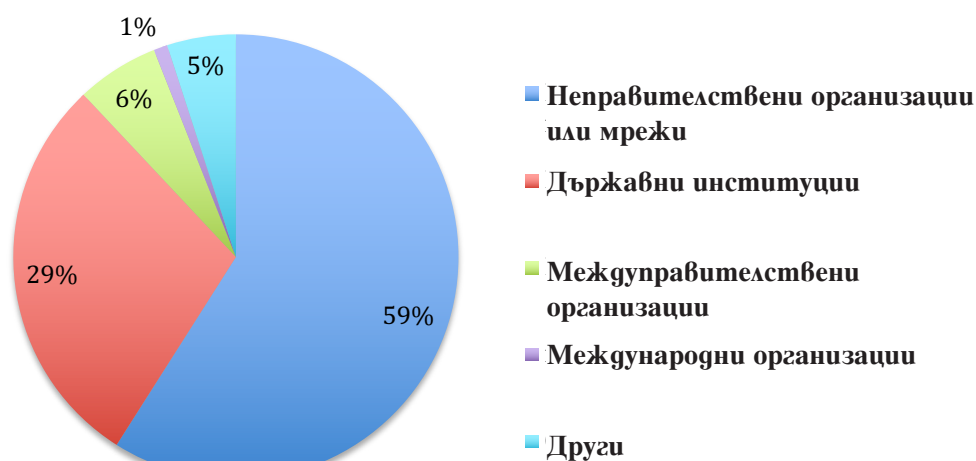
⁸ Международното проучване беше проведено от Сузана Хоф (Suzanne Hoff) от La Strada International и Ейфье де Волдер (Eefje de Volder) от CoMensha. Текстът за този раздел е взет от това проучване, с някои обобщения и редакции, направени от автора на Заключителния доклад на Safe!

⁹ A/HRC/38/45. Съвет на ООН по правата на човека, тридесет и осма сесия. Доклад на Специалния докладчик относно трафика на хора, особено жени и деца (14 май 2018)

Онлайн въпросникът беше разпратен до 500 лица в периода между 11 април и 16 ноември 2017 г. Като допълнение към него имаше шест контролни интервюта и резултатите от семинар на тема ранна идентификация, който беше организиран по време на Международна НПО платформа на La Strada в Скопие, Македония, на 27 октомври 2017 г.¹⁰

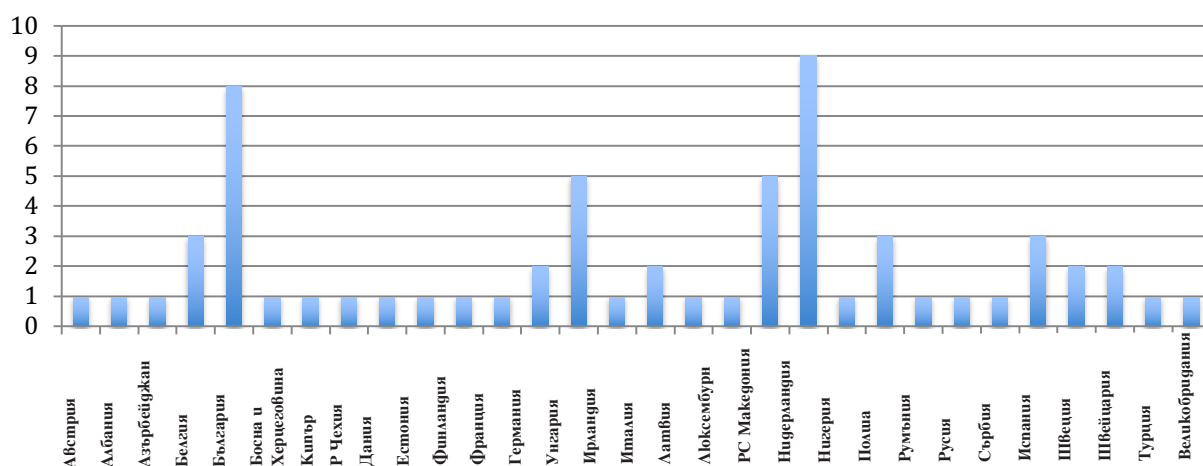
В изследването участваха общо 69 експерти от 30 европейски държави, 21 от които членки на ЕС. От тях въпросника са попълнили 53 души (процентът на отговорилите е 11%), шест от тях са интервюирани за верифициране на резултатите за отделните страни и десет са участвали в семинара за ранна идентификация. От отговорилите почти две трети (59%) са представители на неправителствени организации или мрежи, а 29% работят за държавни институции. 5% от отговорилите са представители на междуправителствени организации и 1% – на международна организация.¹¹ В последната категория (други 5%) едно лице посочва, че работи за Независимата служба за национално докладване по въпросите на трафика на хора, едно – за религиозна общност и едно – за изследователски институт.

Представени от участниците организации:

69-те участници представляваха 30 държави, от които 21 държави, членки на ЕС, и девет държави извън ЕС:

Държави, в които са базирани участниците:

¹⁰ Три интервюта за проверка в Нидерландия със СОА, Червения кръст и Съвета за бежанците; едно интервю за проверка в Р. Македония с представител на „Отворена порта“, една среща в Унгария с представители на МЦРМП (ICMPD) и интервю по Skype с представител на Асоциация Анимус България.

¹¹ Всички онези, които са отбелязали, че представляват международна организация (МО), са представители на МОМ.

2.2 Определение за ранна идентификация на (предполагаеми) жертви на трафик

От дефинициите, дадени от участниците в проучването, може да се заключи, че „ранно“ в контекста на процеса на идентификация означава възможно най-скоро; например „веднага след пристигане“ в съответната страна, „веднага щом потенциални жертви са влезли в контакт с професионалисти“; или „в най-краткия възможен срок, след като партньорските организации са започнали да работят с това лице“, „преди настъпването на каквато и да е форма на експлоатация в приемащата страна“ и „преди да бъдат предоставени съответните права на жертва“.

Отговорилите подчертават, че въпреки че трябва да се осъществи възможно най-рано, идентификацията не трябва да се разглежда като едноетапен процес. На предполагаемите жертви може да им трябва известно време, преди да разкрият преживяна (тежка) експлоатация. Някои от участниците са посочили, че „идентификацията отнема време, изисква спокойно и безопасно пространство, за да може да се развият отношения на доверие“. Това важи най-вече за транзитните страни, тъй като мигрантите и бежанците често искат да продължат пътуването си възможно най-бързо, за да достигнат планираното крайно местоназначение. Независимо от това в страните на крайна дестинация поради миграционни политики, които изискват бързо вземане на решения, времето също е ограничено.

Идентификацията бива определяна като проактивен, неофициален, също и официален процес на скрининг на лица за откриване на белези на експлоатация или трафик на хора. Често се споменава и необходимостта от формални показатели (фактори на уязвимост за) за трафик на хора.

Участниците споменават, че потвърждението, че дадено лице е жертва на трафик, трябва да се извърши чрез документи, лични интервюта със специализирани лица¹², медицински прегледи и т.н. Един участник е посочил „чрез обмен на информация, насочване и съдействие, и докладване на признаци за трафик на хора на вътрешни и/или външни лица за контакт“. Кампаниите за повишаване на обществената осведоменост и горещите телефонни линии също са споменати като помощни средства за идентификация, тъй като биха увеличили самоидентификацията.

На въпроса кой трябва да отговаря за ранната идентификация повечето участници са посочили „служители на първа линия“ или „служители на правоприлагащите органи“. Един участник е посочил „всяко действащо лице, което има влияние върху случая или има връзка с клиента“. Друг говори за „процес на взаимодействие между различни професионалисти – лекари, социални работници, полицаи, учители, включително гражданското общество“ и „миграционните органи“. Участниците посочват, че лицата, които трябва да идентифицират, трябва да имат достатъчно знания, да бъдат обучени, да имат капацитета и „да могат да предприемат нужните мерки и да подкрепят потенциалните жертви“. Както един от участниците ясно е формулирал: „За да се увеличи шансът за ранна идентификация на жертвите, трябва да се уверим, че служителите на всички включени в процеса организации са обучени да разпознават дори и най-малките признаци на трафик на хора“. Друг посочва „комплекс от дейности за навременно откриване на потенциални жертви на трафик на хора“. Последното отново се отнася до това, че ранната идентификация в идеалния случай не е едноетапен процес, а включва множество участници, които влизат в контакт с новопристигналите мигранти и бежанци.

Що се отнася до мястото, където трябва да се извърши ранната идентификация, то е „на входните точки на приемащата страна“ или „скрининг на граничните пунктове от обучени служители“. Някои отговорили посочват също горещи телефонни линии и обществени кампании за евентуално самоидентифициране на жертвите.

В заключение

В заключение, участниците подчертават, че ранната идентификация трябва да се осъществява на възможно най-ранен етап при пристигането в съответната страна и в идеалния случай тя трябва да е проактивна и да се извършва неформално. В същото време се подчертава необходимостта

¹² Често се посочва „надграждане върху опита на служители, работещи на терен“.

от индикатори, чрез които да се оценява ситуацията или уязвимостта на лицата, както и на ясни процедури за това какво да се прави, когато дадено лице е идентифицирано като жертва. За да се оцени адекватно положението на потенциалните жертви сред новопристигналите мигранти и търсещи убежище, беше подчертано, че всички институции и организации, които влизат в контакт с тези хора, трябва да бъдат специално обучени. Също така в случай, че ранната идентификация не се е случила, жертвите трябва да бъдат идентифицирани на по-късен етап. Някои твърдят, че идентификация трябва да се осъществява от страна на множество различни партньорски организации (включително НПО, доставчици на услуги, доставчици на здравни услуги, мигрантски организации, органи по труда), а други – предимно от гранична полиция и служители на първа линия.

Въз основа на събраната информация от проучването ранната идентификация е процес и в най-добрия случай е нужно да се обсъди кога се осъществява, от кого, въз основа на какви критерии, как точно се осъществява, с каква продължителност и цел. Проучването предостави следните насоки:

- **Кога:** В най-ранния възможен момент след пристигане в съответната държава (била тя държава на крайно назначение или транзитна страна).
- **Продължителност:** Ранната идентификация не е непременно еднократен процес. Докато ранната идентификация в идеалния случай започва в най-ранния възможен момент, когато предполагаемите жертви на трафик пристигат в съответната страна, би било полезно да се помисли как да се даде възможност на жертвите, които първоначално не се заявяват като такива, да се доверят и да се обърнат към обучен човек на по-късен етап (постоянен компонент). Лицата, които са преживели тежки форми на експлоатация, може да не са склонни да обсъдят положението си на момента. Това е от най-голямо значение в приемащите страни, където бежанците/мигрантите възнамеряват да останат за по-дълъг период от време (за разлика от транзитните държави).
- **Къде:** Ранната идентификация се осъществява на първо място на входните пунктове на приемащата или транзитната страна. Тя се счита за непрекъснат процес, тъй като на потенциалните жертви може да им е необходимо време, за да се заявят като такива. По тази причина са споменати и други места, като центрове за прием, места за срещи на мигрантски организации и кабинети за провеждане на консултации и др. Ранната идентификация е по-вероятно да бъде постигната в спокойна и сигурна среда, макар че не винаги обстоятелствата го позволяват.
- **От кого:** От професионалистите, които първи влизат в контакт с новопристигналите мигранти и търсещи убежище, от (гранична) полиция до НПО и от доставчици на здравни грижи/обща услуги до мигрантски общности. Важно е хората, които първи, поради професионалните си ангажменти, влизат в контакт с новопристигналите мигранти и търсещи убежище, да могат рано да идентифицират предполагаемите жертви на трафик. Тъй като е възможно да са включени различни специалисти, добрата комуникация между тях се счита за много важна.
- **Въз основа на:** Ясни процедури и индикатори, които имат спомагателна роля и са част от по-широка професионална експертиза.
- **Как:** Неформално, проективно, с уважение, с достатъчно отделено време (ако е възможно).
- **Цел:** Ранната идентификация е преди всичко предварителна идентификация (долавяне на сигнали, които може да сочат, че лицето е жертва на трафик), след която лицата се насочват за по-нататъшна (официална) идентификация (и след това осигуряване на

защита и помощ). Целта на ранната идентификация е да се разпознаят потенциалните рискови ситуации за експлоатация, да се идентифицират засегнатите лица (след насочване) и да им се предостави защита и помощ, където е необходимо.

- **Потребности от обучение:** Знания и капацитет за всички релевантни професионалисти, което включва обучение, индикатори и ясни процедури (как да сигнализирам, какво да правя).

Теми за размисъл

Някои участници също така поставиха теми за дискусия по време на националните и Международната платформи:

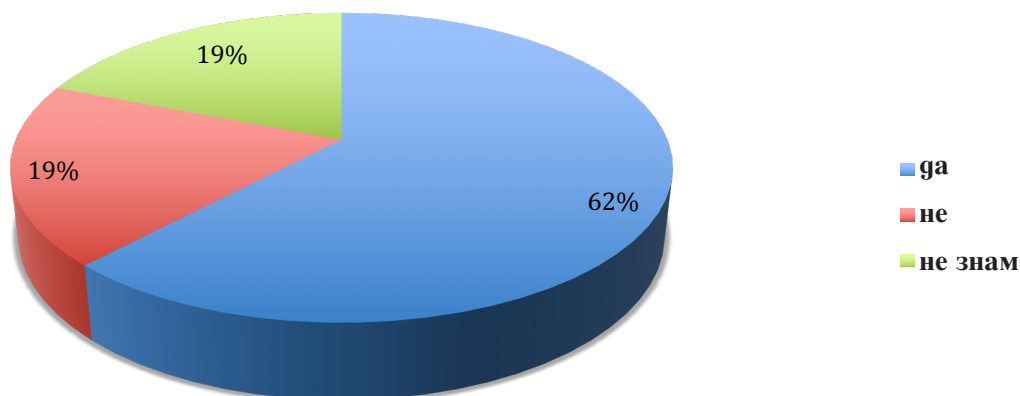
- Трябва ли ранната идентификация да включва и разпознаването на потенциални жертви, които могат да попаднат в трафик в приемащата страна, но не са били жертва преди влизане в страната?
- Какво ще стане, ако не може да бъде изпълнена целта на ранната идентификация - разпознаване и осигуряване на защита? Какво става, ако се извършва ранна идентификация, но на практика тя служи само за целите на регистрацията, без да се предоставят защита и помощ? Дали тогава ранната идентификация е от полза на новопристигналите мигранти/бежанци, или може да има нежелани последици, например разкриване на психична травма, която след това не се лекува?
- Не трябва ли по-скоро да насърчаваме ранна помощ и подкрепа за всички уязвими лица, за да можем по-късно да идентифицираме трафикувани лица? Така ще се гарантира, че уязвимите лица, както и лицата в риск от трафикуване, също ще получат необходимата защита и помощ, което ще допринесе за предотвратяването на трафика на хора, изграждането на доверие и ще насърчи хората да свидетелстват и да споделят историите си.

2.3 Съществуващи практики за скрининг и ранна идентификация на пристигащи мигранти и бежанци

От 53 участници в международното проучване 33 заявиха, че в тяхната страна (61,5%) мигрантите и бежанците понастоящем се подлагат на скрининг и са идентифицирани, а десет заявяват, че това не е така (19,25%). Последните десет анкетирани заявиха, че не знаят (19,25%).

Повечето участници (33) посочиха, че (ранната) идентификация е част от съществуваща официална процедура. Тази официална процедура е описана в Националния механизъм за насочване (НМН) (20); в стандартните оперативни процедури (СОП) (12); в Националния план за действие (НПД) (9); в правителствен указ (3); или като част от вътрешни процедури в рамките на съответните организации (3). Някои в графата „други“ посочват отделни вътрешни процедури на организации. Десет анкетирани заявяват, че не съществува официална процедура, а други десет заявяват, че не са запознати с такива процедури.

Представени от участниците организации:

Отговорилите посочват няколко причини, заради които в техните държави няма скрининг/ранна идентификация на предполагаеми жертви на трафик сред мигранти и бежанци:

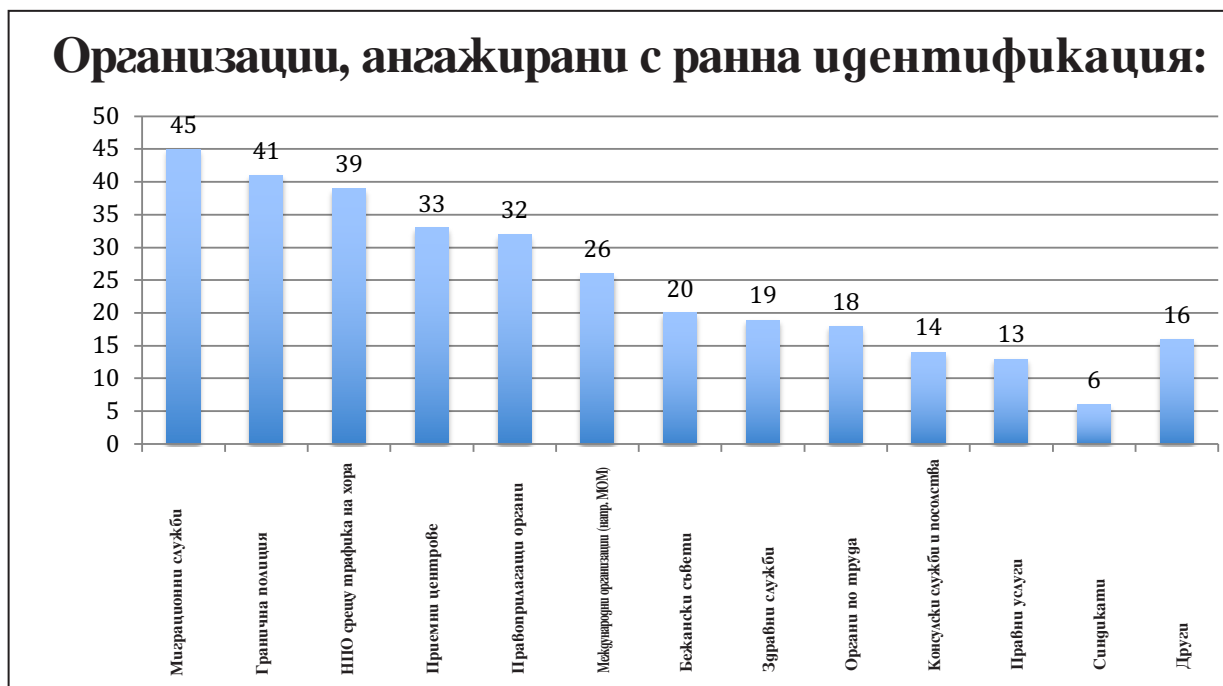
- липса на информираност/осъзнатост;
- липса на достатъчно (задълбочени) познания;
- големият приток на мигранти и бежанци;
- липса на механизми за сътрудничество, умения и капацитет;
- не е задължително, не е част от (официални) процедури;
- няма приоритет;
- липса на политическа воля.

Въз основа на гореизложеното може да се твърди, че резултатът много зависи от участниците в изследването и от тяхната интерпретация на съществуващите в съответните страни механизми за скрининг/ранна идентификация. Възможно е да има на разположение процедури или специфични услуги за идентификация, но не всички да са наясно с това. Възможно е да съществуват различни мнения относно това дали наличните услуги могат да бъдат определени като дейности по скрининг и идентификация. Също така, докато някои твърдят, че са налице дейности по скрининг и идентификация, други смятат, че те все още са недостатъчни и неразбираеми, и поради това отговарят отрицателно на въпроса дали в момента се извършва скрининг/ранна идентификация. От по-голямо значение са факторите, които се посочват като обяснение защо в момента не се извършва скрининг/ранна идентификация. Докато за някои фактори (липса на информираност, познания, сътрудничество или липса на механизми и умения) могат да бъдат предприети мерки, други са от структурен характер (липса на капацитет) и/или са свързани с политическия климат на съответната страна (няма приоритет, липса на политическа воля), което затруднява промяната и преодоляването им. В допълнение влияние също оказват и външни фактори, като например увеличаването на миграционните потоци.

Организации, ангажирани с (ранна) идентификация на предполагаеми жертви на трафик

Въпреки че няколко участници са посочили, че в момента не се провежда скрининг или ранна идентификация, те все пак са отговорили на въпроса за организациите, ангажирани с това. Предполага се, че са имали предвид „трябва да бъдат ангажирани“. Трима участници са посочили, че не знаят кои организации са ангажирани в момента.

Таблицата по-долу показва кои партньорски организации са или трябва да бъдат ангажирани с идентификация според включените в изследването:

Както се вижда от графиката по-горе, като партньорски организации, които трябва да бъдат ангажирани в ранна идентификация, участниците са посочили преди всичко миграционните служби, граничната полиция, НПО за противодействие на трафика, приемните центрове, правоприлагащите и международните организации. В допълнение те са посочили бежански съвети, здравни служби, органи на труда, консулства и посолства, както и правни услуги и профсъюзи.

Организации, които бяха споменати в „други“, са:

- местни власти/общини;
- служби за закрила на детето;
- служби за психосоциална помощ и подкрепа/центрове за социални грижи/доставчици на услуги;
- други НПО, които не работят пряко с жертви на трафик;
- оперативни звена в полицията;
- доброволци в съответните организации;
- обществени доставчици на образователни услуги;
- Националната комисия за борба с трафика на хора в България.

15% от общо 53 респонденти, които са отговорили на този конкретен въпрос, са посочили, че всички партньорски организации (трябва да) са ангажирани, но че други ограничения възпрепятстват ефективния скрининг/ранната идентификация. Най-често са споменати липсата на ресурси (13%) и липсата на осъзнатост (87%).

Теми за размисъл

Някои респонденти предоставиха и теми за дискусия за (интер)националните платформи:

- Когато липсва политическа воля за осигуряване на ранно идентифициране или скрининг на трафикувани лица сред граждани на трети страни, как да подходим?

- Какво имаме предвид под „дейности по скрининг и идентификация“, какви са критериите за оценка, че те са налице?

В заключение

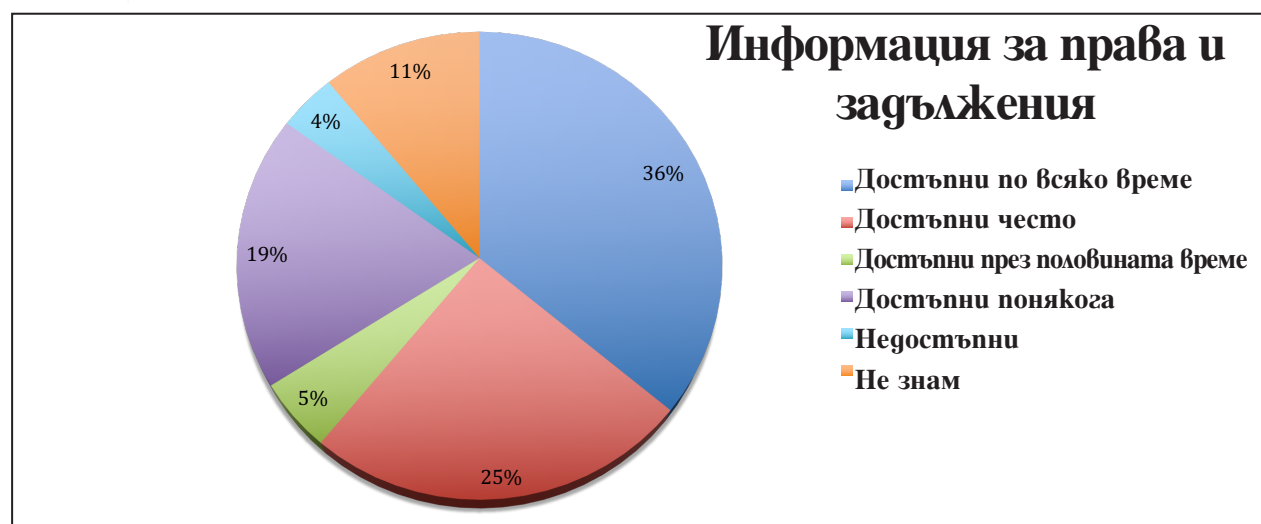
Въпреки че повечето отговорили са посочили, че идентификацията е част от официалните процедури (което е положително, тъй като е посочено като важен елемент за ранна идентификация), това не помага да разберем взаимовръзката между официалните показатели и вероятността за ранно идентифициране. Може да се отбележи, че отговорите се различават, тъй като някои участници са направили разграничение между процедурите за ранна и за обща идентификация, докато други не. Не е направена оценка на официалните процедури, прилагани в европейските страни, и дали и как е взета предвид ролята на служителите на първа линия и целевата група на новопристигналите мигранти и бежанци. Препоръчително е да се анализират настоящите национални механизми за насочване, национални процедури за убежище и други механизми за координация и насочване, за да се провери дали изрично е посочена ранната идентификация на мигранти и бежанци и дали съществуват специфични процедури за увеличаване на ранната идентификация на нови групи мигранти.

Ясно е, че с ранна идентификация и скрининг на възможни жертви на трафик основно са ангажирани професионалистите, за които това е очевидно (ангажирани в борбата с трафика или в работата с бежанци/мигранти). Това включва гранична полиция; миграционни служби; правоприлагане; неправителствени организации за борба с трафика; приемни центрове и бежански съвети. В много по-малка степен са ангажирани доставчиците на общи и здравни услуги, както и работещите на терен и организациите на мигранти, които също могат да бъдат важни участници за ранна идентификация. Нещо повече, доста висок процент от участниците в изследването са посочили, че въпреки че в момента са ангажирани всички релевантни страни, все още липсват капацитет и ресурси, което възпрепятства ефективния и всеобхватен скрининг и ранната идентификация. Този проблем продължава да буди загриженост и изисква постоянно обучение, повишаване на осъзнатостта, както и достатъчно политическа воля и приоритизиране на темата, за да се заделят достатъчно ресурси. В този контекст някои участници подчертаха колко е важно идентифицирането на възможни жертви сред мигрантите и бежанците да се извършва едновременно от повече партньорски организации (включително НПО).

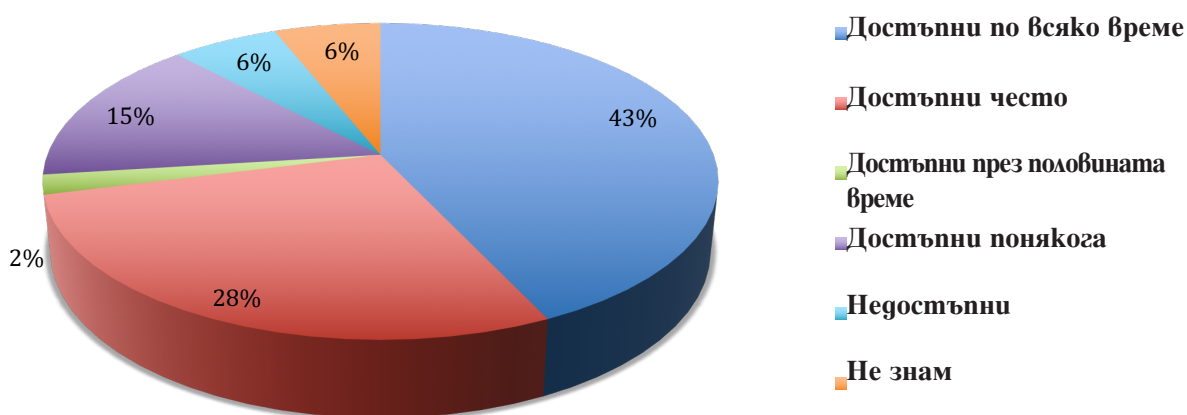
2.4 Достъп до услуги за жертвите, идентифицирани сред мигранти и бежанци

Във връзка с въпроса дали са налични услуги за предполагаеми и идентифицирани жертви на трафик сред мигрантите и бежанците, които влизат в Европейския съюз, трябва да се отбележи, че участниците, които са посочили, че услугите винаги са били достъпни, са предимно представители на гържавни институции, докато преките доставчици на услуги често са (много) по-скептични.

Като се има предвид това, се очертават някои тенденции по отношение на наличието на услуги за новопристигналите мигранти или бежанци след идентификацията им като възможни жертви на трафик. Респондентите са посочили кои услуги обикновено се предоставят на тези, които са идентифицирани като жертви на трафик, и кои услуги са по-малко достъпни.

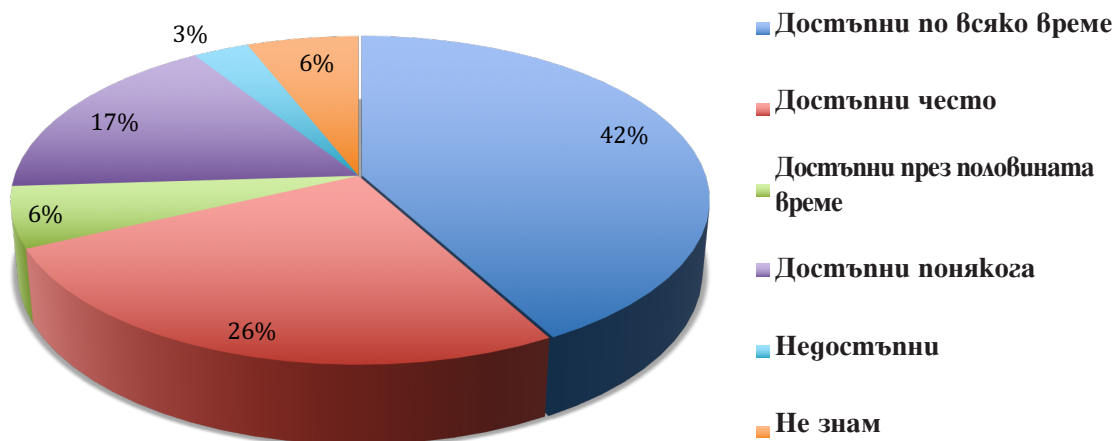

Временен подслон/настаняване:

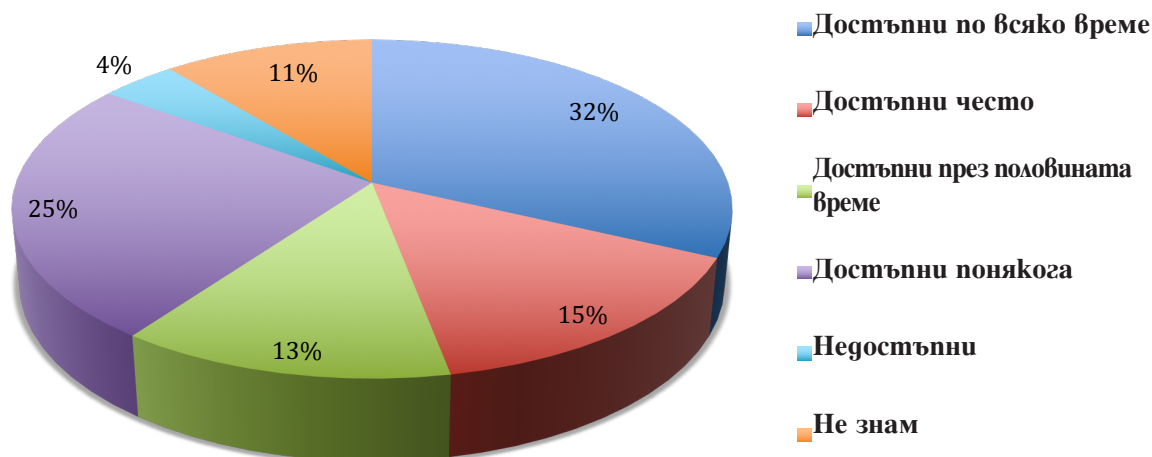

В 61% от случаите отговорилите са посочили, че информацията за правата и задълженията е общодостъпна (често/винаги). Освен това достъпността на подслоните и временните защитени жилища изглежда добре уредена (71% от участниците са посочили често/винаги).

Медицинска помощ:

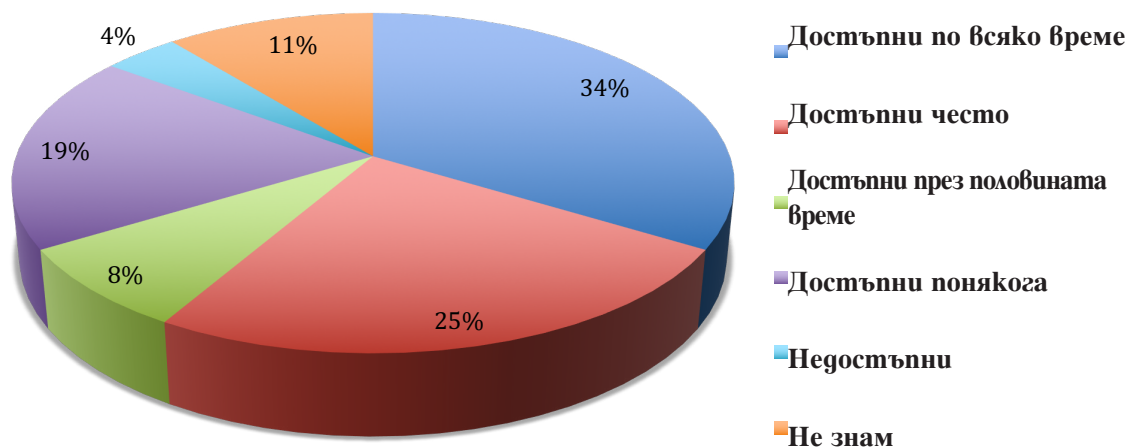

Психологическа подкрепа /при психична травма:

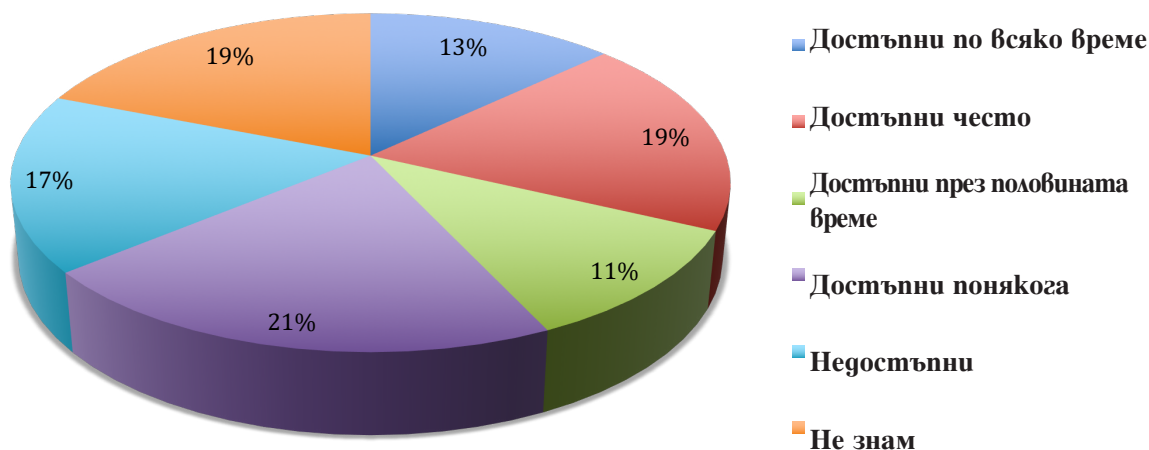
Трябва да се обърне повече внимание на наличието на психологическа/посттравматична подкрепа – въпрос, който също изплува на повърхността при контролните интервюта като сериозна пречка. Докато непосредствените медицински грижи изглеждат общодостъпни (68% от респондентите посочват често/винаги), психологическата и посттравматичната подкрепа е далеч по-малко достъпна (46% от респондентите посочват често/винаги). И все пак именно такава подкрепа е от особено значение за тази група.

Правна помощ

Според участниците юридическата помощ изглежда доста достъпна (59%), въпреки че предоставянето на тези услуги на жертви на трафик е международно задължение и следователно все още могат да се направят значителни подобрения.

Дългосрочна подкрепа (професионално обучение):

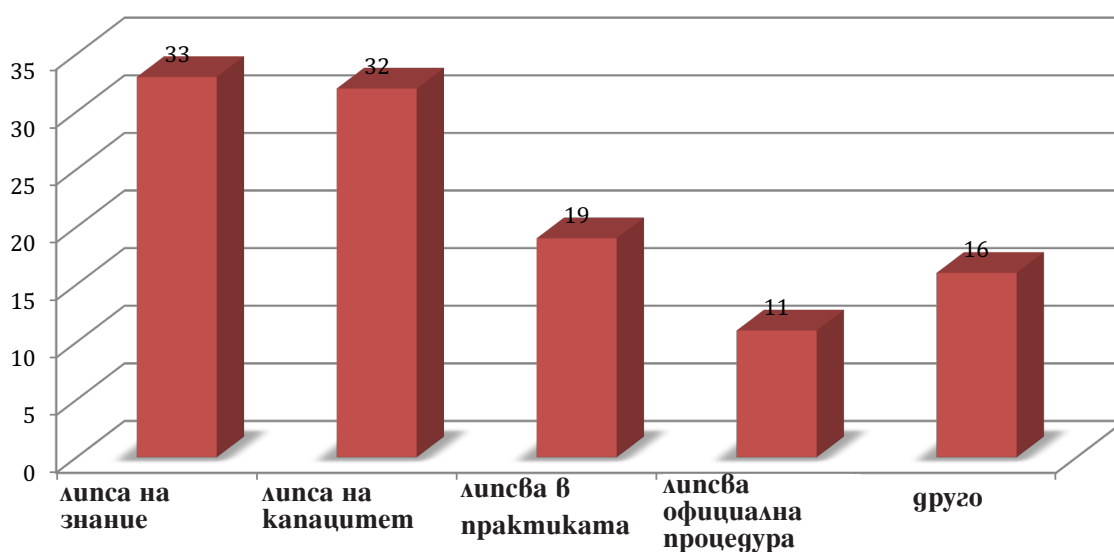

Най-много работа предстои все още за осигуряване на подкрепата, фокусираща се върху възстановяването на живота след експлоатацията: дългосрочното обучение в професия все още не е достъпно за много жертви на трафик (само 46% от респондентите посочват, че е често/винаги достъпно).

2.5 Трудности по отношение на ранната идентификация

Определено основните пречки, споменати от участниците на първо място, са липсата на знания и на капацитет при съответните заинтересовани страни. Докато липсата на знания е вероятно да бъде преодоляна при разработването и прилагането на обучения, липсата на капацитет е структурен проблем, към който трябва да се подходи по друг начин. Също така без капацитет е трудно да се надградят необходимите знания, като по този начин се създава порочен кръг.

Затруднения в идентификацията

Групирани, споменатите от респондентите затруднения са свързани главно с:

- страх да свидетелстват поради заплахи за членове на семейството и за самите тях;
- съмнение относно ползите, които дава статута на жертва;
- обща липса на доверие към властите, инструктирани са да не разкриват информация;
- липса на самоидентификация – често мигрантите не се смятат за жертви.

Политически ангажимент

- Общо политическо отношение към гражданите на трети страни; враждебно отношение на отговорните институции и организации към мигрантите и бежанците.
- Липса на политическа воля / липса на приоритет.
- Текущият дебат по въпросите на миграцията, например за достъпа до права за мигранти без документи. Изпращането на мигранти обратно в родината им, без да се вземе предвид специфичното им положение, е водещ принцип на работа в много държавни институции.
- Не на последно място, поради сегашния политически климат в много европейски страни националните механизми за насочване функционират за местните жертви на трафик и са залегнали устойчиво в европейското и международното право, но в много случаи системата за насочване и подкрепа все още не обхваща мигрантите и бежанците..

Правна ситуация

- Процесът на търсене на убежище и идентификацията на жертви на трафик са отделни процедури, които се извършват от различни органи, като често между тях има малък или никакъв контакт.
- Настаняването в бежанските центрове е достъпно само за търсещите убежище. След като бъдат идентифицирани в приемните центрове или бежанските центрове, жертвите на трафик вече не могат да останат там, тъй като получават разрешение за временно пребиваване като предполагаеми жертви на трафик, а не като бежанци.
- Съществува несигурност относно процеса на предоставяне на убежище и риск от принудително връщане поради Регламента от Дъблин.
- Терминът „жертва на трафик“ липсва в някои национални законодателства.
- Съществуват случаи, при които експлоатацията не е извършена в границите на дадена държава, или случаи, които попадат извън националния правен обхват или юрисдикция.

Знания и капацитет на партньорските организации

- Отговорните експерти, като имиграционни служители, доставчици на здравни услуги и неспециализирани НПО или международни организации нямат достатъчно знания как да идентифицират жертвите. Няма обучения за идентификация на жертвите.
- Липсва адекватна комуникация между различните участници в процеса. Нивото на сътрудничество с институциите на границите е ниско.
- Капацитетът на (гранични) полицаи, имиграционни служители и доставчици на здравни услуги е ограничен.
- Полицията често вижда показатели за сексуално насилие, а не за трафик на хора. Или пък идентифицират трафика с цел трудова експлоатация като нарушение на трудовото законодателство. Също така често се пренебрегват ситуации, които се случват по пътя от страната на произход до страната на крайна дестинация, тъй като за полицията е трудно да разследва тези случаи и поради това те се отхвърлят предварително.
- Макар че специализираните НПО и МО са активно ангажирани в идентификацията на (възможните) жертви и препращат случаи към съответните органи, властите нямат капацитет и не могат на практика да изпълняват дейностите, предвидени в СОП.

Събиране на данни и обмен на информация

- (Липса на) събиране на данни, добро сътрудничество и обмен на информация между различните институции и заинтересовани страни.
- Обменът на данни е труден, като се вземе предвид рестриктивното международно законодателство за защита на данните.

2.6 Трудности по отношение на закрилата на (идентифицирани) жертви на трафик

Няколко от участниците в изследването са посочили, че в страната им са идентифицирани много малко случаи на трафик сред новопристигналите мигранти и бежанци и следователно все още нямат достатъчно опит с тези нови групи. Друг участник е заявил, че „има много малко публична информация или достъп на НПО до групи мигранти, много малко новини къде се намират, какви са техните нужди и как могат да им бъдат предложени услуги“. Един отговорил от България е посочил: „да се твърди, че няма жертви на трафик сред мигрантски и бежански групи в България само защото не се прави нищо, за да бъдат идентифицирани наистина, е необосновано“.

Респондентите са посочили следните основни пречки по отношение на закрилата на жертвите на трафик, след като бъдат идентифицирани:

- Няма яснота относно отговорностите и предоставянето на грижи и подкрепа на жертвите, които остават в процедурата за убежище, особено след като са получили статут на бежанец.
- Разрешенията за пребиваване често се отказват поради липса на досъдебно производство или защото жертвата не се счита за достатъчно уязвима, за да ѝ бъде издадено разрешение за пребиваване (като по този начин често се връща, без да се отчита рискът от повторно трафикиране).
- Липса на финансови ресурси и услуги, напр. психосоциална помощ,¹³ липса на професионална правна помощ, подслони.
- Липса на експерти (консултанти, медицински персонал и др.) и/или обучен персонал.¹⁴
- Мигрантските общности и мигрантските организации не са достатъчно информирани по въпроса за трафика на хора и поради това не могат да предоставят адекватна подкрепа.
- Не на последно място, няколко участници са посочили, че изобщо не се предлага закрила на жертви от трети страни, тъй като в тяхната страна Националният механизъм за насочване на практика не включва мигрантите.

2.7 Трудности по отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията

Запитани за основните пречки по отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията на жертвите на трафик, респондентите са посочили следното:

- Поради ускорените процедури за предоставяне на убежище на лица от така наречените „сигурни трети страни“ идентификацията на жертвите на трафик е много трудна. Това може да доведе до ситуация, при която дадено лице да не бъде признато като жертва и да бъде върнато в страната на произход почти веднага, без да има възможност да се възползва от програма за закрила и/или програма за завръщане.
- Идентифицирани жертви на трафик, които са кандидатствали за убежище, могат да се окажат принудени да се върнат в първата страна от ЕС, в която са влезли, въз основа на Регламента от Дъблин,¹⁵ като в този случай има риск да не им се предостави защита, а безопасното завръщане и реинтеграция да бъдат възпрепятствани.

¹³ Липсата на психологическа и травматична подкрепа се дължи предимно на списъци с чакащи; професионалното обучение и наблюдението след завръщането не са част от официални процедури и/или не се предоставят на практика.

¹⁴ НПО и подслони са посочили, че често нямат необходимия персонал, за да предоставят помощ на тези нуждаещи се лица (напр. езикова бариера).

¹⁵ Регламентът от Дъблин (Регламент №604/2013; понякога Регламентът Дъблин III; преди това регламентът от Дъблин II и Дъблинската конвенция) е закон в Европейския съюз (ЕС), който определя държавата, членка на ЕС, която отговаря за разглеждането на заявление за търсещи убежище лица. Регламентът има за цел „бързо да определи отговорната държава членка [за молба за убежище]“ [1] и предвижда прехвърлянето на лице, търсещо убежище, в тази държава членка. Обикновено отговорната държава членка е държавата, през която търсещият убежище за първи път е влязъл в ЕС.

- Качеството на реинтеграцията при връщането зависи до голяма степен от възможностите на партньорите и местните структури за подкрепа в страната на произход. Ако няма такива, безопасното завръщане и реинтеграцията не могат да бъдат гарантирани.
- В организациите в страните на крайна дестинация липсват знания и умения относно безопасното завръщане и реинтеграция. Социалните работници се затрудняват да преценят дали страховете на клиентите да се завърнат са реалистични, трудно им е да обсъждат връщането с клиентите. Също така липсва координация между държавните институции и международните организации, работещи по този въпрос.
- Жертвите не желаят да се завърнат, защото са напуснали страната си на произход по икономически причини, например за да подпомагат финансово семействата си. Големата разлика по отношение на икономическия просперитет и сигурността между страните от ЕС и страните на произход на жертвите продължава да действа като силен притегателен фактор за мигрантите да дойдат в Европа и представлява пречка за завръщането на жертвите.
- Жертвите не желаят да бъдат идентифицирани по много причини. Те се страхуват от възможен конфликт и изключване от своите общности. Също така се страхуват, че идентификацията ще забави или ще създаде други пречки за по-нататъшното им пътуване до желаната страна на крайна дестинация. Последно, но не и по значение, поради различни културни фактори може да е налице омаловажаване и/или пренебрегване на насилието. Трафикуираните лица се нуждаят от време и психологическа подкрепа, за да обмислят следващите си стъпки и/или да организират безопасно завръщане и реинтеграция, но често тази подкрепа и или време не са достатъчни.
- Правителствата в страните на крайна дестинация официално поемат отговорност за грижата за жертвата, докато той/тя е в страната, но прехвърлят тази отговорност на страната на произход веднага след завръщането на жертвата. Вследствие на това те не поемат ангажимент за устойчивата реинтеграция на жертвата след завръщането им.
- Съществуват едва няколко програми за подкрепа, които предлагат финансова помощ, като всички те са на проектен принцип и не са с постоянни източници на финансиране. Финансовата подкрепа е ограничена във времето и често не е достатъчна за устойчива реинтеграция.
- В много случаи съществува значителен риск от повторна виктимизация, тъй като уязвимостта на лицето не е преодоляна. Също така, жертвите не винаги желаят (или се нуждаят) от помощ от страна на властите при връщането си. Често те прекъсват връзките си с организациите за подкрепа скоро след завръщането си.
- Понякога жертвите искат да се върнат възможно най-скоро, което затруднява извършването на задълбочена оценка на риска преди заминаването им. В някои случаи им се препоръчва да се преместят в друг град в родната си страна и/или да отидат временно в подслон, но на практика жертвата често пренебрегва тези съвети и желае да се върне в семейството си и/или в родния си град. По този начин не могат да бъдат гарантирани безопасност и подкрепа за реинтеграция.
- Не на последно място някои участници отбелязаха: „Какво е „безопасно“ завръщане, кога връщането е „доброволно“? Какви са възможностите за жертвите, чиито дела са отхвърлени на ранен етап?“

За преодоляване на посочените по-горе трудности страната на крайна дестинация и страната на произход трябва да си сътрудничат, за да осигурят безопасно завръщане. В този смисъл по-специално се посочва сътрудничеството между НПО (в страната на крайна дестинация и тази

на произход) във връзка с директната подкрепа на жертвите, както и сътрудничеството между правоприлагащите органи (в страната на крайна дестинация и тази на произход), за да се направи добра преценка на риска. От голямо значение е наличието на списък с контакти на съответните правителствени организации и НПО в различни страни. За това допринася Социалната карта, разработена в проекта Safe!.

По-нататък се посочва, че безопасното и адекватно връщане се нуждае от индивидуален подход и следователно за всеки отделен случай, в зависимост от конкретната ситуация, могат да бъдат ангажирани различни допълнителни организации. Това са обществени организации като служби за имиграция и убежище, служби за социално подпомагане и закрила и професионални училища.

Подчертава се, че Европейската комисия може да съдейства за институционализиране на сътрудничеството между страните. В този контекст се изтъква значението на международните организации като МОМ и ВКБООН.

В заключение се посочва, че е важно да има официален модел на сътрудничество между държавите, за да се улеснят завръщането и реинтеграцията. Накрая няколко пъти се подчертава, че успешното завръщане и реинтеграция на жертвите на трафик зависят в значителна степен от адекватни ресурси както в страната на крайна дестинация, така и в страната на произход. В този контекст основно предизвикателство остава фактът, че в страната на крайна дестинация програмите за завръщане винаги се финансират временно и с ограничени средства, докато в същото време повечето от страните на произход нямат достатъчно ресурси, за да подкрепят завръщащите се граждани и опита им да изградят отново живота си. Постоянните програми за завръщане с достатъчно средства трябва да се справят с това препятствие.

2.8 Заключителни бележки

Необходимо е да се направят някои последни изводи за ранната идентификация и безопасното завръщане. Както много от участниците в изследването посочват, тези процеси съществуват не във вакуум, а в определена социална и политическа среда. Няколко от тях изтъкват, че настоящият обществен и политически климат в някои европейски страни, където се наблюдава увеличаване на популисткия национализъм, антимигрантската пропаганда и ксенофобията, е пречка за ранната идентификация и безопасно завръщане.

Необходима е обща осъзнатост и чувствителност към проблемите на жертвите на трафик. Повечето хора не притежават чувствителност към трудностите, които поставят идентификацията, подпомагането и реинтеграцията на жертвите. Специално внимание следва да се обърне на случаите на непълнолетни лица.

И накрая, но не на последно място, ранната идентификация трябва да се счита от първостепенно значение, защото с нея започва защитата на уязвими хора. Тя трябва да бъде съчетана с ранна помощ, тъй като идентификацията все още не означава, че на предполагаемите жертви ще се предложи и закрила. Само когато са задоволени основните хуманитарни нужди на хората, може да започне процес на изграждане на доверие. В рамките на този процес предполагаемите жертви следва да бъдат овластени с информация и подкрепа, което в крайна сметка да доведе до официално идентифициране на жертвите на трафик или на уязвими хора, които са изложени на голям риск.

Раздел 3 Обучителни програми „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“

Този раздел е практическо ръководство за разработване и прилагане на програми за обучение за ранна идентификация и/или безопасно завръщане. Той представя интерактивна методология на обучение, подробно описва как да се разработи обучителна програма и какви упражнения да се използват.

Структура на раздела

3.1	Въведение	31
3.2	Методология на обучението.....	32
3.3	Обучителна програма „Ранна идентификация“.....	33
	3.3.1 Целева група.....	33
	3.3.2 Цели на обучението.....	33
	3.3.3 Примерна обучителна програма	34
	3.3.4 Описание на упражненията.....	37
3.4	Обучителна програма „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“.....	43
	3.4.1 Целева група.....	43
	3.4.2 Цели на обучението.....	43
	3.4.3 Примерна обучителна програма.....	43
	3.4.4 Описание на упражненията.....	45
3.5	Заключителни бележки.....	52

3.1 Въведение

Както беше посочено по-горе, програмата за обучение, създадена в рамките на проект Safe!, стъпва върху съществуващи инструменти като насоките „Euro TrafGuID“ за идентифициране на жертвите на трафик в Европа¹⁶ и методологията „Безопасно бъдеще“ за безопасното завръщане и реинтеграция.¹⁷

Европейските насоки „Euro TrafGuID“ бяха разработени през 2012/2013 г. по проект „Разработване на общи насоки и процедури за идентифициране на жертвите на трафик“ от партньори от България, Гърция, Испания, Румъния, Франция и Нидерландия, под ръководството на френското Министерство на външните работи. Съветът на Европа, Международната организация по труда, Международният център за развитие на миграционни политики (ICMPD) и Службата на ООН по наркотиците и престъпността също бяха включени. Насоките дават ясни определения и практическо описание на различните форми на трафик (с цел сексуална и трудова експлоатация и експлоатация за престъпни дейности), очертават професионалните групи, които могат да бъдат включени в ранната идентификация, и посочват признаците, които биха могли с точност да насочат към ситуация на трафик.

¹⁶ Европейските насоки EU TrafGuID могат да се открият онлайн (наред с останалото и) на: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/ro_common_guidelines.pdf

¹⁷ Методологията Безопасно бъдеще и други резултати от проекта Безопасно завръщане могат да се открият онлайн (наред с останалото и) на: http://lastradainternational.org/lisidocs/3086-Safe_Future_Methodology.pdf и <https://www.comensha.nl/artikel/detail/teeven-spreek-vaardering-uit-over-resultaten-safe-return>.

Методологията „Безопасно бъдеще“ осигурява на специалистите инструменти за систематично обсъждане на бъдещето, включително варианта за безопасно завръщане и реинтеграция, с жертви на трафик и техните деца от началото на престоя им в подслона или включването им в амбулаторната помощ. В повечето случаи по време на такава ранна интервенция клиентът все още пребивава законно в страната и заедно със социалния работник все още разполагат с време да обмислят всички варианти и възможните им последствия. Ако клиентът реши да се върне в родината си, има време и е възможно да се подготви, за да се гарантира, че завръщането е безопасно и че реинтеграцията ще бъде устойчива. Клиентите, които решат да се завърнат, са насочвани към организации за подкрепа в страната си на произход. Основни елементи са сътрудничеството между различните организации, включени в процеса на завръщане, и оценката на рисковете. Методологията „Безопасно бъдеще“ помага за сближаване между организацията, предоставяща подслон, и организацията за завръщане както в страната на крайна дестинация, така и в страната на произход на клиента.

Методологията „Безопасно бъдеще“ беше успешно разработена и внедрена през 2013/2014 г. в рамките на проекта „Безопасно завръщане“ в Нидерландия, България и Нигерия. Бяха предоставени консултации на над 400 жертви. Проектът се разглежда като пробив, тъй като дава нови възможности за жертвите на трафик и подпомага служителите, които се грижат за тях, да засегнат чувствителния въпрос за завръщане по начин, основан на човешките права. В Нидерландия методологията се прилага и за други уязвими групи като жертви на домашно насилие без разрешение за пребиваване, мигранти без документи и кандидати за убежище с приключила процедура.

В гореспоменатите предходни проекти към методологията „Безопасно бъдеще“ и европейските насоки „TraffGuID“ не беше предвидена програма за обучение. Проектът Safe! запълни този пропуск, като разработи професионални обучителни програми за двата инструмента.

3.2 Методология на обучението

Двете обучения „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ са практически ориентирани, защото са разработени и реализирани от професионалисти в работата на терен. Те създадоха обучителните програми въз основа на богатия си опит от ежедневните си срещи с жертвите на трафик. Обучителните модули бяха пилотирани и усъвършенствани в рамките на националните платформи в Нидерландия, България, РС Македония и Унгария и в Международната платформа в България. Водещ партньор в разработването и прилагането на обучителните модули е нидерландската организация FairWork, която развива школа за обучение на професионалисти. Работата им беше подкрепена от екип от обучители – социални работници и други професионалисти от HVO-Querido, Humanitas, MOM Нидерландия и CoMensha.

В този раздел са представени двете обучения, за да могат и други специалисти и организации от Европа да ги използват за свои цели. Всяко отделно обучение, което се подготвя въз основа на предложените модули, трябва да бъде адаптирано и съобразено с конкретните нужди на конкретните участници и със специфичните обстоятелства в държавата или организацията, в която се провежда. Независимо от това има някои общи насоки, упражнения и предложения, които могат да се прилагат универсално. Те са представени в описанието на обучителните програми по-долу и включват описание на целите на обучението, последвани от примерна програма и описание на учебните упражнения и практически методи на работа.

Обучителните програми въплъщават обучителната методология на г-жа Карин де Галан, водещ обучител за специалисти в сферата на помагащите професии в Нидерландия. Обучителните модули са интерактивни и мотивиращи и включват предимно практически упражнения и методи на работа. Повече за методите на обучение на Карин де Галан можете да намерите на интернет страницата ѝ www.schoolvoortraining.nl. Тези интерактивни методи на обучение са представени в брошура на английски език, която може да получите по заявка чрез уебсайта.

Организация на обученията

Организацията на обученията е неформална. Няма маси със седнали около тях участници. Вместо това те се разполагат в кръг, на столове, заедно с обучителите. Максималният брой участници е ограничен до 20 души, но в идеалния случай за оптимална учебна среда и повече възможности за обмен на опит и дискусия участниците е добре да бъдат не повече от 15. Те са стимулирани да работят в малки групи, а не в пленарни сесии и да използват собствения си опит от практиката. Максимално се стимулира активното участие на всички, ангажирани в обучението. Инструментите, предложени в европейските насоки „TraffGuID“ и в методологията „Безопасно бъдеще“, са включени в практическите упражнения. Методите на работа варират в широки граници – от стимулиране на дискусии до провеждане на викторина, видеоматериали или работа по разработване на „пътни карти“ и други практически инструменти, които директно може да бъдат използвани в ежедневната работа на участниците.

За да се избегнат недоразумения за обхвата и съдържанието на обучението, в началото обучителите трябва да запознаят участниците какви области ще бъдат представени и какви елементи на обучение ще бъдат включени или не. Ако участниците заявят необходимост от допълнителни теми, се обяснява защо те не могат да бъдат застъпени в настоящето обучение и какви са възможностите да се включат в следващи обучения. Необходимо е да се отдели достатъчно внимание, за да се създаде безопасна атмосфера, в която всички участници са спокойни, включват се активно и постигат оптимално научаване. Всички обучения завършват със специална церемония за връчване на сертификати на участниците.

3.3 Обучителна програма „Ранна идентификация“

3.3.1 Целева група

Целевата група на обучението „Ранна идентификация“ са професионалисти от различни МПО, ПО и НПО, които биха могли да влязат в контакт с (възможни) жертви на трафик сред новопристигнали бежанци и мигранти.

3.3.2 Цели на обучението

Целите на обучението за ранна идентификация на жертви на трафик биха могли да бъдат дефинирани, както следва:

В края на обучението участниците ще знаят:

- какво е трафик на хора;
- разликата между трафик и каналджийство;
- разликата между сексуална, трудова и експлоатация за престъпни дейности;
- какви са сигналите за всеки вид експлоатация;
- че сигналите често са едва доловими и трудни за разпознаване;
- че в зависимост от професионалния опит на участника може да се натъкнат на различни сигнали.

С помощта на „пътна карта“ ще могат:

- да задават конкретни последващи въпроси, основани на първите сигнали за трафик;
- да правят преценка дали да насочат дадено лице за по-нататъшна помощ, или да предприемат друго подходящо действие;
- да насочват адекватно към услуги за подкрепа.

3.3.3 Примерна обучителна програма

Еднодневна обучителна програма (09:30 – 16:30 часа) за ранна идентификация би могла да се планира, както следва:

Час	Обучителен компонент	Упражнения и методи на работа	Необходими материали
09:30	Въведение	Започнете с кратък казус Обяснете целите за днешното обучение Разяснете времевата схема Кратко представяне на учителя Кратко упражнение за запознанство	Флипчарт лист 1: Цели на обучението Флипчарт лист 2: Програма на обучението Материали за раздаване: Наръчник Ранна идентификация (Европейски насоки „Traff-GuID“)
09:45	Упражнения за разгръщане: Как да разпознаем жертва на трафик: „Кой съм аз?“	Упражнение 1: Как да разпознаем жертва на трафик и да зададем правилните въпроси	12 ламинирани картончета с казуси Флипчарт лист 3: Нарисувайте фуния, за да покажете символично, че често е най-добре да се започне с общи въпроси, последвани от по-специфични въпроси
10:00	Какво е трафикиране (дефиниция, форми на експлоатация и сигнали)?	Упражнение 2: Какво е трафикиране (дефиниция, форми на експлоатация и сигнали)? След това упражнение следва теоретично изложение за трафик на хора	Листове А4 с три примера за възможни случаи на трафикиране Флипчарт лист 4: Дефиниция на ТХ, която включва трите главни елемента
10:30	Различни форми на експлоатация	Упражнение 3: Класифициране на заглавия от вестници според сексуална, трудова или експлоатация за престъпни дейности	Списък с неотдавнашни заглавия от вестници във връзка със случаи на трафик 4 ламинирани картончета 3 дървени лъжици
10:45	Кафе пауза		
11:00	Разпознаване на сигнали за трафик	Упражнение 4: Разпознаване и класифициране на сигнали за трафик	4 листа картон 4 листа А4 със 7 сигнала на група 4 ножици
11:30	Разпознаване на сигнали за трафик	Упражнение 5: Разпознаване и класифициране на сигнали за трафик за специфични професионални групи	4 листа картон

Час	Обучителен компонент	Упражнения и методи на работа	Необходими материали
11:50 По избор	Разпознаване на сигнали за трафик	Упражнение 6 (Алтернативно): Разпознаване и класифициране на сигнали за трафик от „жив пример от действителността“	Видеофилм, лаптоп, проектор със звук химикалки, листове А4
12:15	Обяд		
13:15	Енергизиране	По избор, в зависимост от енергията на групата	
13:25	Как да разработим последващи въпроси след долавяне на сигнал за ТХ	Упражнение 7: Как да разработим последващи въпроси след долавяне на сигнал за трафик на хора	Разглеждане на казус
13:45	Как да разработим последващи въпроси след долавяне на сигнал за ТХ	Теория. Как да разработим последващи въпроси след долавяне на сигнал за трафик Обучителят рисува фуния като отправна точка: започнете с общи въпроси, които печелят доверие, и след това продължете да задавате по-конкретни въпроси, насочени към елементите на трафик: 1. Действие; 2. Средства; 3. Цел. Обучителят дава няколко примера	Информационен слайд: Подозирате ли, че някой е жертва на трафик? Флипчарт лист 3: фуния
14:00	Как да разработим последващи въпроси след долавяне на сигнал за ТХ	Упражнение 8: Как да разработим последващи въпроси след долавяне на сигнал за трафик	Флипчарт
14:20 По желание	Как да комбинираме и тълкуваме сигнали, последвани от решение дали да повдигнем въпроса за това пред потенциалната жертва или не	Упражнение 9: Как да комбинираме и интерпретираме сигнали и как да заговорим за това с потенциалната жертва	Разглеждане на казус
14:40	Кафе пауза		

Час	Обучителен компонент	Упражнения и методи на работа	Необходими материали
15:00	Как да започнем разговора с потенциалната жертва на трафик и да спечелим доверието му/й	Упражнение 10: Как да започнем разговора с потенциална жертва	
15:10	Как да започнем разговора с потенциалната жертва на трафик и да спечелим доверието му/йа	Теория. Как да започнем разговора с потенциалната жертва на трафик и да спечелим доверието му/й Обучителят раздава лист с практически предложения „Три начина да започнем разговор с потенциална жертва на трафик“ и накратко изяснява съдържанието на листа	Лист хартия: „Три начина да започнем разговор с потенциална жертва на трафик“
15:20	Как да започнем разговора с потенциалната жертва на трафик и да спечелим доверието му/й	Упражнение 11: Как да започнем разговора с потенциалната жертва на трафик и да спечелим доверието му/й	Лист хартия: „Три начина да започнем разговор с потенциална жертва на трафик“
15:30	Пътна карта: как да насочим жертва на трафик	Теория. Пътна карта: как да насочим жертва на трафик Обучителят раздава пътна карта с предложения за последващи стъпки, ако участниците подозират, че може да имат работа с жертва на трафик. Обучителят изяснява всяка стъпка, която интервюиращият трябва да предприеме, за да реши дали това е случай на трафик или не и как може да предложи помощ и да насочи (възможни) жертви	Пътна карта: „Подозирате ли, че някой е жертва на трафик?“
15:45	Пътна карта: как да получим повече информация за възможна ситуация на трафик и да насочим жертва на трафик	Упражнение 12: Пътна карта: как да получим повече информация за възможна ситуация на трафик и да насочим жертва на трафик	Пътна карта „Подозирате ли, че някой е жертва на трафик?“ Опорни стъпки (хартия/картон), които показват петте стъпки в Пътната карта Лист от флипчарт
16:15	Затвърждаване на научените уроци/ оценка на обучението Закриване на обучението	Оценка За да направи оценка на обучението, учителят моли участниците да попълнят голям лист, на който са написани всички букви от азбуката. След всяка буква от азбуката трябва да се напише дума, която отразява онова, което участниците са научили по време на обучението и/или как оценяват обучението. Например: А е за анализ, Б е за безценни знания, В е за вникване и т.н.	Лист от флипчарт с А, Б, В и т.н.

3.3.4 Описание на упражненията

Упражнение 1. Как да разпознаем жертва на трафик и да зададем правилните въпроси

Продължителност на упражнението	15 минути
Цел	Участниците ще придобият първоначални впечатления относно въпросите, които трябва да използват, за да разпознаят жертва на трафик.
Упражнения и методи на работа	Участниците работят по двойки. Обучителят раздава ламинирани картончета на един от двамата участници с кратко описание на случай на трафик. Другият участник е интервюистът и трябва да задава въпроси, за да получи информация относно случая. На въпросите може да се отговаря само с „да“ или „не“. Този участник трябва да научи следното: • От коя държава произхождате? • По какъв начин сте били експлоатирани (сексуална, трудова или експлоатация за престъпни дейности)? • Къде живеете сега (град или форма на жилищно настаняване, като къща, каравана и т.н.)? Интервюистът може да използва два жокера (допълнителна информация, която „жертвата“ ще предостави, за да го улесни да отгатне какво му/й се е случило). Когато интервюистът отгатне правилно, участниците разменят местата си. Обучителят е оставил останалите ламинирани картончета на масата за избор. Когато даден казус е правилно отгатнат, това картонче ще се остави обратно на масата, така че останалите участници да могат да го ползват. В края на това упражнение участниците обсъждат на малки групи или пленарно кои въпроси са дали най-добър резултат, или с други думи, кои въпроси са създали доверие и/или са довели до правилните отговори..
Материали	12 ламинирани картончета с казуси Флипчарт лист 3: Нарисувайте фуния, за да покажете символично, че често е най-добре да се започне с общи въпроси, последвани от по-специфични въпроси.

Упражнение 2. Какво е трафикиране (дефиниция, форми на експлоатация и сигнали)?

Продължителност на упражнението	30 минути
Цел	Участниците ще научат какво е трафик на хора и (като вариант) каква е разликата между трафик на хора и каналджийство.
Упражнения и методи на работа	Участниците работят по двойки. Обучителят раздава три примера на хартия, които биха могли да бъдат случаи на трафик. Участниците трябва да решат дали това е трафик на хора или не и да обсъдят това по двойки. Те трябва да оценят всеки пример по скала от 1 (без подозрения) до 10 (силни подозрения). Участниците все още не са получили подробна информация за дефиницията на трафик на хора, така че упражнението ги стимулира да изследват какво представлява това престъпление. След дискусията по двойки обучителят води пленарна дискусия, в която моли участниците да разяснят решението си дали примерите са трафик или не. След това обучителят обяснява дефиницията на трафик на хора на базата на закона и как може да се определи на практика дали това е случай на трафик или не. Това се прави чрез преценка в три стъпки, съдържаща най-важните елементи на трафика: 1. Действие: набиране; транспортиране; трансфер; укриване; поемане на лица 2. Средства: заплаха; сила; други форми на принуда; отвлечане; измама/ заблуда; злоупотреба с власт или уязвимост; даване и получаване на плащания 3. Цел: експлоатация за проституция и други форми на сексуална експлоатация; принудителен труд и услуги; робство и подобни практики; принудително подчинение; отстраняване на органи В заключение може да се каже, че трафикът на хора се състои от лице, което действа активно чрез заплаха, сила, злоупотреба с власт и т.н. с цел експлоатация.

	Вариант: В някои групи може да бъде необходимо накратко да се обясни разликата между трафик и каналджийство. Това ще отнеме допълнителни 10-15 минути. За целта може да се използва следният елемент от Европейските насоки „TrafGuID“:		
		Трафик на хора	Каналджийство на мигранти
	Цел	Експлоатация	За финансови или други материални облаги
	Съгласие	Невалидно съгласие	Валидно
	Транснационалност	Не се изисква	Изисква се
	Престъпление	Срещу личността	Срещу държавата
Материали	Листове А4 с три примера за възможни случаи на трафик Листове А4 с три примера за възможни случаи на трафик Флипчарт лист 4: определение на ТХ, вкл. 3 главни елемента Виж Приложение 3 за материали, раздавани за използване при това упражнение		

Упражнение 3. Класифициране на заглавия от вестници според сексуалната, трудовата или експлоатация за престъпни дейности

Продължителност на упражнението	15 минути
Цел	Участниците ще могат да разпознават различните форми на експлоатация.
Упражнения и методи на работа	Обучителят чете на глас различни скорошни заглавия от вестници, които се отнасят до случаи на трафик. Във всеки ъгъл на помещението са сложени ламинирани картончета, които указват сексуална, трудова или експлоатация за престъпни дейности, или комбинация от тях. Участниците обсъждат помежду си и решават дали това е случай на сексуална, трудова или експлоатация за престъпни дейности, или комбинация и заемат позиция в един от ъглите. Ако искат да зададат уточняващ въпрос на учителя, могат да вземат дървена лъжица, поставена в средата на стаята. Общо има три дървени лъжици, така че групата може да зададе три въпроса. След избора на ъгъл учителят изяснява каква форма на трафик може да се идентифицира в този конкретен случай и защо.
Материали	Списък със скорошни заглавия от вестници, отнасящи се до случаи на трафик 4 ламинирани картончета 3 дървени лъжици

Упражнение 4. Разпознаване и класифициране на сигнали за трафик

Продължителност на упражнението	30 минути
Цел	Участниците ще могат да разпознават и класифицират различните форми на експлоатация
Упражнения и методи на работа	Участниците се разделят на четири групи. Обучителят раздава на всяка група листове хартия, съдържащи седем сигнала за трафик, и картон, разделен на три раздела: 1. Действие; 2. Средства; 3. Цел. След това учителят пита участниците в кой раздел трябва да бъде поставен всеки сигнал. Участниците се приканват да използват ножица, за да изрязват различните сигнали и да ги поставят върху картоната. След работата в малки групи се провежда пленарна дискусия, в която учителят разяснява всички сигнали и обяснява, че понякога сигналите могат да бъдат поставени в няколко раздела. Стимулира групата как да задава последващи въпроси, за да определи как трябва да се тълкуват сигналите.

Материали	4 картон 4 хартиени листа А4 със 7 сигнала на група 4 ножици Виж Приложение 3 за материалите, раздавани за използване при това упражнение
-----------	--

Упражнение 5. Разпознаване и класифициране на сигнали за трафик за специфични професионални групи

Продължителност на упражнението	20 минути
Цел	Ще се повиши осъзнатостта на участниците, че отделните професионални групи може да разпознаят различни сигнали за трафик и че е важно професионалните групи да обменят и свързват помежду си различни сигнали.
Упражнения и методи на работа	Участниците работят в същите четири групи, със същите седем сигнала и картон, но този път картонът се обръща наопаки. На гърба ще намерите четири различни професионалисти: • служител на гише в кметството, където трябва да се регистрират новите жители; • лекар в отделение за първа помощ в болница; • доброволец в църквата на мигранта; • служител на гише в Търговската камара. Обучителят пита участниците кой професионалист би могъл да е доловил сигнал за трафик? След работата в малки групи се провежда пленарна сесия, за да се обсъдят резултатите и да се изясни, че различните професионални групи може да доловят различни сигнали. Обсъжда се също какви биха били последствията от това.
Материали	4 картон Виж Приложение 3 за материалите, раздавани за използване при това упражнение

(Алтернативно) Упражнение 6. Разпознаване и класифициране на сигнали за трафик от „жив пример от действителността“

Продължителност на упражнението	20 минути
Цел	Участниците ще могат да разпознават и класифицират сигнали за трафик.
Упражнения и методи на работа	Обучителите показват видеоклип на участниците с една млада жена, която остава приятеля и дома си, за да отиде да работи в чужбина. Във видеото се вижда как тя обсъжда с приятеля си как да поддържат връзка и се сбогува, след което се качва в кола, в която вече чакат няколко други млади жени, и предава документите си за самоличност на шофьора. Видеото завършва с приятеля ѝ, който се опитва напразно да се свърже, и с последен кадър, в който се показват няколко оставени на купчина мобилни телефони. Обучителят моли участниците да гледат внимателно и да отбележат отговорите на следните въпроси: • Какви сигнали за трафик наблюдавате в това филмче? • Каква форма на експлоатация наблюдавате? • Защо това лице не си е тръгнало от тази ситуация? • Кой (коя професионална група) би могъл да долови тези сигнали? • По какъв начин бихте могли да срещнете това лице в работата си? • Какво бихте могли да направите, ако срещнете това лице? След първото гледане на видеоклипа от участниците се изисква да споделят своите наблюдения. След това обучителят изяснява пропуснати моменти и видеото се показва отново. Това може да се повтори няколко пъти в зависимост от групата.

	Бележка: Може да се използват различни филмчета. Добри примери може да се намерят на: • https://www.youtube.com/watch?v=0N1N-X10Rpk • https://www.youtube.com/watch?v=RR3-epDmsks • https://www.youtube.com/watch?v=yhxDDqbWCq4 • https://www.youtube.com/watch?v=q2Ug_kxPQ3E • https://www.youtube.com/watch?v=a9S4coTgTeM • https://www.youtube.com/watch?v=Tk-KyD1sx-o Тези клипове бяха разработени в рамките на кампанията „Отвори очи!“ в контекста на проекта MIRROR, финансиран от Европейския фонд за превенция и борба с престъпността и съфинансиран от испанското Министерство на заедността и социалното осигуряване. Видеоклиповете целят да помогнат на обществото да отвори очи за една действителност, която е по-близо, отколкото можем да си представим: трафик с цел трудова експлоатация. Испанската НПО Асет стартира кампанията „Отвори очи!“ заедно с други европейски организации: On the Road и Buon Pastore от Италия, Комисия за църкви за мигранти в Европа (Churches' Commission for Migrants in Europe CCME) от Белгия и Fundatia Floarea Ialomiteana от Румъния.
Материали	Видеофилм, лаптоп, проектор със звук

Упражнение 7. Как да разработим последващи въпроси след долавяне на сигнал за трафик на хора

Продължителност на упражнението	20 минути
Цел	Участниците ще знаят какви последващи въпроси могат да задават след долавяне на сигнал за трафик на хора.
Упражнения и методи на работа	Участниците се разделят на четири групи. Обучителят дава на всяка група казус за анализ: Йорданка работи като проституираща. Клиентите ѝ идват в къщата на гаджето ѝ в Ситард, град в южната част на Холандия, на границата с Белгия и Германия. Вие сте професионалист и тя идва при вас с практически въпрос. Би искала да изпраща повече пари у дома на семейството си в България и моли за съвет как да уреди това. Когато я попитате за договорката с приятеля ѝ, тя ви казва, че дава 50% от приходите си на приятеля си в замяна на подслон и храна. Той урежда клиентите ѝ и преговаря с тях за цените и сексуалните услуги, които предоставя Йорданка. Тя ви казва: „Харесва ми тук и се радвам на новия си живот.“ Имате съмнения дали това може да бъде трафик. Какви въпроси бихте ѝ задали, за да определите дали това е случай на трафик или не? Един или двамата от участниците задават въпроси, а другият/ите наблюдава(т). Целта на това упражнение е да се определи сериозността на ситуацията на Йорданка. Дали тя проституира по собствена воля, или това е случай на трафик с цел сексуална експлоатация? След работата в малки групи се провежда пленарна сесия, на която участниците изясняват въпросите, които са задали, какво е имало полза и какво не.
Материали	Разглеждане на казус

Упражнение 8. Как да разработим последващи въпроси след долавяне на сигнал за трафик на хора

Продължителност на упражнението	20 минути
Цел	Участниците ще знаят какви последващи въпроси могат да задават след долавяне на сигнал за трафик на хора.
Упражнения и методи на работа	Участниците се разделят на малки групи от по трима. Обучителят моли всяка група да помисли за допълнителни въпроси, които биха могли да задават, ако подозират случай на трафик. Участниците отбелязват тези въпроси на листа от флипчарта. Въпросите би трябвало да спечелят доверието на (възможната) жертва, но също и да доведат до повече информация. Трябва да се разработят въпроси за всичките три елемента на трафика: 1. Действие; 2. Средства; 3. Цел. След работата в малки групи следва пленарна обратна връзка, в която всяка група посочва допълнителните въпроси, които са измислили. Обучителят записва тези въпроси на листа от флипчарта и иска обратна връзка от останалите участници: Това добър последващ въпрос ли е? Защо да или защо не?
Материали	Лист от флипчарт

Упражнение 9 (По желание) Как да комбинираме и интерпретираме сигнали и как да заговорим за това с потенциалната жертва

Продължителност на упражнението	20 минути
Цел	Участниците ще осъзнаят в кой момент трябва да предприемат последващи действия с клиента, ако подозират, че е жертва на трафик.
Упражнения и методи на работа	Обучителят моли участниците да се изправят и да застанат в редичка и прочита на глас един казус. С всяко изречение добавя нов сигнал. Обучителят моли участниците да направят крачка напред, ако смятат, че за тях вече е време да обсъдят с клиента дали е жертва на трафик. Упражнението обучава участниците да развият знания за това, че един случай на трафик често съчетава няколко сигнала. Когато се вижда само един сигнал, той може да не привлича внимание, но ако се комбинират няколко сигнала, трябва да светне червена лампа. Стъпка по стъпка се представя следният казус: 1. Маша от Русия е дошла да се види с вас, защото нещо я притеснява. 2. Нейният шеф пуска шеги със сексуална насоченост. 3. Това не ѝ харесва, но не знае какво да направи. Работи като детегледачка при семейство на фермер в провинцията. 4. Семейството има три деца и мотото им е „Работи усилено, не се мотаи“. 5. Питате за малко повече подробности и Маша ви казва, че шефът ѝ гържи паспорта ѝ в сейфа си „на съхранение“. 6. Маша работи 14 часа на ден, шест дни в седмицата. Казва, че няма нищо против работата. 7. Тя получава подслон, храна и някакви джобни пари, но без запламя. 8. Казва, че би искала да общува по Snapchat със семейството и приятелите си, но ѝ е разрешено да го прави само през уикендите. 9. На практика често и през уикенда не ѝ се разрешава контакт със семейството и приятелите ѝ. Последващо упражнение по желание Участниците се разделят на малки групи от по трима души. Обучителят моли всяка група да напише сценарий като този, в който всеки път се добавят още сигнали. От участниците се изисква да посочат в кой момент смятат, че разполагат с достатъчно информация, за да говорят с потенциалната жертва за положението ѝ.
Материали	Няма

Упражнение 10. Как да започнем разговора с потенциална жертва

Продължителност на упражнението	10 минути
Цел	Участниците ще знаят как да започнат разговор с потенциална жертва, докато изграждат доверие.
Упражнения и методи на работа	Участниците се разделят на двойки. И двамата участници изпробват начин да започнат разговор с евентуална жертва на трафик, като задават въпроси. Те се редуват да играят интервюиращия и потенциалната жертва. Цел на това упражнение е да споделят своите притеснения с евентуалната жертва и да спечелят доверието ѝ, но без (все още) да се впускат в подробности за подозренията си, че е жертва на трафик. Участниците се насърчават преднамерено да изпробват „правилен начин“ и „грешен начин“.
Материали	Участниците обсъждат в малките групи какво е имало полза и какво не. Лист хартия: „Три начина да започнем разговор с потенциална жертва на трафик“

Упражнение 11. Как да започнем разговора с потенциална жертва на трафик и да спечелим доверието му/ѝ

Продължителност на упражнението	10 минути
Цел	Участниците ще знаят как да започнат разговор с потенциална жертва, докато изграждат доверие.
Упражнения и методи на работа	Участниците работят в същите двойки както в упражнение 10. И двамата участници отново се упражняват как да започнат разговор с евентуална жертва, но този път използват лист хартия с практически предложения. Всеки от тях изпробва по две предложения от листа.
Материали	Лист хартия: „Три начина да започнем разговор с потенциална жертва на трафик“ Виж Приложение 3 за материалите, раздавани за използване при това упражнение

Упражнение 12. Пътна карта: как да получим повече информация за възможна ситуация на трафик и да насочим жертва на трафик

Продължителност	30 минути
Цел	Участниците ще знаят как да започнат и да продължат разговор с потенциална жертва, докато изграждат доверие.
Упражнения и методи на работа	Участниците се разделят на групи от по трима. Те интервюират евентуална жертва на трафик съгласно следния казус: Георги работи шест дни в седмицата за селскостопанска компания в Холандия. Печели по 3,35 евро на час. Спи в каравана в двора на компанията, за която работи. Идва при вас, защото е чул, че трябва да печели повече пари, отколкото всъщност получава. След анализ на случая всяка малка група си поделя следните роли: - интервюиращ; - възможна жертва; - наблюдател, който следи дали интервюиращият се придържа към пътната карта. На пода са поставени пет опорни стълки (направени от хартия/картон). Интервюиращият и потенциалната жертва стоят от едната страна на първата стълка. Интервюиращият започва да задава въпроси. Той/тя се придвижва към следващата стълка, когато прецени, че е задал/а всички въпроси, свързани със стълка 1, и т.н. и т.н. Потенциалната жертва също се придвижва, но едва когато смята, че са били зададени всички релевантни въпроси и че може да се довери на интервюиращия достатъчно, за да предприеме следващата стълка. Ако има достатъчно време, участниците си сменят ролите и/или обсъждат помежду си от какво е имало полза и какво не. Обучителят завършва упражнението с кратка пленарна обратна връзка, като пита участниците какви са преживяванията им от упражнението. След това обобщава това, което са научили.

Материали	Пътна карта „Подозирате ли, че някой е жертва на трафик?“ Опорни стъпки (хартия/картон), които показват петте стъпки в Пътната карта Лист от флипчарт Виж Приложение 3 за материалите, раздавани за използване при това упражнение
-----------	---

3.4 Обучителна програма „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“

3.4.1 Целева група

Обучението „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ е насочено към социални работници и други предоставящи грижи професионалисти в МПО, ПО и НПО, които работят директно с жертви на трафик (или други уязвими групи) от трети страни извън ЕС.

3.4.2. Цели на обучението

Целите на обучението за безопасно бъдеще и безопасно завръщане могат да се дефинират, както следва:

Към края на обучението участниците ще са запознати със

- съдържанието на методологията „Безопасно бъдеще“;
- своите собствени възгледи за безопасно бъдеще и безопасно завръщане и как това влияе върху контакта им с клиентите

и ще могат (с помощта на инструментите от методологията „Безопасно бъдеще“):

- да формулират въпроси за започване на разговор с жертви на трафик относно тяхното бъдеще;
- да съставят карта на социалната мрежа и другите ресурси на клиента;
- да разработят пътна карта за насочване, включително варианта за безопасно завръщане и реинтеграция, използвайки инструменти от методологията „Безопасно бъдеще“.

3.4.3 Примерна обучителна програма

Еднодневна обучителна програма (приблизително 09:30 – 16:30 часа) по безопасно бъдеще, безопасно завръщане на жертви на трафик би могла да се планира, както следва:

Час	Обучителен компонент	Упражнения и методи на работа	Необходими материали
09:30	Добре дошли	Представете обучителите Представете обучителната програма (на флипчарт) Посочете проекта Safe! като източник! Разяснете какво ще са научили участниците в края на това обучение (на флипчарт)	Попълнени флипчартове
09:40	Запознанство	Упражнение 1: Запознанство Участниците се представят накратко, като съобщават имената, организацията и длъжността си.	Табелки с имената

Час	Обучителен компонент	Упражнения и методи на работа	Необходими материали
10:10	„Заемане на позиция“	Упражнение 2: Заемане на позиция Обучителите представят пред участниците различни твърдения относно безопасното завръщане и безопасното бъдеще и след това молят участниците да заемат позиция.	Ламинирани карти с размер А4 с надписи „Съгласен съм“, „Не съм съгласен“ и „Не зная“
10:45	Кафе пауза		
11:00	Презентация за методологията „Безопасно бъдеще“	Теория. Методологията „Безопасно бъдеще“ Участниците се запознават с методологията „Безопасно бъдеще“ и нейния двулентов подход (проучване стъпка по стъпка на възможностите за оставане в страната на крайна дестинация или връщане в страната на произход на жертвата). Стъпките на методологията се разясняват чрез използване на казус.	Презентация в PowerPoint Проектор, лаптоп
11:30	Инструменти от методологията „Безопасно бъдеще“	Упражнение 3а, 3b, 3с и/или 3d: Инструменти от методологията „Безопасно бъдеще“ Избор на упражнение от 3а, 3b, 3с, 3d Запознаване с инструментите от методологията чрез активното им упражняване.	Таблица 1 Таблица 2 План за действие Екограма листове А4 Листове от флипчарт, хартия, маркери, примери от екограмата
12:15	Обяд		
13:15	Инструменти от методологията „Безопасно бъдеще“	Упражнение 3а, 3b, 3с и/или 3d. Инструменти от методологията „Безопасно бъдеще“ (продължение) Избор на упражнение от 3а, 3b, 3с, 3d	Същото
14:00	Социална карта	Упражнение 4: Социална карта Запознаване със социалната карта във връзка с безопасно завръщане, знания за работата с нея и кои организации са на разположение за организиране на безопасно завръщане и реинтеграция	Информация за налични организации Хартия А4 Листове за флипчарт, маркери, лаптопи (минимум 4)
14:40	Кафе пауза		
15:00	Подкрепа за безопасна реинтеграция в страната на произход	Упражнение 5: Изследване на възможностите за безопасна реинтеграция в страната на произход. Как да използваме социалната мрежа на клиента	Листове за флипчарт

Час	Обучителен компонент	Упражнения и методи на работа	Необходими материали
15:30	Обяснете как работите с методологията „Безопасно бъдеще“	Упражнение б: Блиц-презентация: Обяснете за 1 минута методологията „Безопасно бъдеще“	Хронометър (мобилен телефон), за предпочитане със звукова аларма
16:00	Обяснете как работите с методологията „Безопасно бъдеще“	Упражнение б: Блиц-презентация: Обяснете за 1 минута методологията „Безопасно бъдеще“	
16:15	Закриване/ Оценка	Оценка - Оценка: посредством формуляр за оценка и/или упражнение - Какво научихте? - Закриващо упражнение: ABC: „с една дума: какво ще отнесете у дома от това обучение?“ - Церемония по сертифициране	Формуляр за оценка Обучителни сертификати

3.4.4 Описание на Упражненията

Упражнение 1 Елемент на обучението: Запознанство

Продължителност на упражнението	30 минути
Цел	Участниците се опознават. Обучителите също ще научат повече за участниците. Създайте приятелска и доверителна атмосфера, в която участниците се осмеляват да споделят.
Упражнения и методи на работа	Вариант 1: Участниците казват името си, организацията, за която работят, и длъжността, която заемат в организацията. Следва упражнение със ставане и сядане съгласно въпросите, зададени от обучителите. Тези въпроси могат да варират и да се нагаждат към групата участници, която се обучава. Те също така могат да варират между „професионални“ и повече „лични/неформални въпроси“. Провежда се по следния начин: Станете, ако: - работите с мигранти - тази сутрин сте станали преди 7 часа - работите с жертви на трафик - вече имате опит с методологията „Безопасно бъдеще“ - работите с жертви на домашно насилие - работите в дом за резидентни грижи - работите в институция за амбулаторни грижи - понякога се притеснявате за статута на пребиваване на гаден клиент - работите прекалено много часове на компютър - и т.н., и т.н. Вариант 2: Обсъдете със седящия до вас: Имали ли сте някога случай, в който сте говорили с клиент за връщането в страната му на произход и какво би означавало това за този клиент? Можете ли да кажете нещо повече за това? Сблъскахте ли се с някакви затруднения в разговора, който проведохте с клиента си? Тези затруднения на клиента ли бяха, или ваши собствени, или и двете?
Материали	Няма

Упражнение 2. Елемент на обучението: Заемане на позиция

Продължителност на упражнението	30 минути
Цел	Участниците ще осъзнаят собственото си отношение към различните възможности за бъдещето, които имат клиентите. Участниците също така ще разберат как собствените им ценности и среда влияят върху взаимодействието им с жертвите на трафик..
Упражнения и методи на работа	През средата на помещението се очертава въображаема линия – от едната страна е „Съгласен съм“, а от другата – „Не съм съгласен“ (на ламинирани картончета, поставени на стената). В средата на пода се поставя картонче с „Не знам“ . Обучителят прочита на глас твърдение. Участниците избират място в пространството, като застават при позицията, която съответства на мнението им. Колкото по-близо са до дадено картонче, толкова повече са съгласни с твърдението или съответно, не са или пък не знаят. Обучителят моли няколко участници да разяснят защо са избрали това място и по този начин стимулира дискусията между участниците. Също така той стимулира участниците да се опитат да убедят другите участници в своето мнение и да променят мястото си. На всички участници е позволено да променят позицията си, ако са убедени от аргументите на другите участници. Твърдения (от които да изберете и/или да промените съгласно местните нужди и интереси): • Клиентът винаги има контрол върху бъдещето си. • Социалният работник въздейства на решенията, които взима клиентът по отношение на оставането в страната на крайна дестинация или завръщането в страната на произход. • Не смятам за необходимо да разговарям с клиента за възможността за завръщане в страната му/и на произход. • За повечето жертви на трафик оставането в страната на крайна дестинация предлага по-добри перспективи, отколкото завръщането в страната на произход. • Ако в страната на произход има война или въоръжен конфликт, жертвата на трафик не може да се завърне. • Жертви на трафик, които остават в страната на крайна дестинация като мигранти без документи („нелегални“), поемат безотговорен риск. • Децата трябва да присъстват, когато се обсъжда бъдещето на семейството, включително възможността семейството да се завърне. • Безполезно е да се обсъжда вариантът за завръщане с клиенти, които силно се противопоставят на тази възможност. • Чрез обсъждане на възможността за завръщане в страната на произход нанасям вреда на отношенията с клиента си. • Ако даден клиент има съдебно дело срещу трафикант с големи шансове за успех, не е нужно да обсъждам възможността за завръщане (в Нидерландия, когато бъде осъден трафикант, жертвите получават разрешение за постоянно пребиваване).
Материали	Ламинирани картончета с текст „Съгласен съм“, „Не съм съгласен“, „Не знам“, тиксо/гъвка за залепването им на стените или поставяне на пода Вариант: червен конец за отбелязване на разделителната линия Вариант: напишете твърденията на лист от флипчарт (особено практично, ако твърденията трябва да се превеждат)

Упражнения 3а, 3б, 3с и 3д. Елемент на обучението: Работа с инструменти от методологията „Безопасно бъдеще“

Упражнение 3а: Преглед 1: Сравнете ситуацията в страната на произход и ситуацията в страната на крайна дестинация и проучете възможностите и пречките за безопасно завръщане и реинтеграция

Продължителност на упражнението	40 минути
Цел	Участниците ще знаят как да започнат с клиентите си разговор за бъдещето им, като задават ефективни въпроси и използват инструмента. (Като активно обмислят въпросите, които могат да зададат на своите клиенти, участниците откриват и възможни трудности, които могат да възникнат в разговора, и начини за тяхното решаване.)
Упражнения и методи на работа	Този инструмент дава преглед на различни фактори, които влияят на решението на клиента дали да се завърне в страната на произход, или да остане в страната на крайна дестинация. Инструментът е разделен на области като доход, жилище, безопасност, защита от насилие, положение на децата, семейство и мрежа, социален статус след завръщане, здравни въпроси и др. На участниците се раздават разпечатки на Таблица 1 от методологията „Безопасно бъдеще“. Участниците ще работят в малки групи от по 3-4 души. Обучителят моли участниците да формулират въпроси, които биха могли да зададат на своите клиенти, ако работят с този инструмент. Кои са правилните въпроси за започване на разговор и спечелването на доверието на клиента? Всяка група получава една или две области от инструмента, върху които трябва да се съсредоточи, например една група ще се съсредоточи върху въпроси, свързани с децата и социалното положение след завръщането, друга група ще се фокусира върху въпроси, свързани със сигурността и доходите и т.н. Участниците трябва да запишат тези въпроси на лист от флипчарт (общо 20 минути). В допълнение към формулирането на въпросите, които участниците могат да повдигнат пред своите клиенти, от тях се изисква също да обмислят какви пречки могат да възникнат, ако на практика зададат тези въпроси на своите клиенти, и как биха се справили с това. След работата в малки групи въпросите ще бъдат обсъдени на пленарната сесия под наставленията на учителя. Като последна част от това упражнение участниците трябва да посочат използването на кои въпроси смятат за най-ефективно. Това може да стане чрез „гласуване с точки“, т.е. да се приканят участниците да маркират любимите си въпроси.
Материали	Копия на Таблица 1 от методологията „Безопасно бъдеще“, хартия А4, листове от флипчарт, маркери Виж Приложение 4 за материалите, раздавани за използване при това упражнение

Упражнение 3б. Преглед 2. Фактори, които все още може да се променят

Продължителност на упражнението	30 минути
Цел	Участниците ще знаят как и кога да влязат в разговор със своите клиенти за факторите, които определят решението им за бъдещето и които все още може да се променят, като задават правилните въпроси и използват инструмента.

Упражнения и методи на работа	След попълване на Таблица 1 социалният работник обсъжда с клиента кои фактори, които влияят на решението на клиента за неговото/нейното бъдеще, все още е вероятно да се променят. Например, ако клиентът посочи, че не може да се върне вкъщи, защото в страната на произход няма своя социална мрежа, след работа с клиента може да се окаже, че все още има възможности за изграждане наново на социална мрежа. Или може да настъпят промени в положението с безопасността на клиента, доходите и възможностите за жилищно настаняване и т.н. На участниците се раздават разпечатки на Таблица 2 от методологията „Безопасно бъдеще“. Участниците ще работят в малки групи от по 3-4 души. Обучителят моли участниците да обсъдят кога и как може да се използва този инструмент. Какви въпроси могат да формулират, които да задават на клиентите си, ако работят с този инструмент? От участниците се изисква да запишат своите идеи и възможни въпроси на листове от флипчарт (общо 10 минути). След работата в малки групи идеите и въпросите ще бъдат обсъдени на пленарната сесия под наставленията на учителя.
Материали	Копия на Таблица 2 от методологията „Безопасно бъдеще“, хартия А4, листове от флипчарт, маркери Виж Приложение 4 за материалите, раздавани за използване при това упражнение

Упражнение 3с. Личен план за действие за завръщане

Продължителност	40 минути
Цел	Участниците ще знаят как заедно с клиентите си да разработят Личен план за действие за завръщане.
Упражнения и методи на работа	На участниците се раздават разпечатки от „Личен план за действие за завръщане“ от методологията „Безопасно бъдеще“. Участниците ще работят в малки групи от по 3-4 души. Обучителят моли участниците да се сетят за някой от клиентите си и да изберат някои граfi от „Личен план за действие за връщане“, които за този конкретен клиент са най-неотложни, за да може да се завърне безопасно. Това ще бъде направено индивидуално (10 минути). Полетата са подобни на граfiте в Таблица 1 и 2 и включват елементи като доход, сигурност, грижи за децата, грижи за (психическото) здраве, социална мрежа, социален статус след завръщането и др. След това участниците обсъждат в малките групи защо са избрали тези конкретни граfi в „Личен план за действие за завръщане“ за този конкретен клиент. Ще бъде изслушан всеки участник. Участниците си задават въпроси, за да изяснят избора си, посочват първите стъпки, които ще предприемат, за да попълнят Личния план за действие за завръщане, и възможните пречки, които очакват при попълването на плана с клиентите си. В края на това Упражнение няма да има пленарна обратна връзка. Обучителите обикалят, за да подпомогнат подгрупите, където е необходимо.
Материали	Копия от „Личен план за действие за завръщане“ от методологията „Безопасно бъдеще“, хартия А4, листове от флипчарт, маркери и химикалки Направете справка в методологията „Безопасно бъдеще“ за пълния „Личен план за действие за завръщане“.

Упражнение 3d. Генограма и екограма

Продължителност на упражнението	50 минути
Цел	Участниците ще знаят как да работят с генограма и екограма. Това ще им помогне (и на клиента) да получат повече информация за мрежата за социална подкрепа на клиента, на която той/тя може да разчита.
Упражнения и методи на работа	Участниците получават Приложение 8: Генограма и екограма от методологията „Безопасно бъдеще“. Ще работят в малки групи от по двама души. Обучителят моли участниците да си направят екограма един на друг. Един човек задава въпросите, а другият отговаря въз основа на личната си ситуация. След завършване на екограмата двойката ще обсъди добавената стойност на съставянето на екограма заедно с клиентите. Какво е било трудно за участника, задавал въпросите, и какво е било трудно за отговарящия? Бяха ли някои въпроси по-лесни или по-трудни за задаване от други? Какъв беше ефектът върху личността на двамата? Начинът, по който задавате въпроси, влияе ли на отговора на другия? Какво може да коригирате (общо 30 минути)? След работата по двойки групата ще се върне на пленарната сесия и ще обсъди как използването на този инструмент може да има добавена стойност за клиентите и как може да им помогне да се подготвят за бъдещето си (20 минути).
Материали	Копия от екограмата от методологията „Безопасно бъдеще“, хартия А4, пример за попълнена екограма Виж Приложение 4 за материали, раздавани за използване при това упражнение

Упражнение 4. Социална карта във връзка с безопасното завръщане и реинтеграцията

Продължителност на упражнението	40 минути
Цел	Участниците са запознати с използването на социалната карта във връзка с безопасното завръщане и реинтеграция, знаят как да получат съответна информация и могат да информират правилно клиентите си относно възможностите.
Упражнения и методи на работа	Участниците се разделят на групи от по трима. Всяка група получава информация/материали за организации, които са ангажирани с безопасното завръщане и реинтеграцията (новиарски бюлетени, уебстраници, брошури, и т.н.). Обучителят моли участниците да се заровят в информацията и да подготвят кратка презентация за всички участници (15 минути), в която са подчертани следните елементи: • Кои са целевите групи, към които е насочена тази организация? • За кои държави тази организация предоставя подкрепа за безопасно завръщане и интеграция? • Дали тази организация се фокусира върху помощ за подготовка на безопасно завръщане или върху помощ за безопасна интеграция след завръщане? • В какво се състои помощта? След работата в малка група има пленарна сесия (25 минути), на която всяка група прави презентация за „своята“ организация.
Материали	Информация в папки/„джобчета“ за организациите, ангажирани с безопасно завръщане и реинтеграция Листове от флипчарт, маркери, лаптопи (минимум 4, като може да се използват и мобилни телефони, ако е необходимо)

Упражнение 5. Проучване на възможностите за безопасна реинтеграция в страната на произход. Как да се използва социалната мрежа на клиента.

Продължителност на упражнението	30 минути
Цел	Участниците са стимулирани да проучат, съвместно с клиентите си, възможностите за подкрепа в страната на произход. Също така в резултат на взаимодействието с други участници те са придобили нови умения как да изградят социалната мрежа на клиента в страната на произход.
Упражнения и методи на работа	Участниците работят в групи от по трима. Обучителят ги инструктира да си представят ситуация, при която техен клиент се подготвя за завръщане в страната си на произход. Тогава обучителят кара участниците да измислят три начина, по които биха могли да свържат клиентите си с полезна социална мрежа (напр. църква, организация за социално подпомагане, семейство, служба за медицински грижи и т.н.). Дайте воля на креативността си! След това от участниците се иска да дадат отговор на следните въпроси в малките групи: • Как може да определите източниците на социална подкрепа в страната на произход на клиента си? Какви възможни отправни точки имате? ... • Как клиентът ви (с ваша помощ) може да получи достъп до тази социална мрежа? ... Отговорите на тези въпроси се записват на листове от флипчарта. След като групата приключи, се сравняват различните варианти и идеи. Задайте си въпроси един на друг: Мислите ли, че това действително може да се случи в практиката с вашия клиент? Бихте ли могли и бихте ли искали да работите по този начин с клиента си? В края на упражнението се дава пленарна обратна връзка, при която няколко участници се приканват да споделят любимите идеи на своята група.
Материали	Листове от флипчарт

Упражнение 6. Блиц-презентация: Обяснете за 1 минута методологията „Безопасно бъдеще“

Продължителност на упражнението	30 минути
Цел	Участниците са способни да обяснят методологията „Безопасно бъдеще“ на своите клиенти или релевантни други лица и да подчертаят важността ѝ. Също така участниците могат да изразят с думи това, което са научили по време на обучението.
Упражнения и методи на работа	Участниците работят по двойки и обясняват един на друг методологията „Безопасно бъдеще“ в мини ролева игра. Има няколко рунда (при което някои може да се повторят с цел да се подобрят презентациите) в зависимост от наличното време и нуждите на групата. Обучителят обяснява, че ще се използва методът блиц-презентация. Всеки участник има една минута да обясни на другите методологията „Безопасно бъдеще“ (в първия рунд това може да са две минути, просто за упражнение). След всеки рунд участниците си сменят ролите, единият става слушател, а другият прави блиц-презентацията. Също така във всеки рунд слушателят влиза в ролята на някой друг: Ролева игра 1: А е колега, който не е участвал в обучението, В е другият участник. А дава възможност на В да завърши своята блиц-презентация и има право да зададе само един разясняващ въпрос, ако е нужно. Кръг 1: - Обяснете за една минута: Какво представлява методологията „Безопасно бъдеще“? Кръг 2: - Обяснете за една минута: Защо мислите, че е важно да се обсъжда бъдещето с клиентите? Ролева игра 2: Сега А е относително нов клиент, за когото бъдещето все още е много несигурно. Не е ясно дали ще му/ѝ бъде разрешено да остане в страната на крайна дестинация. Кръг 3: - Обяснете за една минута: Какво представлява методологията „Безопасно бъдеще“? Кръг 4: - Обяснете за една минута: Защо мислите, че е важно да се обсъжда бъдещето с клиентите? Ролева игра 3: Сега А е адвокат (на мигранти), който се бори за постоянно разрешително за пребиваване за клиента си. Кръг 5: - Обяснете за една минута: Какво представлява методологията „Безопасно бъдеще“? Кръг 6: - Обяснете за една минута: Защо мислите, че е важно да се обсъжда бъдещето с клиентите? Друг вариант за ролева игра е А да бъде клиент с намалени интелектуални способности, но са възможни и други варианти. Между рундовете или в края на това упражнение сред участниците ще бъде организирана пленарна обратна връзка относно въпроси като: Какво даде добър резултат? Кое беше трудно? Какви бяха разликите между различните целеви групи във вашите ролеви игри? Също така може да се предложи възможността някой рунд да се преповтори, ако участниците не са удовлетворени от своята блиц-презентация и са получили обратна връзка за подобрение.
Материали	Мобилен телефон с аларма, за предпочитане хронометър

3.5. Заклучителни бележки

Организациите, които желаят да развиват и реализират самостоятелно обучения по въпросите на ранната идентификация или безопасното бъдеще, безопасното завръщане въз основа на „Traff-GUID“ или на методологията „Безопасно бъдеще“, могат свободно и безплатно да използват обучителните модули, създадени в проекта Safe!, при условие че споменават източника им, както и източниците на финансиране – програма AMIF и министерствата на Нидерландия.

За заявки за обучения е достъпен списък с обучителите, участващите в проекта Safe!. Можем да се обърнете директно към FairWork (www.fairwork.nu; info@fairwork.nu) или HVO-Querido (www.hvoquerido.nl/acm/; acm@hvoquerido.nl).

Раздел 4 На фокус: Национална платформа в Нидерландия

Този раздел разглежда положението на жертвите на трафик от трети страни в Нидерландия, както и основните предизвикателства и препоръки относно ранната им идентификация, безопасно завръщане и устойчива реинтеграция.

Структура на раздела

4.1	Кратко представяне на ситуацията в Нидерландия	53
4.2	Структура на Националната платформа	54
4.3	Основни резултати от експертната среща: затруднения и възможности за справяне	58
4.4	Какво може да направи Нидерландия?	60
4.5	От експертни знания към практика: акценти от обученията „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“	62
4.6	Заключителни бележки	63

4.1 Структура на Националната платформа

Националната платформа в Нидерландия беше структурирана по различен начин в сравнение с другите държави. Това беше първото събитие от този род и подготовката на обучителните програми от FairWork и сформирането на екипа от обучители все още беше в пълен ход. По тази причина обучението се проведе отделно от експертната среща. В края на октомври 2017 г. в Нидерландия бяха проведени две пилотни обучения, предхождащи експертната среща, която се състоя на 4 декември 2017 г. За разлика от другите национални платформи, участниците в обучението за „Ранна идентификация“ бяха от организации, различни от тези, които се включиха в другото обучение за „Безопасно бъдеще, безопасното завръщане“. Като продължение на Националната платформа бяха организирани още две обучения за „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ за социални работници от подслона „Легло, баня, хляб“ („Bed Bath Bread“) за мигранти без документи в Амстердам.

На Националната платформа в Нидерландия присъстваха общо 115 души. В обучението за „Ранна идентификация“ се включиха 17 участници от НПО, които са в тясна връзка с мигранти и бежанци (ASKV, Barka, Zonder Pardon op Straat, IDHEM и Wereldhuis Diaconie). Останалите участници бяха от подслони за жени, бежански организации, горещи линии и консултативни центрове за домашно насилие. Що се отнася до обучението „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“, в него се включиха общо 21 души, които работят в подслони (за жени), бежански организации, NIDOS, Фондация „Екватор“, а също и специализирани социални работници, изпълняващи ролята „водещ на случая“ за жертви на трафик. Обученията бяха проведени от FairWork. Участниците в двете обучения дадоха обратна връзка за „пилотните модули“, които след това бяха адаптирани за другите национални платформи и Международната платформа. Последно, но със сигурност не и по значение, 17 социални работници от подслона „Легло, баня, хляб“ („Bed Bath Bread“) участваха в обучението „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“.

HVO-Querido и CoMensha бяха домакини на Експертната среща на 4 декември 2017 г., в която участваха 60 професионалисти от различни организации: MOM; Служба за имиграцията и натурализация; Служба за репатриране и връщане; Кралска военна полиция; Национална полиция; Министерство на правосъдието и сигурността; Служба на националния докладчик по въпросите на трафика на хора и сексуалното насилие над деца; подслони (за жени); NIDOS; Червен кръст Нидерландия; Spirit; Not for Sale; Sister Works; SHOP The Hague; Zonder Pardon op Straat; общините Ротердам, Амстердам и Веерм; бежански организации и центрове за настаняване на кандидати за убежище.

4.2 Кратко представяне на ситуацията в Нидерландия

Протоколът на ООН за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика на хора е възприет в нидерландското законодателство чрез член 273f от Наказателния кодекс. Законът се прилага за холандски и чуждестранни жертви на трафик. Жертвите от трети страни имат право на примесечен период за размисъл, по време на който трябва да решат дали ще повдигнат обвинения срещу извършителите или не. Жертвите, които повдигнат обвинение, имат право на хуманитарно разрешително за временно пребиваване, което е валидно за една година и може да бъде удължено за срока на наказателното производство. Жертвите имат право да работят, докато притежават това временно разрешително за пребиваване. Ако делото влезе в съдебна фаза, на жертвите се издава хуманитарно разрешително за временно пребиваване за пет години.

Нидерландия е страна на крайна дестинация за жертви на трафик от трети страни от началото на 90-те години на XX век. Напоследък все повече се признава фактът, че държава е и страна на произход за непълнолетни лица и млади хора с нидерландско гражданство, които са въвличани чрез метода „лавърбой“ (loverboy) в сексуална експлоатация от млади мъже трафиканти. Тези случаи често са оставали скрити в миналото, но днес представляват най-голямата група.

Според данните на „Националния докладчик за трафика на хора и сексуалното насилие срещу деца“ в Нидерландия годишно има между 5000 и 7000 жертви на трафик. Само 19% от тези случаи достигат до CoMensha – националния координационен център за борба с трафика на хора, в който между 2013 и 2017 г. са регистрирани 5433 жертви. Холандските жертви на сексуална експлоатация съставляват най-голямата група жертви на трафик в Нидерландия: прогнозната цифра е 3000 годишно, от които 1300 са непълнолетни. За сравнение, според данните 2700 граждани на трети страни са жертви на трафик в Нидерландия всяка година, 1300 са жертви на сексуална експлоатация, а 1400 са жертви на други форми на трафик и експлоатация.¹⁸

Бригита (Словакия)

Бригита е израснала в малко село в Словакия. Баща ѝ е с римски произход и се радва на добра репутация в общността. В детските си години Бригита е завършила начално училище и след това е започнала обучение по готварство, но не е могла да го завърши поради липса на средства. От предишна връзка Бригита има двегодишен син с физическо увреждане, който се нуждае от операция за предотвратяване на трайна инвалидност.

Преди да замине за Холандия, Бригита е работила във фабрика. С парите, които е печелила, тя се опитала да се грижи за родителите си и за сина си, но заплатата ѝ не била достатъчна, за да свърже двата края, особено с високите разходи за лечение на детето. Заедно с приятеля си, братовчед му и чичо му заминала за Холандия, за да търси работа, без да информира родителите си.

В Холандия Бригита получила предложение за работа в клуб. Тя приела тази оферта, но както казва, не си е давала сметка каква работа трябва да върши. В клуба някой ѝ предложил питие, след което припаднала. Поведението на Бригита разтревожило собственика на клуба и се обадил в полицията. Поради предположение за трафик на хора полицията предложила на Бригита период за размисъл.

Бригита е приета в специализирания приют на HVO-Querido за жертви на трафик. Нейният приятел, братовчед му и чичо му били задържани от полицията по подозрение за трафик и оставени в ареста.

При настаняването ѝ в приюта Бригита даде да се разбере, че иска колкото е възможно по-скоро да се върне при родителите и сина си в Словакия. В работата се включиха MOM, които разговаряха с нея и задвижиха процеса на завръщане. Бригита каза, че иска да завърши обучението си по готварство и че най-голямото ѝ желание е синът ѝ да се подложи на операция. MOM Словакия установи контакт с родителите ѝ, които бяха изключително обезпокоени и увериха, че ще посрещнат радушно дъщеря си обратно у дома.

Бригита не иска да повдига обвинения и не вярва, че приятелят ѝ е замесен в трафик на хора. След няколко седмици полицията информира приюта, че приятелят ѝ е освободен, но все още е заподозрян по случая.

По-късно, след като нейният адвокат и персоналът в приюта спечелиха доверието на Бригита, стана ясно, че тя е била отвлечена със сила от Словакия, а не е заминала доброволно да печели пари, както е заявила преди това. Баща ѝ също така научи, че Бригита е все още под влиянието на трафикантите и че нейният приятел и съучастниците му ще я чакат при завръщането ѝ на летището в Словакия. В консултация с полицията, MOM и приюта беше решено на заминаване от Схипхол мобилният телефон на Бригита да не ѝ се връща, за да не може да поднови контактите си с трафикантите. При пристигането си в Словакия тя бе посрещната от MOM Словакия, като напусна летището през различен изход.

¹⁸ Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen. Slachtoffermonitor 2013-2017 (The Hague 2018), 125-126

През 2017 г. до CoMensha са достигнали 958 жертви, 339 с нидерландско гражданство, а 619 са граждани на трети страни, разпределени между общо 70 националности. „Топ 10“ са Полша (80), Румъния (70), Нигерия (46), Уганда (34), Унгария (32), Гвинея (30), България (27), Филипини (20), Китай (20) и Сиера Леоне (13).¹⁹

Националният докладчик анализира, че ниският дял на идентифицираните през периода 2013–2017 г. се дължи най-вече на липсата на капацитет и други приоритети в полицията (особено през 2015 г. акцентът беше поставен върху големия приток на бежанци и мигранти и върху каналджийството, а не върху трафика на хора). Друг важен фактор са съображенията за неприкосновеност на личния живот, според които жертвите трябва да дават информирано съгласие, за да бъдат регистрирани като такива. Последният важен фактор е, че сексуалната експлоатация се осъществява все повече в по-малко видимите сектори на секс индустрията в Нидерландия, като ескортни услуги и сексуална експлоатация в частни домове.²⁰

„Върхът на айсберга“

Докладът от 2017 г.,²¹ публикуван от Службата на нидерландския „Национален докладчик по въпросите на трафика на хора и сексуалното насилие над деца“, съдържа прогнозна цифра, изготвена от експерти, изчислили размера на скритите групи от жертви на трафик. Според доклада, прогнозният брой жертви на трафик е пет пъти по-голям от броя на идентифицираните и е приблизително 6250 жертви в Нидерландия на година. Докладът съдържа данни за идентифицираните жертви, които са регистрирани от Нидерландския координационен център за трафик на хора – CoMensha/La Strada Нидерландия. Данните за идентифицираните жертви са сравнени с прогнозните цифри, за да се определи броят на жертвите, които според изчисленията остават неидентифицирани и следователно невидими. Тревожно е положението на жертвите на трафик на хора с цел сексуална експлоатация, особено на непълнолетните жертви, които са по-трудно забележими от останалите: само една от девет непълнолетни жертви е идентифицирана.

Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора | Доклад на GRETA 2018

На 3 май 2005 г.²² Комитетът на министрите към Съвета на Европа прие Конвенцията за борба с трафика на хора, която влезе в сила на 1 февруари 2008 г. Като се основава на съществуващите международни инструменти, Конвенцията награжда договорените в тях минимални стандарти и подобрява закрилата, предоставяна на жертвите. Конвенцията има обширен обхват на приложение, като включва всички форми на трафик (независимо дали вътрешен или международен и дали е свързан или не с организираната престъпност) и всички лица, които са жертва на трафик (жени, мъже или деца). Формите на експлоатация, обхванати от Конвенцията, са сексуална експлоатация, принудителен труд или услуги, робство, поставяне в положение на зависимост, отнемане на телесни органи и т.н.

Основният принос на Конвенцията е гледната точка, основана на правата на човека, и фокусът върху защитата на жертвите. В преамбюла ѝ трафикът на хора се определя като нарушение на човешките права и престъпление срещу достойнството и неприкосновеността на човешката личност. Конвенцията предвижда серия от права за жертвите на трафик, по-специално правото да бъдат идентифицирани като жертви, да бъдат защитени и подпомогнати, да им бъде предоставен период на възстановяване и размисъл от най-малко 30 дни, да им бъде предоставено подновяемо разрешително за пребиваване и да получат обезщетение за претърпените вреди.

Друг важен принос на Конвенцията е системата за мониторинг на изпълнението на задълженията, съдържащи се в нея. Тя се състои от два елемента: Експертна група за действие срещу трафика на хора (ГРЕТА/GRETA) и Комитет на страните. ГРЕТА извършва посещения на държавите и изготвя и публикува доклади, в които се оценяват законодателните и другите мерки, предприети за прилагане на разпоредбите на Конвенцията.

¹⁹ Пак там, 143–146.

²⁰ Пак там, 21, 125–126.

²¹ Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel (BNRM). Slachtoffermonitor mensenhandel 2012 – 2016 (Den Haag October 2017)

²² <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/about-the-convention>

През ноември 2018 г. Комитетът на страните прие препоръките на ГРЕТА за Нидерландия.²³ В тези препоръки бе отбелязан напредъкът, постигнат от страната в борбата с трафика на хора, като същевременно бяха направени следните бележки по отношение на гражданите на трети държави:

„Жертви от Нидерландия и ЕС, както и граждани на трети страни, които имат право на законно пребиваване в Нидерландия, имат право на достъп до всички форми на подкрепа и помощ, независимо от това дали сътрудничат на разследването и наказателното преследване. За жертви, които не пребивават законно, разрешение за пребиваване може да бъде издадено за период, надхвърлящ периода на възстановяване и размисъл, при условие че в полицията е подадена жалба за трафик на хора и е започнато наказателно преследване срещу извършителя. По този начин помощта след периода на възстановяване и размисъл за повечето жертви на трафик на хора от трети страни остава обвързана с наказателното производство. Представителите на гражданското общество споделиха с ГРЕТА, че властите не винаги приемат оценката на НПО, че жертвите на трафика на хора са травмирани и не са в състояние да участват в наказателно производство. Ако жертвите на трафик на хора от трети страни, на които е издадено разрешение за временно пребиваване, защото сътрудничат на разследването или наказателното производство, прекратят сътрудничеството си, разрешението за пребиваване се отнема и в резултат на това те губят достъп до помощ и подкрепа. Според нидерландските органи подкрепата не се оттегля незабавно. След приключване на наказателното производство гражданите на трети страни могат да подадат заявление за разрешение за постоянно пребиваване по хуманитарни причини.“²⁴

Също интересно и в потвърждение на международното проучване е следното твърдение:

„Според нидерландските власти намаляването на броя на предполагаемите жертви на трафик на хора, идентифицирани през годините, може да се обясни с широката реорганизация на полицията, която започна през 2012 г. и доведе до значителни кадрови размествания, както и политическото решение за смяна на приоритетите на правоприлагащите органи в резултат на увеличения приток на мигранти и кандидати за убежище и увеличаването на терористичните заплахи.“²⁵

ГРЕТА препоръча нидерландските власти да вземат повече мерки за справяне със следните въпроси за незабавно действие, посочени в доклада на ГРЕТА:

„В съответствие с член 12 (6) от Конвенцията да се гарантира, че помощта, предоставяна на чуждестранни жертви на трафик на хора, не е обвързана с провеждане на разследване или наказателно преследване; да се предприемат допълнителни мерки [...], за се да гарантира, че в съответствие със задълженията по членове 10, 12 и 13 от Конвенцията на всички чуждестранни жертви на трафик, включително граждани на ЕС/ЕИП, последователно се предлага период на възстановяване и размисъл, независимо от това кои компетентни органи се занимават със случая.“²⁶

Доклад за трафика на хора /TIP Report 2018

Докладът за трафика на хора, или докладът TIP, се изготвя всяка година от Държавния департамент на САЩ в рамките на неговата Служба за наблюдение и борба с трафика на хора. В основата на доклада е Законът за защита на жертвите на трафик (ЗЗЖТ/TVPA) от 2000 г., въз основа на който се оценяват правителствата по света по отношение на усилията им за противодействие на трафика на хора. Съединените щати имат глобално лидерство по въпроса,²⁷ но някои критици изтъкват, че трябва да се прилагат „международните правила, които държавите (включително САЩ) колективно са разработили и свободно са приели, вместо да се фокусираме върху критерии, изработени единствено от американски политици.“²⁸

²³ Council of Europe Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (GRETA). Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Netherlands (Second Evaluation Round. Adopted 13 July 2018. Published 19 October 2018).

²⁴ Пак там, 26.

²⁵ Пак там, 8.

²⁶ Пак там 25, 346

²⁷ <https://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/>

²⁸ Gallagher, Anne T. "Improving the Effectiveness of the International Law of Human Trafficking: A Vision for the Future of the US Trafficking in Persons Reports". Human Rights Review. 12 (3): 381–400. doi:10.1007/s12142-010-0183-6. Retrieved July 30, 2014

Като отчитаме това, ТИР докладите се ползват с голямо влияние и се приемат сериозно от правителствата и гражданското общество по света. ТИР докладите класират правителствата в три групи : ²⁹

- **Група 1:** Правителствата на държави, които напълно покриват минималните стандарти на ЗЗЖТ за елиминиране на трафика. Забележка: Това не означава, че в тези държави няма случаи на трафик, но правителството „демонстрира сериозни и последователни усилия“ за противодействието и предотвратяването му.
- **Група 2:** Правителствата на държави, които не покриват напълно минималните стандарти на ЗЗЖТ за елиминиране на трафика, но полагат значителни усилия за спазване на тези стандарти.
- **Група 2 Списък за наблюдение:** Правителствата на държави, които не отговарят изцяло на минималните стандарти на ЗЗЖТ, но полагат значителни усилия за спазване на тези стандарти, и за които:

а) абсолютният брой на жертвите на тежки форми на трафик е много значителен или значително се увеличава;

б) липсват доказателства за положените усилия за борба с тежките форми на трафик на хора спрямо предходната година, като повече разследвания, наказателни производства и присъди за престъпления, свързани с трафика, увеличаване на помощта за жертвите и намаляване на доказателства за съучастие в тежки форми на трафик от държавни служители; или

в) решението, че дадена страна полага значителни усилия за спазване на минималните стандарти се е основавало на ангажименти от страна на държавата следващата година да предприеме допълнителни стъпки.

- **Група 3:** Държави, чиито правителства не отговарят напълно на минималните стандарти и не полагат значителни усилия, за да направят това. Забележка: Държавите, които са били поставени в списъка за наблюдение от Група 2 в продължение на две последователни години, се преместват автоматично в Група 3, ако през третата година не са направени значителни подобрения. Държавният секретар е упълномощен да отмени това автоматично понижаване на рейтинга въз основа на достоверни свидетелства, че отмяната е оправдана, защото правителството има разписан план, който, ако бъде приложен, това би означавало, че полага значителни усилия за спазване на минималните стандарти за ЗЗЖТ и че заделя достатъчно ресурси за изпълнение на плана. Секретарят може да издаде тази отмяна само за две последователни години. След третата година такава държава трябва да се изкачи в Група 2 или да слезе в Група 3.

През 2018 г. Нидерландия бе класирана в Група 1, както и предишните години, със следните аргументи:³⁰

„Правителството на Нидерландия [...] продължи да демонстрира сериозни и трайни усилия през отчетния период; поради това Нидерландия остава в Група 1. Правителството демонстрира сериозни и системни усилия за разследване, преследване и осъждане на значителен брой трафиканти; увеличава се броят на присъдите и са идентифицирани значителен брой жертви. Националният докладчик е подобрил наблюдението и анализа на трафика, а правораздавателните органи са повишили усилията си за борба с детския секс туризъм. Въпреки че правителството отговаря на минималните стандарти, за

²⁹ Държавен департамент, Съединени Американски Щати, Служба за наблюдение и борба с трафика на хора. Trafficking in Persons Report (June 2018), 40–41.

³⁰ Department of State, United States of America, Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons. Trafficking in Persons Report (June 2018), 320–322.

четвърта поредна година властите са идентифицирали по-малко жертви, не предлагат винаги тримесечния период за размисъл на чуждестранните жертви, а правителството не докладва пълна статистика за отчетния период.“

За Нидерландия бяха направени следните препоръки:

„Да се увеличат усилията за идентифициране на жертвите и да се предоставят грижи на всички потенциални жертви на трафик, независимо от способността им да сътрудничат на разследването; да се подобри събирането на данни за издадените присъди и за идентифицираните жертви; да се подобри разследването, наказателното преследване и определянето на наказания, пропорционални на тежестта на престъплението; да се финализира националният план за действие; да се продължи търсенето на контакт с потенциалните жертви в трудовия сектор и да се идентифицира принудителният труд; да се попълнят всички вакантни длъжности на регионалните координатори за грижите за жертвите; да се търсят повече споразумения с бизнес сектори, за да се намали рискът от трафик на хора по веригите за доставки; и да се усили подкрепата за експертите от Бонер, Синт Еустациус и Саба и да подобри идентифицирането на жертвите и преследването на трафикантите в тези райони.“

В доклада ТІР за 2018 беше публикуван и „профил на трафика“ за Нидерландия:

„Според представените доклади през последните пет години, Нидерландия е източник, дестинация и транзитна страна за мъже, жени и деца, жертви на трафик за сексуални услуги и принудителен труд. Най-голямата група идентифицирани жертви са холандски момичета, подмамани от млади мъже, познати като „loverboys“, които ги въвеждат в сексуална експлоатация, често чрез фалшива романтична връзка. Жените и децата бежанци и кандидатите за убежище са уязвими към трафик с цел сексуални услуги. Мъже и жени от Източна Европа, Африка и Южна и Източна Азия стават жертви на трафик с цел трудова експлоатация в промишлени отрасли, вътрешно корабоплаване, селско стопанство, градинарство, хотелиерство, домашни услуги и насилствена престъпна дейност. Престъпните групировки вкарват принудително ромските деца в групи за джебчийски кражби и кражби от магазини, а бежанците и кандидатите за убежище, включително непридружените деца, са уязвими към трафик с цел трудова експлоатация. Нидерландия е държава източник на туристи, търсеци секс с деца.“

4.3 Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможни решения

Експертната среща в Нидерландия представляваше съвкупност от пленарни дискусии и практически обмен в малки групи между професионалисти, работещи с жертви на трафик и/или мигранти и бежанци. След като бяха представени проектът Safe! и първите резултати от международното изследване на тенденциите и предизвикателствата по отношение на ранната идентификация и безопасното завръщане, участниците се разделиха на малки групи, за да обсъдят трудностите, пред които са изправени в ежедневната си работа с (възможните) жертви на трафик.

Ранна идентификация и закрила

По отношение на ранната идентификация и закрила на жертви на трафик от трети страни бяха посочени следните основни затруднения:

- Служителите на полицията, имиграционните служби, в бежанските центрове, младежките служби, инспекторатите по труда, но също така и в подслоните и от мигрантските организации нямат капацитет да идентифицират жертвите на трафик на ранен етап. Това се отнася за ранната идентификация както на жертвите от Нидерландия, така и на жертви от трети страни.
- С изключение на служителите, които са специално обучени по този въпрос, повечето специалисти не разпознават сигналите за трафик, а ако забележат (възможна) жертва трафик, не знаят къде да получат допълнителна информация и как да я насочат.
- Липсват познания за съществуващите споразумения и системи за насочване по отношение на трафика. Налице е недостатъчно сътрудничество между служителите, работещи в областта на трафика, и други професионалисти, работещи в свързани области, като миграцията.
- Сред много мигрантски общности липсва осъзнатост по темата трафик на хора или тя е табу. Ако те идентифицират възможна жертва, не разполагат с „пътна карта“ за насочване.
- Разпоредбите за личните данни, особено с въвеждането на новата европейска регулация за защита на личните данни, често забраняват на специалистите да информират властите и CoMensha, когато подозират случай на трафик.
- Някои професионалисти, като например полицията, са задължени по закон да докладват на CoMensha веднага щом попаднат на сигнали за трафик.
- Жертвите на трафик се страхуват да споделят своите преживявания, особено при контакт с официални представители на полицията и имиграционните служители.
- Много жертви на трафик не се самоидентифицират като жертви; понякога от страх, липса на знания или защото чувстват, че повдигането на обвинения няма да подобри положението им. Също така често те не се чувстват експлоатирани, защото въпреки лошите обстоятелства, в Нидерландия печелят повече, отколкото биха спечелили в страната си на произход. Вследствие на това те не искат помощ, дори ако се свържат със служби за подкрепа, и не повдигат обвинения.

Безопасно завръщане и реинтеграция

Участниците споменаха следните трудности по отношение на безопасното бъдеще и безопасното завръщане на жертви на трафик от трети страни:

- Политическият климат в Нидерландия е охладнял; има по-малко толерантност към бежанците и мигрантите, а оттам и към жертвите на трафик.
- След като бъдат официално идентифицирани, животът на жертвите често е „оставен на изчакване“. Жертвите, които повдигат обвинения, получават едногодишно разрешение за пребиваване по време на наказателното производство, но бъдещето им е напълно несигурно и е много малко вероятно да получат постоянно пребиваване в Нидерландия. В резултат на това много жертви са пасивни и за службите за подкрепа е много трудно да достигнат до тях.
- Много производства за трафик се прекратяват преди да влязат в съдебна фаза. Впоследствие разрешението за пребиваване на жертвата се отнема и той/тя трябва да напусне страната в кратък срок, което предполага недостатъчно време за подготовка на безопасно завръщане и реинтеграция на жертвата.

- Много жертви се страхуват от отмъщение от страна на трафиканта и насилие срещу семейства им в страната на произход. Те нямат доверие на властите в собствената си държава и в готовността им или способността им да ги защитят. Често обстоятелствата, които са ги принудили да емигрират, като ниски доходи и/или липса на образование в страната им на произход, не са се променили. Преди да попаднат в трафик, жертвите често са принадлежали към уязвими групи в страната си. Преживеният трафик допълнително е увеличил тази уязвимост. Поради това завръщането не е вариант, който биха обмисляли.
- Често клиентите не говорят открито за социалната мрежа и други възможности за реинтеграция, които биха имали в страната на произход, поради страх, че това ще повлияе негативно на техния случай.
- Жертвите, но и организациите, които ги подкрепят, често нямат представа за съществуващите възможности за завръщане и реинтеграция. Освен това за много специалисти, работещи с жертви на трафик, да разговарят за завръщане с клиентите си не е обичайна практика. В резултат вариантът за връщане често не изобщо се обсъжда.
- Жертвите на трафик от трети страни имат много малък шанс да получат разрешение за постоянно пребиваване в Нидерландия, но въпреки това настояват на него и не искат да обмислят варианта за връщане до последния момент, което прави почти невъзможно да се организира безопасно завръщане. Адвокатите понякога допълнително подхранват тази надежда. Жертвите сменят адвоката си, ако той им каже, че няма други варианти, освен завръщане.
- Много жертви не виждат никакви перспективи за повторно изграждане на живота си в страната на произход и отбягват всеки разговор на тази тема. Жертвите често не се доверяват на службите за подкрепа, които се опитват да им помогнат.
- За много жертви съществува реален риск по отношение на сигурността, ако се върнат у дома, тъй като трафикантите или техните мрежи обикновено са активни в страната на произход и заплахват жертвата с отмъщение. В допълнение, не винаги се извършват оценки на риска преди завръщането и действителните рискове остават неизяснени.
- В много страни на произход липсват надеждни организации за подкрепа, което прави безопасното завръщане и възстановяването на нормалния живот изключително трудно за жертвите.

4.4 Какво може да направи Нидерландия?

За подобряване на ранната идентификация на жертви на трафик бяха направени следните предложения:

Ранна идентификация и закрила

- Нужно е системно застъпничество, за да остане трафикът на хора приоритет на политическия дневен ред, както по отношение на ранната идентификация, така и по отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията. За да подсилят този процес, организациите, които подкрепят жертвите, могат да предоставят описания и анализ на конкретни казуси, които да илюстрират проблемите.
- Законодателството относно поверителността на личните данни трябва да бъде изяснено и подобрено, така че да даде възможност на специалистите по-ефективно да идентифицират и да съобщават за (възможни) жертви на трафик на властите и на CoMensha.

- Полицията, имиграционните служители и другите релевантни партньорски организации трябва да разполагат с по-голям капацитет за ранна идентификация на жертви на трафик. Въпрос и на политическа воля е този въпрос да се стане приоритет.
- Професионалните групи трябва да се стремят да прилагат междуинституционален подход в противодействието на трафика на хора. Определянето на „водец на случая“ за жертвите на трафик е от ключово значение за това. Водещите са високоспециализирани социални работници от подслони или други организации, които са свързващото звено между всички страни, ангажирани със закрилата на жертвите и преследването на извършителите. Тази мрежа от водещи би трябвало да обхване цяла Нидерландия, което за съжаление все още не е така.
- Трябва да бъдат съгласувани процедурите за убежище и трафик и да бъде засилено сътрудничеството между участниците от двете сфери.
- Необходими са обществени кампании за разпознаване на трафика. Много повече професионалисти трябва да бъдат обучени за ранна идентификация на жертвите на трафик. Освен това са необходими превенционни материали, които да предоставят информация за юридическите права, трудовото законодателство и риска от трафик за мигранти, които идват в Нидерландия. Материалите трябва да се разпространяват сред мигрантските организации и мигрантските църкви. Освен това трябва да бъдат включени обучители от същата среда, тъй като те имат по-лесен достъп до (възможни) жертви, отколкото нидерландските институции. Не на последно място, с оглед на превенцията, кампаниите за обществена информация трябва да бъдат насочени и към страните на крайна дестинация.
- В кампании за повишаване на осведомеността сред (възможни) нови жертви трябва да бъдат ангажирани мигрантски организации и бивши жертви на трафик.
- Закрилата на жертвата, а не преследването на извършителите трябва да залегне в основата на всички интервенции.

След работата в малки групи участниците в Експертната среща бяха помолени да обобщят уъркшоп с една дума или кратко изречение. Ето някои от коментарите :

- „Осъзнатост“
- „Да започнеш разговор с открито съзнание“
- „Добър уъркшоп. Беше ми приятно да работим заедно!“
- „Да се чувстваш в безопасност, да се чувстваш у дома = Безопасно бъдеще“
- „Добър обмен на идеи и енергия“
- „Научих много!“
- „Добро за изграждане на мрежа“
- „Бъдете подготвени, когато говорите с клиента си за бъдещето, и не започвайте с „тежки“ въпроси!“
- „Научих колко е важно да се задават правилните въпроси“
- „Научих много, особено да разглеждам нещата от различна гледна точка“

Безопасно завръщане и реинтеграция

По отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията на жертви на трафик от трети страни бяха направени следните препоръки:

- От жизненоважно значение е на жертвите да се предостави реалистична и честна информация, така че да могат да вземат информирано решение за бъдещето си. Създаването на безопасна атмосфера, когато се говори за тяхното бъдеще и изграждането на доверие с клиентите също е съществен фактор.

- Перспективите за бъдещето трябва да се обсъждат с жертвата възможно най-скоро, за да има достатъчно време да се подготви безопасно завръщане и реинтеграция. Много важно е специалистите да бъдат обучени как да започват такива разговори. Методологията „Безопасно бъдеще“ е много полезен инструмент за това.
- Обсъждането на завръщането като възможен вариант е процес, който изисква време. Жертвите трябва да разполагат с това време, за да се гарантира, че завръщането е безопасно и реинтеграцията е устойчива. Трябва възможно най-скоро да се осъществи контакт с организациите за подкрепа в страната на произход и с МОМ в двете страни.
- Оценка на риска трябва да се прави преди отпътуването и ако положението със сигурността изисква, да се прилагат подходящи мерки, включително по-нататъшно разследване и отлагане на заминаването.
- Както при ранната идентификация, мултидисциплинарният подход е от първостепенно значение по отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията. Това означава да се включват организации за подкрепа (подслони и т.н.), миграционни служители, полицията, специализирани адвокати и организации за завръщане.
- Особено важно е да има актуализирана Социална карта на надеждните организации за подкрепа в страната на произход, както и задълбочени познания и разбиране на местната култура, на рисковете за безопасността, шансовете за изграждане на нов начин на препитание и т.н.
- Има нужда от специализирани адвокати, които, от една страна, защитават най-добрите интереси на жертвата, но от друга – дават реалистични възможности и не протакат безкрайно безперспективните случаи, тъй като това пречи на жертвите да обмислят други варианти.

4.5 **От експертни знания към практика: акценти от обученията „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“**

Общо 38 специалисти от организации за мигранти и бежанци, подслони за жени и други партньорски организации присъстваха на обученията по ранна идентификация и по безопасно бъдеще, безопасно завръщане. Някои от тях вече имаха опит с жертви на трафик; за други темата беше напълно нова. Те дадоха следната обратна връзка:

„Обучението ми предостави по-задълбочена информация. Прибрах се у дома с добре напълнена раница, натоварена с нова информация и умения. Сега ми е много по-ясно как да разпознавам сигнали за трафик сред моите клиенти.“

Социален работник в подслон за жени

„Нямах много знания по въпроса преди обучението и сега осъзнавам, че в миналото съм пропускал сигнали. Сега съм много по-нащрек и обучението ми помогна да разработя по-критичен анализ на положението на моите клиенти.“

Социален работник в организация, предоставяща услуги на мигранти без документи

„Беше много полезно да се срещна с колеги от други организации на същата позиция и да обменим опит помежду си за това как да работим с тази трудна целева група.“

Психолог в организация за специализирана психологическа подкрепа на жертви на трафик

„Научих се да гледам по по-методичен начин на процеса на завръщане. Също така наистина ми хареса обмяната на опит с колегите. Вече ми е ясно какви стъпки трябва да се следват, ако клиент се завръща в родината си. Надявам се да изнеса това обучение и на моя екип.“

Управител в подслон за бездомни, работещ с мигранти

„Получих повече разбиране за това колко е важно обсъждането на бъдещето с клиента на ранен етап, както и инструменти за това. Тази сфера на работа е нова за мен, така че все още нямам много опит, но обучението беше много полезно, за да се запозная с колеги и да чуя как те правят нещата. В крайна сметка това ми помогна да понижа прага си за влизане в разговор с клиенти относно възможността за завръщане. В крайна сметка решението какво да прави е на клиента, но моята задача е да ѝ предоставя адекватна информация.“

Социален работник в подслон за жени

„Преди обучението имах много ограничени познания за трафика. В нашия подслон, който предоставя услуги на жертви на домашно насилие или трафик, които са без документи, разговорът за бъдещето е много чувствителна и трудна тема. Когато разговаряме с клиента си, фокусът е предимно върху тук и сега, но възнамеряваме да започнем скоро да използваме методологията „Безопасно бъдеще“, тъй като е важно да обсъдим с клиентите всички варианти.“

Социален работник в подслона на жените за мигранти без документи

Участниците от своя страна дадоха на обучителите ценни идеи как да подобрят обучителната програма. На базата на тези пилотни обучения беше адаптирана и подобрена обучителната програма за националните платформи и Международната платформа. FairWork използва пилотните обучения и като основа за подготовката на екипа от обучители, която се проведе през ноември 2018 г. Екипът от обучители се състои от социални работници с богат опит от HVO-Querido и Humanitas, към които се присъединиха миграционен служител от МОМ Нидерландия и обучител от CoMensha. FairWork и обучителите проведоха обученията по време на националните и Международната платформи, подкрепени от експертния опит на местните партньори в България, РС Македония и Унгария.

4.6 Заключение бележки

Експертната среща в Нидерландия очерта много ясни стъпки напред, основани на практическия опит на професионалисти, работещи в тази област. Обучителната програма даде лътящ старт на Националните платформи в България, РС Македония и Унгария. Нуждата от мултидисциплинарен подход беше една от най-важните препоръки, както и своевременното ангажиране на мигрантски организации и обучители от средата на мигрантите и бежанците.

Глава 5 На фокус: Национална платформа в България

Този раздел представя информация за положението на жертвите на трафик от трети страни в България, както и главните трудности и препоръки относно ранната им идентификация, безопасно завръщане и устойчива реинтеграция.

Структура на раздела

5.1	Структура на Националната платформа	65
5.2.	Кратко представяне на ситуацията в България	65
5.3	Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможни решения. 67	
5.4	Какво може да направи България?	70
5.5	Заключителни бележки	71

5.1 Структура на Националната платформа

По време на българското председателство на ЕС през първата половина на 2018 г. на 16 март 2018 г. се проведе едnodневна международна конференция „Безопасно бъдеще за жените – безопасно бъдеще за всички“ под патронажа на комисаря по въпросите на цифровата икономика и цифровото общество г-жа Мария Габриел. Г-жа Мирия Василиаду, координатор на ЕС за борба с трафика на хора, приветства участниците в специално записано за случая видеосъобщение. Конференцията се фокусира не само върху ранната идентификация и безопасното завръщане и реинтеграцията на жертвите на трафик, но също и по въпроса за домашното насилие и по-специално на Конвенцията на Съвета на Европа за предотвратяване и борба с насилието срещу жените и домашното насилие (Истанбулска конвенция). 70-те участници бяха от широк кръг организации, вариращи от български министерства и неправителствени организации до международни организации, представени в България. Следобед 19 експерти участваха в среща, посветена специално на ранната идентификация и устойчива реинтеграция на жертвите на трафик. Експертната среща в България беше организирана от „Асоциация Анимус“ в тясно сътрудничество с Националната комисия за борба с трафика на хора и с МОМ България.

От практически съображения обучителната част на Националната платформа в България беше организирана съвместно с партньорите в РС Македония. За повече информация вижте следващия раздел..

5.2 Кратко въведение към ситуацията в България

Основни в приложимото българско законодателство по отношение на българските жертви на трафик са Законът за борба с трафика на хора, както и Наказателният кодекс (чл. 16 и 159) и Законът за закрила на детето. Законът за борба с трафика на хора се прилага по принцип и за (възможни) жертви на трафик от трети страни, заедно със Закона за убежището и бежанците.

Националната комисия за борба с трафика на хора отбелязва, че по данни на българската прокуратура през 2017 г. официално са идентифицирани общо 508 жертви на вътрешен трафик, спрямо 447 през предходната година. Трябва да се отбележи обаче, че тези цифри са кумулативни (т.е. те включват бройки от текущи производства, които са били стартирани през предишни години). Отделно Националната комисия получава около 100 сигнала годишно за 130-140 потенциални (неофициално идентифицирани) жертви. Досега не е имало официална идентификация

на жертвите на трафик сред граждани на трети държави, въпреки че има един висящ случай (вж. случая на Ада по-долу). Въпреки това, предвид нарасналите смесени миграционни потоци през България от 2013 г. насам, сред тази група съществува повишен риск за трафик.

Доклад на ГРЕТА 2016 (последният доклад за България)

През януари 2016 г. експертната група на Съвета на Европа за борба с трафика на хора (GRETA) публикува доклад за положението с трафика в България.³¹ В тази връзка бяха направени следните бележки по отношение на жертвите на трафик от трети страни:

„От 2013 г. насам в резултат на хуманитарната криза, предизвикана от конфликта в Сирия, се наблюдава рязко увеличение на броя на хората, търсещи убежище в България като външна граница на Европейския съюз (7144 през 2013 г.; 11 091 през 2014 г.). Много от тях са непридружени деца. В същото време тук не са идентифицирани жертви на трафик сред кандидатите за убежище.“³²

По отношение на горното ГРЕТА настойчиво призова българските власти „да предприемат по-нататъшни стъпки за подобряване на навременното идентифициране на жертвите на трафик, и по-специално“:

„да обърнат повишено внимание на разкриването на жертви на трафик сред чуждестранни работници, кандидати за убежище и лица, настанени в центровете за задържане на имигранти. В този контекст на служителите на Държавната агенция за бежанците и дирекция „Миграция“ трябва да се осигури обучение за идентификация на жертвите на трафик на хора и техните права.“³³

Както бе споменато по-горе и също така подчертано в казуса по-долу, досега всички официално идентифицирани жертви на трафик са български граждани. От тях около 80% са жертви на трафик за сексуална експлоатация, около 15% са за трудова експлоатация, а останалите за принудителна просия и фалшиви/насилствени бракове.

Всички специализирани служби (общо три подслона за временно настаняване на жертви, кризисен център за деца и дългосрочен подслон за реинтеграция) са отворени както за местни, така и за чуждестранни жертви. Националната комисия финансира тези специализирани служби и осъществява надзор над работата им. Освен Националната комисия, „Асоциация Анимус“ също поддържа специализиран Транзитен център за жертви на трафик, базиран в София. Повечето клиенти в центъра на Анимус са български жертви, завръщащи се от чужбина, но през последните няколко години там бяха настанени и малък брой жертви на трафик от трети страни, въпреки че не са идентифицирани като такива от българските власти и са насочени към центъра по други причини.

По отношение на безопасното завръщане и реинтеграция на жертви на трафик от трети страни съществува сътрудничество между българските държавни институции, международни организации като МОМ и местни неправителствени организации за безопасното завръщане на мигранти. Предвид факта, че досега не е имало официална идентификация на жертви на трафик от трети страни, сътрудничеството за безопасното завръщане и реинтеграцията често се осъществява на други основания, главно репатриране на мигранти като цяло.

³¹ Council of Europe Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (GRETA). Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Bulgaria. Second evaluation round (28 January 2016).

³² Пак там, 7

³³ Пак там, 27.

Доклад ТІР 2018

През 2018 г. за България беше публикуван ТІР доклад.³⁴ През 2018 г. България беше поставена в Група 2: страни, които не отговарят напълно на минималните стандарти на ЗЗЖТ, но полагат значителни усилия да се приведат в съответствие с тези стандарти. Това е повишение на рейтинга в сравнение с предходните три години, когато България беше включена в Списъка за наблюдение на Група 2.

Бяха направени следните коментари:

„Правителството демонстрира значителни усилия в сравнение с предходния отчетен период; затова България беше повишена до Група 2. Правителството демонстрира все по-големи усилия, като отдели повече средства за услугите на жертви и откри в София два нови центъра за жертви на трафик, включително кризисен център за деца жертви. Властите идентифицираха повече жертви – увеличавайки повече от два пъти броя на жертвите на трафик на хора за трудова експлоатация, идентифицирани през 2016 г. – и осъдиха повече трафиканти. Правителството също така одобри петгодишна национална стратегия за борба с трафика на хора за 2017-2021 г. Въпреки това правителството не успя да покрие минималните стандарти в няколко ключови области. Съдиите и прокурорите все още не са обучени за работа с жертви и случаи на трафик, което има отрицателно въздействие върху защитата на свидетелите, обезщетението на жертвите и осъждането на извършителите. Съдилищата продължават да издават условни присъди за повечето осъдени трафиканти. Липсата на познания у длъжностните лица за показателите за трафик възпрепятства ефективната идентификация на жертвите, особено сред чуждестранните граждани и жените, експлоатирани в проституцията. Корупцията в правоприлагането и съдебната система продължава да възпрепятства напредъка, а разследванията на замесени длъжностни лица рядко водят до наказание за престъпленията.“

Добавени бяха следните препоръки:

„Наказание на осъдените трафиканти с ефективни присъди лишаване от свобода; засилване на усилията за разследване и преследване на случаи на сексуален и трудов трафик; интензивно разследване, наказателно преследване и осъждане на длъжностни лица, съучастници в трафик, и наказване на осъдените длъжностни лица с лишаване от свобода; проактивно идентифициране на потенциални жертви на трафик, особено сред жени, експлоатирани в проституцията; увеличаване на усилията за обучение на служителите на правоприлагащите органи, прокурорите и съдиите, така че да разбират сериозността на престъпленията, свързани със сексуалния и трудовия трафик, и тяхното въздействие върху жертвите; увеличаване на финансовата подкрепа за дейностите за борба с трафика, включително за изпълнение на целите на националната стратегия и националната програма, и обучение на държавни служители за идентификация на жертвите; осигуряване на компетентни адвокати и защита в съдебна зала за жертвите, съдействащи на наказателното производство; предоставяне на специализирани услуги на деца жертви, включително непридружени непълнолетни лица; подобряване на процеса на обезщетение на жертвите и увеличаване на броя на жертвите, получаващи компенсация.“

По отношение на трафика на хора в България е очертан следният профил:

„Както беше отчетено през последните пет години, България е източник и в по-малка степен страна на транзит и на дестинация за мъже, жени и деца, подложени на сексуален трафик и принудителен труд. България остава една от основните страни, източници на трафик на хора в ЕС. Правителството и неправителствените организации съобщават за значително увеличение на броя на жертвите – българи и роми, подложени на принудително подчинение, особено в Полша, Испания и Великобритания. Българи с турска етническа

³⁴ Department of State, United States of America, Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons. Trafficking in Persons Report (June 2018), 112–114.

принадлежност и ромски жени и момичета, някои на възраст едва 13 години, съставляват по-голямата част от жертвите на трафик за сексуални услуги, идентифицирани в България, особено в столицата, курортните зони и граничните градове. Български жени и деца са обект на сексуален трафик в цяла Европа. Жертвите все по-често се експлоатират чрез комбинация от сексуална и трудова експлоатация, включително принудително подчинение в домакинството. Трафикантите подлагат български мъже и момчета на принудителен труд в Европа, предимно в селското стопанство, строителството и сектора на услугите. Български деца и възрастни с увреждания са принудени да извършват просия на улицата и дребни кражби в България и в чужбина. Ромските деца също са уязвими за принудителен труд, особено за просия и джебчийство. България е страна на крайна дестинация за ограничен брой чуждестранни жертви на трафик, в това число жертви на трафик от Африка и Югоизточна Азия. Корупцията по високите етажи в правоприлагащите органи и в съдебната система продължава да улеснява някои престъпления, свързани с трафика на хора, а длъжностни лица са разследвани за предполагаемо участие в трафик.“

Ада (Африка)

Ада била принудена от семейството си да сключи брак през 2004 г. Бракът традиционно бил изпълнен по местните ритуали, без юридическо свидетелство. По време на брака съпругът ѝ почти ежедневно я насилвал емоционално и физически. След поредния инцидент на драстично насилие срещу нея, Ада се опитала да избяга от съпруга си и да потърси помощ от родителите си. Поради традиционните си убеждения те отказали да я подкрепят и я заставили да се върне при мъжа си. С помощта на приятели тя успяла да си намери работа при семейство дипломати, където можела да остане, като се грижи за двете им деца.

Първоначално Ада била много доволна от новия си работодател, но проблемите започнали да се появяват, след като семейството се преместило в България и взело Ада със себе си. В България тя била държана като роб в домакинството. Нямала достъп до документите си, движението ѝ е било ограничено, когато била болна, ѝ била отказвана медицинска помощ и била държана в изолация. Също така неколкотократно била лишавана от храна, когато работодателят ѝ не бил доволен от нея. Заплащането, което получавала за услугите си, не било пропорционално на задълженията ѝ и тежкото натоварване. Освен това семейството я подлагало на емоционално насилие и заплашвало да я върне обратно на съпруга ѝ, ако не изпълнява исканията им. Тъй като изобщо не говорела български, нито знаела къде точно е, Ада била изключително уязвима и напълно зависима от работодателите си. В крайна сметка тя успяла да избяга от дома на хората, при които работила, и да потърси помощ.

Случаят на Ада е първият „официален“ случай в България на идентифицирана потенциална жертва на трафик от трета страна. Нейният случай се координира между няколко организации и институции. Ада кандидатства за хуманитарен статут/международна закрила и се обръща за помощ към адвокатите от Фондацията за достъп до права (FAR), които забелязват белези на трафик с цел трудова експлоатация. Тя е настанена в приеман център за хора търсещи убежище в София. След инцидент, свързан с насилие, Ада е настанена в Кризисния център на „Асоциация Анимус“, където е идентифицирана като жертва на трафик. Към работата по случая се присъединява и Националната комисия за борба с трафика на хора и МОМ. Екипът на Анимус започна работа с нея с цел провеждане на цялостна оценка на психо-емоционалното ѝ състояние. Работата имаше за цел и изготвяне на експертен доклад за проучване и установяване на всички елементи, доказващи, че е жертва на престъпление, и потвърждаващи първоначалната неформална идентификация. Същевременно НКБТХ подаде сигнал до Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“ и беше образувана проверка. След като приключи проверката, случаят беше предаден на Софийска прокуратура, която обаче отказа да започне досъдебно производство, като посочи, че липсват доказателства. Допълнителен проблем за стартиране на производство представляваше дипломатическият статут на семейството, което е злоупотребявало с нея.

След няколко месеца задълбочено изследване на хипотезата за трафика на хора и работа по случая, Асоциация Анимус подготви доклад, в който се посочва, че са налице всички необходими индикатори, че Ада наистина е жертва на трафик на хора с цел трудова експлоатация. След доклада, въвеждащ новите обстоятелства, беше сезирана Върховната касационна прокуратура и делото беше възобновено, като беше назначена проверка на работата по делото, извършена от Главна дирекция за борба с организираната престъпност, и отказа на софийската прокуратура да започне досъдебно производство.

В момента жертвата е започнала процедура за получаване на международна закрила. Тя напусна Кризисния център след шестмесечния си престой и успя да се интегрира в българското общество – работи на няколко места и изучава български език. Шансовете за получаване на международна закрила ще бъдат минимални, ако не бъде официално идентифицирана като жертва на трафик на хора и не сътрудничи на наказателното производство. От друга страна, юридически погледнато, това ще допринесе за нейното идентифициране от Държавната агенция за бежанците като лице със специфична уязвимост и съответно специфични права (включително прилагане на няколко правни инструмента на ЕС като Директива 2004/81 / ЕО).

5.3 Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможности за справяне

Участниците в българската Експертна среща посочиха следните основни затруднения по отношение на ранната идентификация и безопасното и устойчиво завръщане на жертви на трафик след мигранти и бежанци:

- Идентификацията изисква време и се основава на отношения на доверие с предполагаемата жертва. Голямо предизвикателство е мобилността на мигрантите, които остават на територията на България за много кратко време и се придвижват (често бягат) към Западна Европа.
- Идентифицират се много малко случаи на трафик, а когато това се случи, то често става случайно. Трафикът често се осъществява в рамките на мигрантската общност, така че мигрантите може да не се възприемат като жертви или да не знаят как и къде да търсят помощ.
- Заради езиковата бариера, културните и религиозните различия е по-трудно за доставчиците на услуги да разпознават сигнали за трафик сред мигрантите и бежанците. Липсват подходящи критерии за идентификация и профили на жертви, а като цяло събирането на данни е огромно предизвикателство.
- Няколко участници отбелязват също, че липсва политическа воля да бъдат признати жертвите на трафик от трети страни и да им се предложи закрила.
- Освен това много често жертвите не искат да бъдат идентифицирани от срам, страх и поради желанието си да се придвижат по-бързо към Западна Европа. Те се страхуват, че ако свидетелстват в България, ще бъдат принудени да останат в страната.

- Депутат от българския парламент посочи, че един от най-големите проблеми, когато става въпрос за справяне с трафика, е, че трафикантите, които биват осъдени, в 95% от случаите получават само условна присъда. Това е особено тревожно, като се има предвид малкият брой съдебни дела. Той добави, че местните комисии за борба с трафика на хора не са добре структурирани и поради това често не са ефективни. Съществуват сериозни недостатъци в законодателната рамка, която дава приоритет на наказателното преследване, вместо на защитата на жертвите. Някои участници изтъкнаха, че според тях разбирането на държавата е много различно от разбирането на практикуващите, когато става въпрос за предизвикателствата на ранната идентификация.
- Предизвикателство за безопасна интеграция е профилът на групата – често това са хора без образование, професионални умения или други ресурси и способности, които да им помогнат да продължат живота си самостоятелно. Също така 40% от търсещите убежище са хора в изключителна уязвимост, като жени и непридружени деца.
- Държавата има нисък административен и финансов капацитет за дългосрочна интеграция на мигранти като най-добрия начин за предотвратяване на експлоатацията, включително за тези със статут на пребиваване.

5.4 Какво може да направи България?

Участниците в Експертната среща в България маркираха шест различни сфери на препоръки и коментари:

- Съществуващото законодателство е твърде ограничаващо и смята за принудителен труд само ситуациите, в които има физическо насилие. Следователно необходимо е да се разшири дефиницията за трафик с цел трудова експлоатация, за да се включат и други форми на експлоатация.
- Работата при тежки условия и експлоатация често е единственият източник на доходи за мигрантите – както недокументирани, така и граждани на бившия Съветския съюз, тъй като те нямат легален достъп до пазара на труда в България. Поради това няколко участници препоръчаха на всички мигранти да бъде предоставен бърз достъп до пазара на труда, вместо да бъдат държани в сивия сектор и поставяни в риск да бъдат експлоатирани.
- Много е важно ангажирането на синдикатите и бизнес сектора в процеса на идентификация, тъй като те често са първите, които се сблъскват със случаи на трудова експлоатация.
- Съществува огромна необходимост от работа с културни медиатори, в най-добрия случай жени. Жените от мигрантските общности трябва да бъдат образовани и обучени, за да могат да идентифицират възможни случаи на трафик, да ги насочат към помощ и да предложат първоначална психологическа подкрепа на жертвите.
- „Асоциация Анимус“ и организацията „A21“ поддържат горещи линии на български език, но допълнително има нужда от горещи телефонни линии, където консултантите говорят чужди езици. За целта е необходимо по-нататъшно проучване за това от кои страни основно произхождат жертвите, както и какви езици говорят.
- Необходимо е да се повиши чувствителността на специалистите, работещи в държавната администрация и службите за сигурност, за своевременно идентифициране на (възможни) жертви на трафик от трети страни. Това важи по-специално за онези професионалисти, които работят в центровете за прием и транзитните центрове, както и интервюистите на Държавната агенция за бежанците и на ГД „Национална сигурност“.

- МОМ развива добра практика чрез своите три мултидисциплинарни мобилни екипа за идентифициране на уязвими мигранти и бежанци, сред които и възможни жертви на трафик. В тези мобилни екипи се включват и културни медиатори и се предлага правна, социална и психологическа помощ. МОМ също така изпълнява регионален проект за защита на непридружените непълнолетни лица на турската граница.
- Накрая, но не на последно място, трябва да бъде ангажирано обществото – родителите, образователната система и семейната среда трябва да бъдат информирани за опасността, така че да могат да предпазят децата си да не станат жертви. Това засяга главно жертви от страната, но може да се отнася и за мигрантските и бежанските общности. Освен това дебатът трябва да излезе извън рамките на конференции и други форуми и да влезе в парламента и сред обществото. НПО играят важна роля за постигането на тези резултати.

5.5 **Заклучителни бележки**

Като гранична държава на ЕС България е отговорна не само за спиране на порочния кръг на насилие и експлоатация в живота на мигрантите, бежанците и търсещите убежище, но и за предотвратяване на разпространението на експлоатацията и трафика в Европа. Въпреки че досега в България не е имало официална идентификация на жертви на трафик от трети страни, има нарастваща осъзнатост сред българските власти и НПО, че мигрантите са уязвими за експлоатация и злоупотреби и че трябва да се направи повече за идентифициране на експлоатационните практики в различни сектори на труда. Експертната среща, която се проведе през март 2018 г., беше събитие на високо равнище и насочи вниманието към правата на човека по време на българското председателство през първата половина на 2018 г. Налице е и нарастващо сътрудничество между организациите в България, както проличава от казуса на Ада.

Раздел 6 На фокус: Национална платформа в Република Северна Македония

Този раздел представя положението на жертви на трафик от трети страни в Република Северна Македония, както и главните предизвикателства по отношение на тяхната ранна идентификация, безопасно завръщане и устойчива реинтеграция. Разделът завършва с препоръки и някои наблюдения от проведените обучения за професионалисти.

Структура на раздела

6.1	Структура на Националната платформа в РС Македония	72
6.2	Кратко представяне на ситуацията в РС Македония	73
6.3	Основни резултати от експертната среща: трудности и възможни решения..	76
6.4	Какво може да направи РС Македония?.....	77
6.5	От експертни знания към практика: акценти от обученията „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ за РС Македония и България	78
6.6	Заключителни бележки	81

6.1 Структура на Националната платформа в РС Македония

Националната платформа в Република Северна Македония стартира на 27 март 2018 г. с едnodневна експертна среща, последвана от двудневно обучение за професионалисти, и двете посветени на ранната идентификация и безопасното завръщане и реинтеграцията на жертви на трафик от трети страни. В Националната платформа в Македония взеха участие общо 49 експерти.

На Експертната среща присъстваха 19 представители на различни институции – Министерство на вътрешните работи, Асоциация на младите адвокати, Червения кръст, ОССЕ, МОМ, Делегацията на ЕС в РС Македония, УНИЦЕФ, ВКБООН, ОССЕ, ICMRD, Регионалната инициатива „Миграция, убежище, бежанци“. Гости бяха представители на български НПО, работещи в областта на борбата с трафика на хора. Отворена порта|Ла Страда Македония бе домакин на срещата, а международните партньори по Safe! от Нидерландия, Унгария и България също участваха, за да споделят своя опит.

По практически съображения обучителната част на Националната платформа в РС Македония беше организирана съвместно с партньорите в България. Двудневното обучение се проведе с разнообразна група от 30 участници двете страни: Червения кръст и МОМ от България и РС Македония; Македонска асоциация на младите адвокати; Македонската гранична полиция; Министерство на вътрешните работи на двете страни; Министерство на труда и социалната политика на РС Македония; Център за социален труд в Македония; българската Държавна агенция за бежанците; Датски бежански съвет в Македония; Съвет на жените бежанки в България; Център за социален труд в Македония и македонската НПО Legis. Към тях се присъединиха социални работници от Асоциация Анимус и Отворена порта, както и международни партньори по проекта, като IOM Унгария. Обученията бяха проведени от холандския екип обучители, състоящ се от FairWork, HVO-Querido, Humanitas Rotterdam и МОМ Нидерландия.

6.2 Кратко въведение към ситуацията в Република Северна Македония

Основното приложимо македонско законодателство по отношение на местните жертви на трафик е Наказателният кодекс (член 418), който разграничава различните категории:

- Трафик на хора (член 418-а);
- „Контрабанда (каналджийство) на мигранти“ (член 418-б)
- „Организиране на група и насърчаване на трафик на хора, контрабанда на мигранти и трафик на деца“ (член 418-в) и
- „Трафик на деца“ (член 418-д).

Във връзка с разрешението за пребиваване и регулирането на статута на чуждестранните жертви на трафик се прилага Законът за чужденците.

Официално в РС Македония са идентифицирани само няколко жертви на трафик, както местни граждани, така и граждани на трети страни. През 2017 г. има само два случая на вътрешен трафик, през 2016 г. – пет, а през 2015 г. – три, както и 11 потенциални случая, които не са били официално признати.

По отношение на гражданите на трети страни през 2017 г. сред мигранти и бежанци са идентифицирани 97 потенциални жертви. През 2016 г. официално е идентифицирана една жертва (от Сърбия) и 86 потенциални жертви, а през 2015 г. са идентифицирани 105 чуждестранни жертви сред мигранти и бежанци. По-голямата част от (потенциалните) жертвите са от Афганистан, Сирия, Иран, Ирак, Сомалия, Пакистан, Нигерия, Кения и Конго.

Мнозинството от местните и чуждестранни жертви са за сексуална експлоатация. Регистрирани са и няколко случая на трудова експлоатация, както и принудителни бракове и принудителни престъпни дейности.

По принцип всички програми и услуги за социално подпомагане са достъпни за всички потенциални и/или идентифицирани жертви на трафик. Освен местните жертви на трафик, от услугите могат да се възползват и гражданите на трети страни с регламентиран престой в Македония (получили разрешение за временно пребиваване). На практика, тъй като повечето жертви не са идентифицирани, достъпът до услуги е ограничен. Самата програма включва различни услуги, създадени специално за подпомагане и подкрепа на жертви на трафик:

- осигуряване на безопасно жилище;
- предоставяне на хуманитарна помощ;
- медицинска помощ;

Емили (Камерун)

Емили е бременна в седмия месец, като това е седмата ѝ бременност. В Камерун тя има шест деца на възраст от шест до 21 години. Децата живеят при семейството на починалия ѝ съпруг. Проблемите на Емили започват със смъртта на съпруга ѝ. Заради традициите в страната тя трябва да се омъжи за брата на съпруга си, но тъй като не желае да спази традицията, тя решава да избяга. Напуска страната преди една година и по време на пътуването си до Европа се сблъсква с поредица от проблеми, включително и с опит за изнасилване. Когато пристига в Гърция, научава, че в район, наречен „Африкански парк“, има африканци, които могат да ѝ помогнат. Когато се свързва с тях обаче, те ѝ предлагат безплатна квартира срещу сексуални услуги. Без други перспективи, Емили е принудена да приеме и скоро забременява. Тя отказва да сподели дали е била малтретирана и продавана и на други хора, но в един момент се озовава в Македония. Изключително е притеснена за приятелката си, с която пътувала и която също била бременна.

Емили няма представа какво ще прави в бъдеще. В един момент казва, че иска да роди в Македония и след това да се върне в Камерун, а в друг – обмисля варианта да остане в Македония. Информирана е, че може да роди в Македония. Насочена е към Асоциацията на младите адвокати, за да могат тя и бебето ѝ да получат нужните документи, за да се върне в Камерун. Предложена ѝ е работа в Центъра за търсеци убежище, която обмисля.

- специализирано психо-социално консултиране;
- правни консултации и представителство в съда;
- образование и допълнителна професионална квалификация;
- повишаване на уменията за търсене на работа;
- координация и сътрудничество със съответните организации и институции.

По отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията следва да се прилагат стандартните оперативни процедури (СОП) и транснационалният механизъм за насочване (ТМН). СОП и ТМН се отнасят до споразумения между държавите за това как да се организира безопасно и сигурно връщане на жертвата от Македония в страната на произход. Те предвиждат петнадесет дни преди завръщане да се изготвят препоръки или насоки за продължаване на реинтеграцията, които се изпращат на лицето за контакт или на партньорската организация по ТМН в страната на произход. Но тъй като много малко граждани на трети страни са идентифицирани като жертви на трафик в Македония, опитът с прилагането на СОП и ТМН е нищожен.

Отворена порта е стратегически партньор на македонското правителство в продължение на много години. Организацията работи в подслоните и центровете за търсещи убежище в Скопие и Табановице, където помага да се идентифицират жертвите на трафик. Тя работи в тясно сътрудничество с министерствата на труда, на вътрешните работи и на здравеопазването, с международните организации и неправителствените организации.

Доклад на ГРЕТА за 2017 (последен публикуван доклад)

В Доклада си за 2017 г. за Македония³⁵ ГРЕТА приветства напредъка, постигнат за времето от първия кръг на оценка, в следните области:

„По-нататъшното развитие на правната и институционалната рамка за борба с трафика на хора, включително разширяването на състава на Националната комисия за борба с трафика на хора чрез включване на представители на Агенцията по заетостта и Държавната инспекция по труда; увеличаване броя на местните комисии за борба с трафика на хора; предприетите стъпки за осигуряване на обучение по въпросите на трафика на хора на съответните специалисти и разработване на показатели за идентифициране на жертвите на трафик в смесените миграционни потоци и на стандартни оперативни процедури за работа с непридружени и отделени от родителите си деца, както и обучение на съответните специалисти за подобряване на идентификацията на потенциални жертви на трафик сред кандидатите за убежище“.

Наред с останалото ГРЕТА препоръчва на Македония:³⁶

„Да гарантира, че всички жертви на трафик се идентифицират като такива и се възползват от мерките за помощ и закрила, съдържащи се в Конвенцията, по-специално чрез: прилагане на мултидисциплинарен подход при идентифицирането на жертвите; официализиране на ролята и приноса на специализираните НПО; осигуряване на необходимите човешки и финансови ресурси, за да се даде възможност на служителите на правоприлагащите органи, социалните работници, НПО и други релевантни участници да възприемат по-активен подход и да подобрят проактивна работа на терен за идентифициране на жертвите на трафик на хора.“

„Да подобри проактивното идентифициране на жертвите на трафик с цел трудова експлоатация чрез засилване на ролята и обучението на инспекторите по труда и предоставяне на Инспекцията по труда на инструменти и ресурси, необходими за ефективна

³⁵ Комитет на страните по Конвенцията на Съвета на Европа за действие срещу трафика на хора. Препоръка СР (2018) 8 относно прилагането на Конвенцията на Съвета на Европа за действие срещу трафика на хора от „Бивша югославска република Македония“ (Приета на 22-ро заседание на Комитета на страните на 9 февруари 2018 г.), 1-2.

³⁶ Пак там, 2.

превенция и борба с трафика на хора; да обърне сериозно внимание на разпознаването на потенциални жертви на трафик сред мигрантите и кандидатите за убежище и да гарантира достъп до езиков превод с цел улесняване на процеса.“

„Да предприеме стъпки за подобряване на помощта за жертвите на трафик, и по-специално: да подsigури адекватни финансови и човешки ресурси за подпомагане на предполагаеми и официално идентифицирани жертви на трафик, включително от специализирани НПО, доставчици на услуги; да предостави подходящи мерки за подпомагане, включително настаняване, на предполагаеми и официално идентифицирани мъже жертви на трафик.“

„Да подобри интеграцията на жертвите на трафик в обществото чрез обучение в професия, помощ за намиране на работа и осигуряване на адекватни ресурси за развиване на услуги, подпомагащи жертвите; да гарантира преместване и настаняване на евентуалните чуждестранни жертви на трафик в специализирания държавен подслон за жертви на трафик веднага след като са налице разумни основания да се смята, че са жертви на трафик; да предприеме по-нататъшни стъпки за подобряване на идентификацията и подкрепата на деца, жертви на трафик, и по-специално: да гарантира, че съответните институции предприемат проактивен подход и работят активно на терен, за да идентифицират децата, жертви на трафик, като се отнасят с особено внимание към децата на улицата, ромските деца и непридружените деца“.

Доклад TIP 2018

През 2017, както и през 2016 г., Македонија³⁷ беше поставена в Група 2 (през 2015 г. заемаше позицията в Група 1: държави, които не отговарят напълно на минималните стандарти на ЗЗЖТ, но полагат значителни усилия да се приведат в съответствие с тези стандарти. Бяха направени следните коментари:

„Правителството демонстрира все по-големи усилия, като обучава служители, които са отговорни на първа линия да идентифицират жертвите, и работи активно с местните власти за изготвяне на местни планове за противодействие на трафика. Правителството създаде Работна група за борба с трафика, възстанови мобилните екипи за идентификация в четири региона и изпрати социални работници за проактивна идентификация на жертви на граничните пунктове и в лагерите за мигранти и бежанци. Въпреки това правителството не постигна минималните стандарти в няколко ключови области. Правителството идентифицира шест жертви и осъди един трафикант, присъдите продължават да са ниски, под минималното наказание, предвидено в закона, а правоприлагащите органи не разполагат с персонал за провеждане на адекватни проактивни разследвания. Правителството направи общото финансиране за защита на жертвите и не отпусна безвъзмездни средства на НПО в сектора за борба с трафика, въпреки че именно НПО разпознаха и подпомагаха по-голямата част от жертвите, идентифицирани през годината. Значителен проблем остават корупцията и съучастията на длъжностни лица в престъпления, свързани с трафика на хора; въпреки че правителството през 2017 г. повдигна обвинение срещу длъжностно лице за съучастие в трафик, няколко разследвания през последните години не доведоха до обвинение на държавни служители за съучастие в трафик на хора.“

Отправени бяха следните препоръки:

„Активно разследване, наказателно преследване и ефективни присъди за трафикантите, включително държавни служители, които участват в трафика; подобряване на проактивното идентифициране на жертвите на трафик и обучение на служители за скрининг за случаи на трафик сред проституиращи, мигранти, бежанци и други рискови

³⁷ Държавен департамент, Съединени американски щати, Служба за наблюдение и борба с трафика на хора. Доклад за трафика на хора (Trafficking in Persons Report) (юни 2018 г.), 280-282.

групи; достатъчно ресурси за помощ и закрила на жертвите; осигуряване на настаняване на чуждестранни потенциални жертви на трафик в безопасна и адекватна среда за рехабилитация и свободен режим за жертвите, настанени в подслоните; достатъчно ресурси и персонал за структурите на полицията за борба с трафика, проактивно разследване на случаи на трафик; осигуряване на модерно обучение за съдии, прокурори и правоприлагащи органи относно разследването и наказателното преследване на трафика; подобряване на механизмите за обезщетение на жертвите и информирането им за правото да търсят компенсация; и по-голяма публичност на усилията на правителството за борба с трафика на хора.“

По отношение на трафика на хора в Македония беше предложен следният профил:

„Както беше отчетено през последните пет години, Македония е страна на произход, на транзит и на крайна дестинация за мъже, жени и деца, жертви на трафик за сексуална експлоатация и принудителен труд. Жени и момичета в Македония са обект на трафик за сексуална експлоатация и принудителен труд вътре в страната в ресторанти, барове и нощни клубове. Чуждестранните жертви на трафик с цел сексуална експлоатация в Македония обикновено произхождат от Източна Европа, особено от Албания, Босна и Херцеговина, Косово, Румъния, Сърбия и Украйна. Граждани на Македония и чуждестранни жертви, преминаващи транзитно през Македония, са обект на трафик за сексуална експлоатация и принудителен труд в строителния и селскостопанския сектор в Южна, Централна и Западна Европа. Деца, предимно роми, са подложени на принудителна проституция и трафик за сексуална експлоатация чрез принудителни бракове. В риск от трафик са мигранти и бежанци, които пътуват или преминават нелегално през Македония, особено жените и непридружените непълнолетни лица. Трафикантите често подкупват полицейски и трудови инспектори. За съучастие в трафик на хора има разследвани и осъдени полицейски служители.“

6.3 Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможности за справяне

Участниците бяха единодушни, че за Македония бежанската криза през 2015 г. е била голямо предизвикателство. Тогава повече от 1 000 000 души са пресекли границите на ЕС, често преминавайки през Македония като първи входен пункт. „Отворена порта“ посочи, че в периода 2015–2017 г. заедно с други партньори са успели да помогнат на около 130 000 уязвими мигранти; около 250 души от тях са показали индикатори за трафик на хора. Кризата с бежанците съвпадна с период на политическа криза в Македония, ситуация, която един от изказалите се описа като „икономически изостанала страна, ударена от човешко цунами“.

Участниците споменаха следните основни предизвикателства по отношение на жертвите на трафик от трети страни:

- На първо и най-важно място, ранната идентификация се оказва изключително трудна, тъй като по време на пътя на миграционните потоци нямаше почти никакво време да се разговаря с хората, пътуващи през Македония към Западна Европа. Заради това е и малкият брой официално идентифицирани жертви.
- Въпреки че големият приток на мигранти и бежанци от 2015 г. насам е спрял, все още има хора, които пресичат границите и се укриват в македонските планини по границата със Сърбия с намерение да пътуват към Западна Европа. Много е трудно да се достигне до тях и да се спечели доверието им.

- Друга пречка са езиковите и културните бариери, затрудняващи тълкуването на сигналите за трафик. Нещо повече, при идентификацията на жертвите на трафик липсва ориентирана към пола гледна точка. Друг усложняващ фактор е, че често жертвите са били експлоатирани вече по пътя към Македонија. Тъй като престъплението е извършено в друга страна, трафикът е още по-трудно да се докаже и да се осигури достъп до услуги.
- Особена грижа представляват децата, които пътуват самостоятелно или в компанията на възрастни, които не са членове на семейството. В хаотичния период на 2015 г. често е било невъзможно да се проверят документите и да се разбере дали децата и възрастните, с които пътуват, наистина са част от едно и също семейство. Беше подчертано, че ранната идентификация на децата, които пътуват самостоятелно или в компанията на непознати, е най-добрият начин да се предотврати непълнолетните да станат жертви на трафик.
- Все повече хора се възползват от мигрантите, под предлог че се опитват да им помогнат. Корупцията сред полицейските служители е част от този проблем. Трафикантите използват нов начин на действие, подтиквайки жертвите да поискат убежище, като им обещаваат, че това ще увеличи шансовете им да останат в ЕС. От друга страна, те ги заплашват и заблуждават, че ще бъдат незабавно изгонени, ако се заявят като жертви на трафик. В резултат още по-малко мигранти и бежанци съобщават, че са станали жертви на трафик.
- На теория Националният механизъм за насочване е отворен и за граждани на трети страни, като им предлага временен статут на закрила, но на практика той много рядко се прилага за мигранти и бежанци, а партньорските организации не са сигурни дали въобще могат да го прилагат.
- Международният център за развитие на миграционната политика (ICMPD) посочи, че макар Македонија да е разработила стандартни оперативни процедури (СОП) за прилагане на НМН и за идентификация и насочване на жертви на трафик, на практика СОП не се спазват. Според няколко участници в Експертната среща огромна роля за това има липсата на адекватно обучение на професионалисти, но също така и липсата на политическа воля.
- Липсва координация между партньорските организации при предлагането на услуги. Много инициативи се изпълняват на проектна база и се закриват, след като финансирането приключи, а така се губи натрупаният експертен опит.

6.4 Какво може да направи РС Македонија?

Участниците в македонската Експертна среща споменаха някои изпробвани добри практики, както и нови инициативи, които биха могли да подобрят ранната идентификация и безопасното завръщане на жертви на трафик от трети страни:

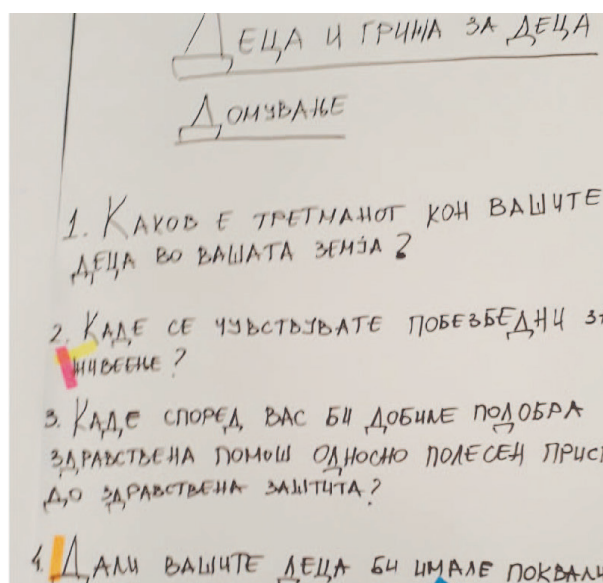
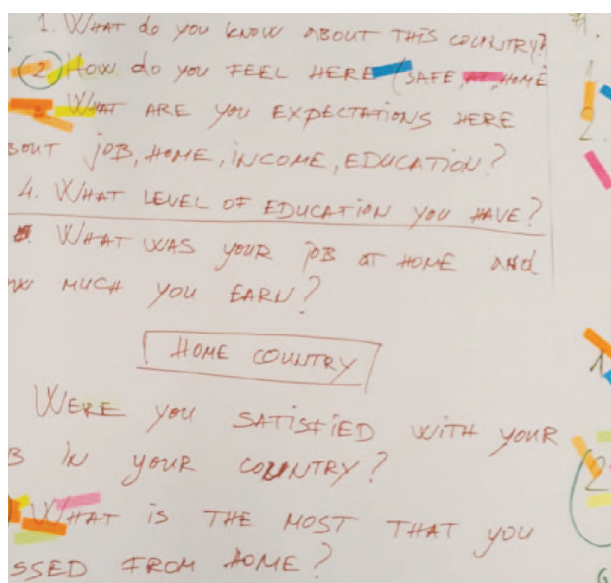
- „Отворена порта“ подчерта, че в бъдеще акцентът трябва да се постави върху превенцията и застъпничеството за човешките права на мигрантите, както и върху прякото подпомагане на жертвите – местни граждани и граждани на трети държави.
- Важно е да се съставят профили на възможните жертви на трафик сред мигрантите и бежанците, пътуващи през Македонија, със специално внимание върху пола: какво е различно, какво е общото в сравнение с местните жертви? Професионалистите трябва да бъдат обучени да разпознават тази нова група уязвими лица.

- Подчертава се, че много жертви на трафик са непълнолетни лица, за които е необходимо да бъдат организирани специални грижи, една от които е приемната грижа, заложена в семейното право.
- Македонското правителство представи „План 369“ – специализирана работна група за събиране на данни, разузнаване и мобилни екипи в сътрудничество със Сърбия. Бяха представени промени в Наказателния кодекс и Компенсационен фонд за жертвите на трафик. „Отворена порта“ добави, че своевременната идентификация води до закрила. Логично, законът за ненаказване на жертвите и Компенсационният фонд са важни правни промени.
- По проект, финансиран от ЕС (2017–2019 г.) в партньорство с министерствата на правосъдието, социалните въпроси и вътрешните работи са създадени мултиинституционални мобилни екипи, които в четири македонски града работят с транзитните центрове. Те включват полицейски служители, социални работници, служители на МОМ и НПО. Екипите активно търсят контакт с мигрантите и бежанците, които се укриват в планинските села, и се опитват да ги информират за техните права и възможности за закрила. Съсредоточават се върху идентифицирането на уязвимите мигранти, включително жертвите на трафик, и целят да ги насочат и подкрепят по подходящ за тях начин. Проектът включва и спешен фонд за директна подкрепа. В рамките на тази нова програма досега са подпомогнати три потенциални жертви на трафик, а до приключване на проекта има възможност за още петнадесет. Участниците са съгласни, че новите мобилни екипи представляват много важна стъпка напред, но е от съществено значение финансирането за това начинание да се институционализира.
- Трябва да се подобри сътрудничеството в рамките на Националния механизъм за насочване и Транснационалния механизъм за насочване, особено със съседни страни и международни организации. Механизмите следва да се прилагат за жертвите от трети страни не само на теория, но и на практика. Оценката на риска следва да бъде стандартна процедура. Има нужда от създаване на Социална карта с надеждни партньорски организации в страната на произход. Също така следва да се преразгледа НМН и да бъдат включени по-ефективно гражданите на трети държави.
- „Отворена порта“ добави, че е добра практика да се прилага мултидисциплинарен подход, като се включват служители на полицията и МОМ, социални работници от държавните институции, инспектори по труда, здравни работници, неправителствени организации и други релевантни партньори. Особено що се отнася до трудова експлоатация, добрите процедури за инспекция на труда са важен фактор за идентификация.
- Изграждането на капацитет и обучението трябва да бъдат текущ и институционализиран процес, който не зависи от (международни) фондове. Знанията и уменията за трафик трябва да присъстват стандартно в подготовката на социални работници, а също и в програмите на полицейските академии.
- На последно място, но със сигурност не по значение, трябва да се обърне повече внимание на безопасното и устойчиво завръщане на жертвите на трафик. В тази област тясното сътрудничество с МОМ е много важно.
- Експертната среща завърши с констатацията, че въпреки всички затруднения, обнадеждаващ знак е, че всички присъстващи министерства признават колко е важен проблемът и предприемат малки стъпки напред, които водят до малки успехи.

6.5 От експертни знания към практика: акценти от обученията „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ за РС Македония и България

Двудневното обучение по време на македонската Национална платформа се концентрира както върху темата за ранната идентификация, така и върху безопасното завръщане и реинтеграцията на жертвите на трафик от трети страни. За повечето участници професионалисти, които

работят на границата, в подслони, в приемни центрове за бежанци и мигранти, това бяха относително нови теми. Подобно на участниците в Експертната среща, като едно от най-големите предизвикателства за идентифицирането на жертвите на трафик те посочиха липсата на време за общуване с (потенциалните) жертвите. Като трудност участниците също така посочиха изграждането на доверие с потенциалните жертви и разпознаването на сигналите за трафик сред тези нови групи от хора в риск. Обучението се съсредоточи основно върху развиването на практически умения за разпознаване на потенциална ситуация на трафик, започване на разговор, извършване на оценка на ситуацията и насочване на жертвата за по-нататъшна помощ. Обучението по „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ на втория ден беше насочено към това как възможно най-скоро да се обсъди с клиентите бъдещето им и как да се насочват по безопасен и устойчив начин. Взаимодействието между различните професионални групи и националности проработи много добре и беше отчетено като бонус от участниците.

Избрани оценки на участниците за обучението:

„Получих нови знания за трафика на хора и обучението ми помогна да науча нови техники за идентификация на жертви на трафик на хора. Хареса ми, че обучението беше организирано като дискусия между участниците, което беше много интересно за нас!“

Участник от българската Държавна агенция за бежанците

„Обучението ми помогна да науча много нови неща по темите. То също така предостави много полезни и практични инструменти. И беше чудесно за изграждане на мрежа с колеги от други организации! Продължавайте добрата работа!“

Участник от македонската гранична полиция

„Въпреки че съм запознат с темите, все пак обучението ми беше много полезно и освежаващо, защото видях много неща от различни гледни точки/професии. Особено ми хареса практическият подход в това обучение, различен от теоретичните тренинги, с които съм свикнал. Обогастих „куфарчето с инструменти“ по отношение на този практически подход. Продължавайте все така!“

Участник от македонски подслон

„Имах много ползи от това обучение, тъй като работя в тази област и можах да обменя опит с колеги от други организации. За следващия път бих искал да има още повече практически упражнения за това как да се идентифицират възможни жертви.“

Участник от македонската НПО

„Много съм доволен от това обучение, тъй като придобих високо ниво на познания за жертвите на трафик от трети страни. Научих се как да се справям с предизвикателствата и натрупах много информация, която мога да споделя с колегите си и да прилагам в работата си.“
Участник от Съвета на жените бежанки в България

„За мен стана много ясно, че е необходимо да се прави по-подробна оценка на риска преди отпътуването на жертвата в родната ѝ страна. Инструментът за екограми е много добър помощник, когато правиш тази оценка на риска. Също така беше чудесно да се видят добрите практики в други страни.“

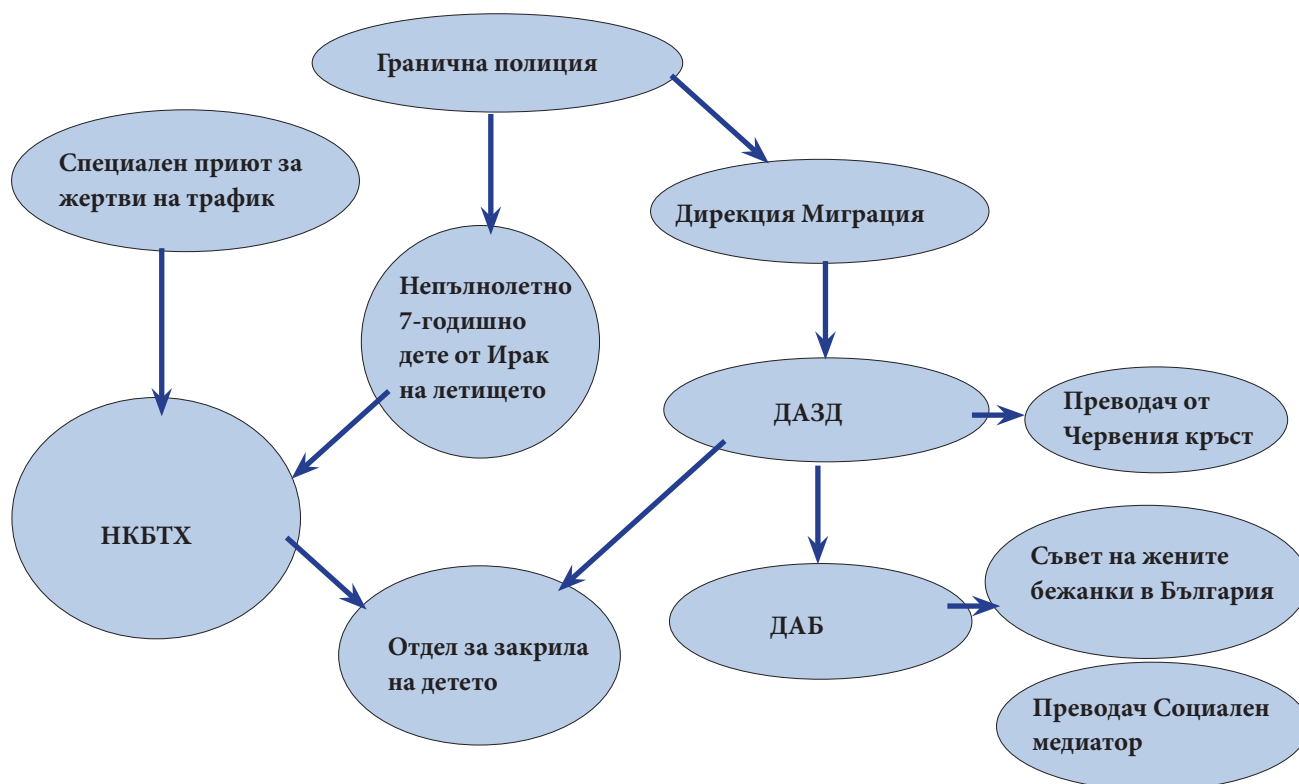
Участник от български подслон

„За мен обучението добави много към цялостната картина на сътрудничеството между НПО и институциите, когато говорим за жертви на трафик. Сега за мен е ясно, че подкрепата на НПО е необходима и че трябва да си сътрудничим повече. Много добре беше в това обучение да се включат всички тези различни организации.“

Участник от македонско министерство

Участниците разработиха „пътни карти“ за насочване, които, разбира се, в детайлите се различаваха за България и Македония, но се установи, че имат и много прилики.

За пример, в случай на млад иракски бежанец, българските участници разработиха следната „пътна карта“ за насочване:

6.6 Закljučителни бележки

Вече няколко години Македония е в центъра на вниманието на мигранти и бежанци, които се опитват да влязат в Европейския съюз. Научени са много уроци, а новите мобилни мултиинституционални екипи са обещаваща стъпка напред. Основното предизвикателство остава как да се осигури устойчива помощ за жертвите на трафик като алтернатива на проектното финансиране и как съществуващите знания да залегнат в институционалните структури.

Раздел 7 На фокус: Национална платформа в Унгария

Този раздел разглежда ситуацията с жертвите на трафик от трети страни в Унгария, както и главните предизвикателства и препоръки относно тяхната ранна идентификация, безопасно завръщане и устойчива реинтеграция. Той представя и резултатите от обученията за професионалисти от гранична полиция, инспектори по труда и работещи в транзитните зони.

Структура на раздела

7.1	Структура на Националната платформа.....	82
7.2	Кратко представяне на ситуацията в Унгария.....	82
7.3	Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможни решения.....	89
7.4	Какво може да направи Унгария?.....	91
7.5	От експертни знания към практика: акценти от обученията „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ в Унгария.....	92
7.6	Заключителни бележки.....	96

7.1 Структура на Националната платформа

Националната платформа в Унгария се проведе от 28 до 30 май 2018 г., като започна с Експертна среща, последвана от двудневно обучение. Общо 53 участници се присъединиха към Националната платформа в Унгария. На Експертната среща присъстваха 23 души от Министерството на вътрешните работи; Министерството на финансите; Министерството на правосъдието; Министерството на човешките ресурси; дирекция „Граничен контрол“ (част от Полицията); Криминалната дирекция; сектор „Трафик на хора“ и сектор „Незаконна имиграция“ към Националното бюро за разследване; прокуратурата; Службата за имиграция и убежище; Националната телефонна служба за информация при кризи; Посолството на Кралство Нидерландия; ВКБ ООН Унгария; Представителството на Европейската комисия в Унгария и няколко унгарски неправителствени организации: Унгарска асоциация за мигранти Menedük, Унгарска баптистка помощ (Hungarian Baptist Aid) и Фондация „Шанс за семействата 2005“ (Chance for Families 2005).

Унгарската национална полиция бе домакин на Експертната среща заедно с МОМ Унгария. Участваха и партньорите по Safe! от Нидерландия и България.

Обучителната програма се съсредоточи върху ранната идентификация, тъй като участниците определиха това като най-голямото предизвикателство. Половин ден бе посветен на обучението по методологията „Безопасно бъдеще“. В обученията се включиха 30 участници – от служители в Дирекция „Инспекция по труда“ на Министерството на финансите в Будапеща до служители на гранична полиция от окръзите Бач-Кишкун и Чонград, както и миграционни служители и социални работници от транзитните зони. Също като в Македония, обучението беше проведено от нидерландския екип от обучители с подкрепата на колегите им от „Асоциация Анимус“ и МОМ България.

7.2 Кратко представяне на ситуацията в Унгария

Наред с международното и европейското законодателство за трафика на хора, по което Унгария е страна,³⁸ няколко национални закона уреждат положението на жертвите на трафик в страната:

³⁴ Протокол за предотвратяване, потискане и наказване на трафика на хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност (2000 г.); Конвенция на Съвета на Европа за борба с трафика на хора (2005 г.); Директива 2011/36 / ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите и замяна на Рамково решение 2002/629 / ПВР на Съвета.

- Закон XIX от 1998 г. относно наказателното производство. Новият Наказателно-процесуален кодекс влезе в сила на 1 юли 2018 г. Законът предвижда да се прави оценка на риска за жертвата. На жертвата може да бъде предоставен специален статут въз основа на някои лични характеристики (напр. възраст, здравословно състояние) и естеството на извършеното срещу нея престъпление. Ако на жертвата се предостави такъв статут, нейната неприкосновеност и лични данни са защитени и в съдебната процедура се прилагат различни правила, когато се провеждат разпит и очна ставка.
- Закон CXXXV от 2005 г. за подпомагане на жертвите на престъпления и компенсации от държавата (Закон 2005/135). Законът урежда правото на подслон, здравни грижи, правна, социална, финансова и психологическа помощ за местни и чуждестранни жертви на трафик на хора и въвежда нови услуги за защита на жертвите, като психологическа и емоционална подкрепа в съдебна зала; изисква се на жертвите да се предоставя повече информация по време на наказателното производство; създава се възможност да се дават показания при закрити врата. Предвидено е и право на обезщетение. Чуждестранните жертви могат да ползват период на размисъл от един месец, през който имат право на удостоверение за временно пребиваване. Ако жертвата желае да сътрудничи на властите, той/тя има право на разрешение за пребиваване за периода на това сътрудничество.
- Закон C от 2012 г. за Наказателния кодекс. Новият Наказателен кодекс влезе в сила на 1 юли 2013 г. В член 192 е включена правна дефиниция на трафика на хора, която запазва предишните действащи разпоредби и ги допълва, като включва и целта на експлоатацията. Към специфичните особености на явлението трафик на хора, в допълнение към транзакционния, вече се прибавя експлоатационният характер на престъпното деяние. Основен елемент на експлоатацията е опитът да се извлече полза от злоупотребата с позицията на жертва, която е поставена или е държана в уязвимо положение. Законът C от 2012 г. – Наказателният кодекс на Унгария – разделя престъпленията срещу свободата (Глава XVIII) от престъпленията срещу човешкото достойнство и някои основни права (Глава XXI). Трафикът на хора е форма на Нарушаване на личната свобода (в Глава XVI-II).
- Правителствен указ №354/2012. (XII.13) за идентификацията на жертвите на трафик на хора. Указът влезе в сила на 1 януари 2013 г., има общ обхват и е задължителен за всички отговорни институции. Той установява система на сътрудничество на съответните органи/организации при насочването на жертви на трафик на хора и регулира процеса на идентификация. Указът определя институциите, които участват в идентификацията, и организациите, които се включват доброволно. В Приложение 1 към него е представен формуляр за идентификация, в който са изброени белезите за трафик на хора и въпросите, които трябва да бъдат зададени по време на процеса на идентификация на предполагаемите жертви.
- Заповед №13/2014. (Т. 16) на ръководството на Националната полиция относно задълженията във връзка с престъпленията, свързани с проституция и трафик на хора. Тази заповед определя действията на полицията срещу проституцията и отговорностите на органите на полицията за защита на жертвите.

Както е посочено по-горе, Закон CXXXV от 2005 г. относно подкрепата за жертвите на престъпления и държавната компенсация се прилага и за жертви от трети страни. Същото важи и за правителствения указ №354/2012 за идентифициране на жертвите на трафик. Освен това в унгарското законодателство е включен законодателен акт на ЕС от 2007 г. относно влизането и престоя на гражданите на трети страни, който предвижда временно разрешение за пребиваване по хуманитарни причини при определени условия за жертви на трафик от трети страни.

Унгария има опит с местни жертви, но много малко с жертви от трети страни. Що се отнася до унгарските жертви, годишно са разследвани приблизително седем случая на сексуална експлоатация и осем случая на трудова експлоатация. Също така годишно се разследват около 200 случая на проституция. Унгарският Наказателен кодекс разграничава трудова експлоатация, сексуална експлоатация, проституция и сексуални престъпления, както следва в диаграмата.

До този момент в Унгария не са били идентифицирани официално жертви на трафик от трети страни, нито на границата, нито в други части на страната. За гражданите на трети страни е много трудно да влязат в Унгария по суша. На унгарско-сръбската граница е изградена ограда, а входните гранични пунктове в Унгария са само два. Чуждите граждани, които искат да влязат в Унгария от Сърбия, трябва да останат на границата, като дневно много малко от тях са допускани да влязат в страната. След първо интервю, което е фокусирано върху убежището, търсещите убежище се настаняват в така наречените „транзитни зони“ в очакване на по-нататъшните процедури. В транзитните зони идентификацията на евентуални жертви на трафик е включена в процедурата, но на практика до момента няма случаи на официална идентификация.

Ниапа (Етиопия)

Когато пристигнах в Унгария, бях настанена в приемен център в Дебрецен, където преминах медицински преглед. Имах храна и покрив над главата си. Разговарях с психолог, социален работник и лекар, а след това започнах да подготвям документите си. В Дебрецен не признах, че бях тормозена сексуално по пътя от Етиопия. Страхувах се, че ако го разкажа, няма да получа документи. Когато се сдобих с документи за пребиваване, приятели от Етиопия ме извикаха в Будапеща, за да се установя и да започна работа. Наех квартира в дома на двама възрастни хора. Но скоро след като се нанесох при тях, те започнаха да злоупотребяват сексуално с мен. Започнаха да ме принуждават да работя. Успях да избягам и едно момиче на улицата, което говореше английски, ми помогна. Тя ме настани в Унгарската асоциация за мигранти *Menedek*, а те ми помогнаха да се измъкна от тази ситуация. Държах се добре с мен. Заради езика беше трудно да разговарям с тях, но усещах от отношението им, че искат да ми помогнат. На места като в Дебрецен е добре да има информация на родния ти език. Тогава вероятно щях да успея да разкажа за сексуалното насилие по време на бягството ми. Сега беше табу.

Незаконен китайски публичен дом в Будапеща

Сектор „Трафик на хора“ към Националното бюро за разследване се натъква на жени от Китай, които са дошли в Будапеща със студентски визи и работят при много лоши условия в незаконни публични домове. 95% от клиентите им са от Китай, а 5% са от Унгария. Няколко служби на полицията си сътрудничат по този случай и разговарят с жените, но се оказва много трудно да спечелят доверието им. Нито една от тях не желае да бъде настанена в подслон или да получи друга подкрепа. Нито една не повдига обвинение. Повечето напускат Унгария и продължават да работят в публични домове в Австрия. Унгарската полиция е уведомила за случая колегите си в Австрия.

Група от Тайван

35 мъже и жени от Тайван са открити в апартамент в Будапеща. Съседи чуват, че някой моли за помощ, и се обаждат в полицията. В началото новината е за секс работници, държани като роби. Като отчита обстоятелствата, МОМ Унгария отправя запитване до Службата за миграция и убежище, до полицията и до Националното бюро за разследване, но никой от компетентните органи няма информация за случая. Службата за миграция и убежище съобщава, че 35-мата тайвански граждани са разпитвани, но не са открити показатели за трафик на хора. Съмненията са за незаконен хазарт. Според тях тайванските граждани имат необходимите разрешителни за пребиваване и валидни билети за връщане. Тъй като правото им на престой изтича, Службата разпорежда да бъдат експулсирани, а извеждането им от територията на страната става приоритет. Повдигнати са обвинения срещу тайвански гражданин, който е участвал в незаконен хазарт, а прокуратурата споменава нарушаване на личната свобода по отношение на 35-мата затворени тайванци. По-задълбочено проучване на ситуацията щеше да доведе до различни заключения, а именно, че въпросните лица вероятно са жертви на трафик и са били експлоатирани (нарушаването на личната свобода е солиден показател за трафик).

Доклад на ГРЕТА 2018

- Унгария получи два критични доклада през 2018 г. за работата си срещу трафика на хора. На първо място, през април 2018 г. Експертната група на Съвета на Европа за борба с трафика на хора (GRETA)³⁹ изрази своята загриженост относно липсата на идентификация на жертвите на трафик сред търсещите убежище в така наречените

³⁹ Експертна група на Съвета на Европа за борба с трафика на хора (GRETA). Доклад относно Унгария съгласно правило 7 от Процедурните правила за дейността за оценка на прилагането на Конвенцията на Съвета на Европа за действие срещу трафика на хора (27 април 2018 г.)

„транзитни зони“, със специално внимание върху децата, както и относно връщането на кандидати за убежище в Сърбия. ГРЕТА призова унгарските власти да приемат необходимите мерки за идентификация на жертвите на трафик сред търсещите убежище.

Тези мерки включват:⁴⁰

- създаване на ясни процедури за идентифициране на жертвите на трафик и насочването им към специализирана помощ;
- осигуряване на системно обучение на служители от Службата за имиграция и убежище, полицейските служители, лекари, медицински сестри, социални работници и други, работещи в транзитните зони, относно идентификацията на жертвите на трафик и процедурите, които трябва да се следват, включително чрез предоставяне на оперативни показатели, и проактивна идентификация на жертви на трафик;
- да се предостави на специализирани НПО с опит в идентификацията и подпомагането на жертви на трафик редовен достъп до транзитните зони и до всички центрове за настаняване на жертви на трафик;
- да се предприемат проактивни мерки за повишаване на осведомеността на жертвите на трафик чрез системно информиране на всички лица, търсещи убежище, устно и писмено на език, който те могат да разберат, относно правата им в рамките на процедурата за предоставяне на убежище, както и за определените от закона права и услуги, които са на разположение на жертви на трафик. Такива стъпки следва да включват разпространение на информационни материали, отнасящи се специално до риска от трафик, на който са изложени мъже, жени и деца;
- осигуряване на подходящи помещения в транзитните зони, където търсещите убежище могат да разговарят насаме с доверени лица, включително адвокати, служители на специализирани НПО, служители на международни организации и социални работници.

По-нататък ГРЕТА препоръчва на унгарските власти да гарантират, че :⁴¹

- жертвите на трафик, търсещи убежище или субсидиарна закрила, не са лишени от свобода и им се предоставя специализирана помощ и закрила извън транзитните зони в съответствие с член 12 от Конвенцията;
- когато има разумни основания да се смята, че лице, търсещо убежище, настанено в транзитна зона, е жертва на трафик, той/тя получава срок за възстановяване и размисъл, по време на който лицето не може да бъде експулсирано, и незабавно се насочва към специализирана помощ извън транзитната зона;
- на жертвите на трафик се предоставят подкрепа и помощ извън транзитните зони и в съответствие с член 12 от Конвенцията.

Освен това докладът на ГРЕТА настойчиво призовава унгарските власти:

- [...] да провеждат индивидуални оценки на риска преди връщане на трафикувани лица, в сътрудничество със страната на връщане, международни организации и НПО [...];
- да се гарантира, че оценката на риска преди принудително извеждане от Унгария в пълна степен оценява риска от трафик или повторно трафикиране при завръщане, в съответствие със задължението за спазване на принципа на забрана за връщане (non-refoulement).

⁴⁰ Пак там, 14–16

⁴¹ Пак там, 14–16

През април 2018 г. Министерството на вътрешните работи, Дирекция Европейско сътрудничество, изпрати на ГРЕТА своите коментари по доклада:⁴²

- „[...] Всички търсещи убежище са свободни по всяко време да напуснат транзитната зона по посока на Сърбия, без да оттеглят заявленията си. Поради тази причина не сме съгласни със заключението [...], което гласи, че транзитната зона „е в действителност място на лишаване от свобода“.

Правителството също така подчерта, че на разположение на специалистите, работещи в транзитната зона, има „професионална брошура“ за феномена трафик, включително списък с показатели, както и брошура, описваща трафика на хора на различни езици, предназначена за кандидатите за убежище. Също така правителството заяви, че има текущо обучение на служителите по въпроса за трафика на хора и че различни специализирани НПО (Унгарската Baptist Aid Foundation е изрично упомената), както и МОМ Унгария получават достъп до транзитните зони.

В допълнение към това МОМ Унгария поясни, че нейните услуги в транзитните зони са съсредоточени върху популяризиране на Програмата за подпомагане на доброволното връщане, обучение за професионалисти, а преди това и за събиране на данни. През 2018 г. е било проведено обучение за противодействие на трафика на хора за социални работници в транзитна зона Томпа. Унгарската Фондация Baptist Aid като част от Благотворителния съвет е предоставяла програми за деца, благотворителни стоки и обучение по идентификация за персонала на транзитната зона, но в момента не е активна в зоната.

Доклад ТІР 2018

Отделно от доклада на ГРЕТА, Докладът за трафика на хора от 2018 г. на Държавния департамент на САЩ⁴³ постави Унгария за втора поредна година в списъка за наблюдение на Група 2. Подобно на включените в Група 2, страните от списъка за наблюдение от Група 2 не отговарят напълно на минималните стандарти от Закона за закрила на жертвите на трафик (ЗЗЖТ/TVPA) за противодействие на трафика, но полагат значителни усилия да се приведат в съответствие с тези стандарти.

Както бе споменато и в Раздел 3, страните, които са били поставени в списъка за наблюдение от Група 2 в продължение на две последователни години, автоматично биват преместени в Група 3, ако през третата година не направят значителни подобрения. Държавният секретар на САЩ е упълномощен да отмени това автоматично понижаване на рейтинга на базата на достатъчно доказателства, като наличие на разработен от правителството план за действие, който, ако бъде приложен, ще се вложат значителни усилия за спазване на минималните стандарти за противодействие на трафика и защита на жертвите и ще бъдат отделени достатъчно ресурси за изпълнението му. Държавният секретар може да постанови тази отмяна само за две последователни години. След третата година съответната държава трябва да се качи в Група 2 или да слезе в Група 3. Ако Унгария бъде поставена в група 3, това може да има сериозни последици върху бъдещо финансиране от Съединените щати, но също и върху международните отношения, например свързаните с Международния валутен фонд.⁴⁴

Докладът ТІР съдържа следните коментари относно поставянето на Унгария в списъка за наблюдение на Група 2:

„През отчетния период правителството демонстрира значителни усилия, като финансира две НПО, предоставящи услуги за жертви, и пусна пилотен проект за нова цифрова платформа, финансирана от ЕС, за събиране на статистически данни за жертви на трафик.“

⁴² Държавен департамент, Съединени американски щати. Доклад за трафика на хора (Trafficking in Persons Report) (юни 2018), 217-219. .

⁴³ Пак там, 41

Въпреки това правителството не демонстрира нарастващи усилия в сравнение с предходния отчетен период. Разследванията и броят на идентифицираните жертви продължават да намаляват спрямо предходния отчетен период. Държавните служители не провеждат скрининг за трафик сред уязвими групи, а правоприлагащите органи не са идентифицирали нито една жертва в страната. Само едно от трите лица, осъдени по Закона за трафика, е излежало ефективна присъда. Услугите за жертвите са оскъдни, некоординирани и неадекватни, особено що се отнася за децата и чужденците. Правоприлагащите органи задържаха и преследваха за дребно хулиганство деца, експлоатирани в трафик за сексуални услуги, включително осъдиха пет деца на лишаване от свобода, независимо че са били сексуално експлоатирани. Затова Унгария остава за втора поредна година в списъка за наблюдение на Група 2.“

Докладът ТІР продължава със следните препоръки за Унгария:

„Да се провежда скрининг на всички проституиращи лица за белези за трафик, а възрастните и децата да не носят наказателна отговорност за престъпления, извършени в резултат на трафик, включително проституция; значително да се повишат качеството и обхватът на специализираните услуги за жертви, възрастни и деца и да се осигури достатъчно финансиране на НПО, за да предлагат достатъчно грижи за жертвите; проактивно да се идентифицират потенциални жертви, особено сред уязвимите групи от населението, като мигранти и кандидати за убежище, деца в домове за деца, както и сред лица, които се занимават с проституция, включително чрез повишаване на обучението на правоприлагащите органи и социалните работници за разпознаване на белезите за експлоатация; да се подобрят усилията на правоприлагащите и съдебните органи за разследване, наказателно преследване и осъждане на трафикантите ефективно с лишаване от свобода така, както е предвидено в законодателството; да се въведе принципът за ненаказуемост на жертвите, за да се гарантира, че те не са задържани несправедливо, глобявани или санкционирани по друг начин заради незаконни действия, извършени в ситуация на трафик; да се въведе в Наказателния кодекс принципът, че съгласието на жертвата няма значение, когато става въпрос за престъпления, свързани с трафик на хора, и да се обучат правоприлагащите органи за прилагането му; да се предприемат мерки за предотвратяване на трафика на деца, настанени в държавни институции за деца, лишени от родителска грижа, които ги напускат; правоприлагащите органи, прокурорите и социалните работници да бъдат активно обучавани относно закрилата на жертвите; закрилата на жертвите, които са в риск от отмъщение и нанасяне на сериозни вреди от страна на трафикантите, да получат активна закрила, включително чрез разработване на дългосрочни грижи за подобряване на реинтеграцията; да се подобри събирането и докладването на надеждни данни за правоприлагането и закрилата на жертвите; и да се приведе Законът за борба с трафика в съответствие с международното право чрез точно дефиниране на експлоатацията, като се включи употребата на измама, сила или принуда като основни елементи на престъплението трафик на пълнолетни лица.“

Не на последно място по отношение на трафика на хора ТІР докладът очертава следния профил за Унгария:

„Както беше отчетено през последните пет години, Унгария е държава на произход, на транзит и в по-малка степен страна на крайна дестинация за мъже, жени и деца, въвлечени в трафик с цел сексуална и трудова експлоатация. Уязвимите групи включват унгарци в крайна бедност, младежи без образование, роми, самотни майки, кандидати за убежище, непридружени непълнолетни лица и бездомни мъже. Жени и деца от Унгария са обект на трафик за сексуална експлоатация в страната и в чужбина, предимно в Европа и най-вече в Германия, Нидерландия и Франция. Мъже и жени от Унгария са подложени на принудителен труд в страната и в чужбина, предимно в Германия, Великобритания и Нидерландия. НПО съобщават за феномен на продажба на жертви с различни увреждания за трафик с цел сексуална експлоатация. Множество ромски жени и момичета, както и

настанените в държавни институции, се въвличат в трафик за сексуална експлоатация от унгарски граждани от ромски и неромски произход в Австрия. Голям е броят на децата, жертви на сексуална експлоатация в страната и чужбина, като трафикантите ги набират, когато напускат домовете за деца. Съобщава се, че унгарски жени, подмамени във фиктивни бракове с граждани на трети страни в Европа, са обект на насилствена проституция. Унгарските мъже са подложени на трафик с цел трудова експлоатация в селското стопанство, строителството и промишлеността в Западна Европа. Жертвите на трафик от държави от Източна Европа преминават транзитно през Унгария по пътя към Западна Европа. Унгария е транзитна страна за търсещи убежище и нелегални мигранти, някои от които вече са станали или стават жертви на трафик. В страната ромските деца, момчета и момичета, се експлоатират за принудителна просия, в секс индустрията и за принудителни дребни престъпления.“

7.3 Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможности за справяне

В откриващата реч на Експертната среща г-н Габор Тоти, ръководител на дирекция „Европейско сътрудничество“ към Министерството на вътрешните работи, определи трафика като все по-сериозен проблем за Унгария. Налице е връзка с организираната престъпност и е необходим международен подход както в рамките на ЕС, така и с държави извън ЕС. Беше посочено и значението на сътрудничеството между правителствените и неправителствените организации за борба с трафика. Като пример за добро сътрудничество бяха споменати предишни проекти, като например проектът RAVOT-EUR, в който Нидерландия, Унгария и Белгия заедно разработват транснационален механизъм за насочване на жертви на трафик. Впоследствие към начинанието се присъединяват Австрия и Швейцария. ВКБООН и МОМ бяха отличени като важни партньори в борбата с трафика на хора.

В допълнение г-н Тоти посочи, че Унгария в момента е основно транзитна страна и страна на произход за жертви на трафик. Въпреки това нараства фокусът върху Унгария като страна на крайна дестинация и е важно Службата за миграция и убежище да изгради експертиза и капацитет за ранна идентификация на жертви на трафик. Доброто международно сътрудничество, като това в рамките на проекта Safe!, е съществена част от този процес, заключи той.

Г-н Арон Теси от Министерството на вътрешните работи описва Унгария като една от най-големите гържави на произход на жертви на трафик в рамките на Европа и предприетите мерки от властите чрез назначаване през 2008 г. на Националния координатор за борба с трафика на хора. От началото на 2018 г. министерството е идентифицирало и подкрепило няколко нови проекта, като например разработването на регионални координационни механизми в най-засегнатите части на страната, обучение на 600 професионалисти от полицията и финансиране на услуги за подкрепа на жертви в Будапеща и два други града. Също така наскоро е била разработена онлайн система за данни ЕКАТ, която да съхранява надеждно данните за жертви на трафик.

Що се отнася до жертвите на трафик от трети страни, Министерството на вътрешните работи посочи, че те имат законно право на 30-дневен период за размисъл след идентификация и ако подадат жалба в полицията, може да им бъде предоставено разрешение за временно пребиваване от шест месеца с възможност за утължаване. Въпреки тези правни възможности досега в Унгария не са били официално идентифицирани жертви от трети страни. Г-н Теси също така се спря накратко на докладите ТИР и на ГРЕТА, като посочи, че препоръките ще бъдат разгледани сериозно и че министерството е отворено за международно сътрудничество и обмен на най-добри практики. В заключение той обяви, че скоро ще бъде разработена нова Национална стратегия, която да замени Националната стратегия за борба с трафика на хора от 2013–2016 г.

В последвалата дискусия след пленарните презентации участниците в унгарската Експертна среща посочиха следните предизвикателства по отношение на ранната идентификация и защита на жертвите на трафик от трети страни:

- Унгария е предимно транзитна страна за жертви на трафик от трети страни, което ги възпира да подават жалби. Нещо повече, обществените нагласи към миграцията не са благоприятни.
- Налице е огромна липса на данни, поради което е невъзможно да се посочи точният брой на жертвите на трафик и на арестуваните извършители. В някои случаи данните на ПО и НПО си противоречат. Новата цифрова система ЕКАТ би трябвало да подобри събирането на данни. Не е необходимо жертвите да повдигнат обвинения, за да бъдат включени в ЕКАТ, но трябва да дадат своето съгласие и да подпишат формуляр за идентификация. Те не могат да бъдат включени без това изрично съгласие. Hungarian Baptist Aid например посочи, че досега са подпомогнали 15 жертви от трети страни, но никой от тях не е повдигнал обвинение и не е дал съгласие за включване в ЕКАТ.
- Известните случаи на трафик най-често са с цел сексуална експлоатация. Трудовата експлоатация и експлоатацията за престъпни дейности са по-малко видими.
- Важно е да се обърне внимание и на потенциалните жертви на трафик, които не идват в Унгария по суша през Сърбия, а по други пътища. Мигрантите идват да работят в секс индустрията, в селското стопанство, в строителни компании и кетъринг; някои пристигат с международни студентски визи или за събиране на семейства.
- Професионалистите в транзитните зони, но също и в други области, нямат експертен опит както по отношение на унгарските, така и на чуждестранните жертви. Съществуват насоки за действие и обучени служители, но това не е достатъчно, както се вижда от липсата на официално идентифицирани жертви. Допълнително затруднение е нежеланието на жертвите да говорят от страх от отмъщение от трафикантите.
- Съществуващата инфраструктура за идентификация и закрила на жертви на трафик е насочена единствено към унгарските жертви. Унгария разполага с ограничен капацитет на специализирани подслони за жертви на трафик на хора. Има няколко малки подслона, управлявани от неправителствени организации, като Hungarian Baptist Aid, Фондация Chance for Families 2005 и Фондация Anonymous Ways. Въпреки че на теория и съгласно

Националният механизъм за насочване тези послони трябва да бъдат достъпни и за жертви от трети страни, на практика те работят почти изцяло с унгарски жертви, които се завръщат от чужбина, и служителите не са наясно дали е разрешено да приемат чуждестранни жертви.

- Освен липсата на послони, има и недостиг на преводачи за комуникация с тези нови групи жертви. Дългосрочното настаняване и услуги са проблем не само за чуждестранните, но и за унгарските жертви. Тъй като чуждестранните жертви не говорят унгарски език, намирането на работа е изключително трудно. Освен това има нужда от правна помощ, психологическа помощ, културни медиатори и специализирани услуги за деца.
- Няма адекватна система за насочване на жертви на трафик от трети страни. Вследствие на това, дори ако бъде идентифицирана жертва, професионалистите няма да знаят как и къде да я насочат.

По отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията на жертви на трафик от трети страни участниците назоваха следните проблеми:

- Много е трудно да се установи добро сътрудничество със страните на произход, тъй като често в тези страни няма познания по темата за трафика, нито пък подходяща инфраструктура за подкрепа на завръщащи се жертви. Вследствие на това често не е ясно дали жертвата ще получи подкрепа, след като се завърне.
- Липсват познания за рисковете по отношение на безопасността, пред които може да бъде изправена жертвата, когато се завърне. Не се прави оценка на риска във връзка с връщане на жертва. МОМ в Унгария и в страната на произход предлага само ограничени услуги в тази връзка, като например да провери семейството и организациите за подкрепа в страната на произход.

7.4 Какво може да направи Унгария?

Участниците в Експертната среща отчетоха, че са обвързани от законодателството и миграционните политики на правителството, които в крайна сметка ще определят какъв ще бъде подходът към жертвите на трафик от трети страни. Като се има предвид това, след задълбочено обсъждане участниците предложиха следните стъпки за идентификация и закрила на жертвите на трафик от трети страни, както и за гарантиране на безопасното им завръщане и реинтеграция:

- Както вече посочи Министерството на вътрешните работи, за Унгария е необходима нова Национална стратегия за борба с трафика на хора, включваща нови процеси на развитие и добри практики както за унгарските жертви, така и за жертвите от трети страни. Превантивните дейности следва да бъдат важна част от новата стратегия, а сътрудничеството между унгарските власти и неправителствените организации трябва да бъде от първостепенно значение.
- Първата стъпка е да се признае, че в Унгария има граждани от трети страни, които са станали жертви на трафик. През 2017 г. са проведени три криминални разследвания на случаи на трафик с граждани от трети страни, с китайски жертви, но съществуват и редица белези, че в Унгария се извършва трафик с граждани на трети страни. Проведено е обучение за граничните служители за разпознаване на сигнали за трафик, но е необходимо още. В този смисъл програмата за обучение в рамките на проект Safe! е много навременна.

- Унгарските власти и НПО вече имат експертен опит в работата с унгарски жертви. Той следва да се прилага и за жертвите от трети страни. Службата за миграция и убежище трябва да играе централна роля не само при идентифицирането на жертвите, но и в последващите действия.
- Действащото унгарско законодателство по принцип се прилага и за граждани на трети страни. Унгария трябва да се подготви за разширяване на услугите, заложи в това законодателство, и да включи жертви на трафик от трети страни, особено ако явлението ще расте и ще става по-видимо. Сътрудничеството между държавните институции и неправителствените организации е от първостепенно значение в това отношение.
- Базата данни ЕКАТ трябва да бъде разширена, за да даде по-цялостна картина на всички случаи на трафик. Следва да се подчертае, че за включване в базата данни е необходимо информирано съгласие; следователно то не може да бъде принудително, ако жертвите откажат да бъдат регистрирани.
- Необходими са повече съвместни полицейски екипи, които да преследват извършителите и да разследват случаи както с унгарски, така и с чуждестранни жертви. Международното сътрудничество е важно, тъй като трафикът е транснационална престъпност. От съществено значение е да се установят добри работни взаимоотношения между (специализирани) полицейски екипи за разследване и Службата за миграция и убежище, за да се подобри бдителността им за случаи на трафик.
- Необходими са повече обучения за различни професионални групи, като например (гранична) полиция, миграционни служители и социални работници в транзитните зони, здравен персонал и инспектори по труда. Обученията трябва да дават знания и умения за идентификация, межкултурна експертиза и подходящи последващи процедури.
- Преди/едновременно с обучението е важно да се прилага Националният механизъм за насочване, така че да е ясно как и къде се насочват жертвите на трафик от трети страни. Индикаторите за разпознаване на жертви на трафик от трети страни трябва да бъдат изяснени, преди да бъдат обучавани професионалистите в тях. Други страни, като Нидерландия, вече използват такива индикатори и Унгария може да заимства техния опит и да го приложи към собствената си ситуация.
- Непридружените непълнолетни лица трябва да бъдат третираны като уязвима група и да бъдат поставени под специална закрила при разследване, целящо да установи дали са жертви на трафик.
- Необходимо е по-широко международно сътрудничество, за да се възползва Унгария от съществуващите добри практики в чужбина.
- Необходимо е структурно финансиране за борба с трафика на хора, за да се гарантира устойчивост на инициативите на проектна база и временно финансираните инициативи.

7.5 От експертни знания към практика: акценти от обученията „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ в Унгария

На втория и третия ден по време на Националната платформа в Унгария беше проведено обучение за служители от граничната полиция, инспектори по труда, както и на имиграционни служители и социални работници в транзитните зони. Те споделиха богатия си практически опит, независимо че в началото много от участниците посочиха, че рядко се сблъскват със случаи на трафик. С напредването на обучението все повече и повече „гласове от терена“ свидетелстваха

за обратното. Въоръжени с нови знания и умения, повечето участници осъзнаха, че неведнъж са попадали на възможни или действителни ситуации на трафик в своята работа. В края на двудневното обучение всички участници дадоха високи оценки, споделяйки обратна връзка:

„Научих много за трафика. Това значително разшири и увеличи познанията ми за ранната идентификация на жертвите на трафик.“

Участник от Държавната инспекция по труда в Будапеща

„Научих много. Получих много информация, която преди не съм имал и която мога да използвам по време на ежедневната си работа. Всичко беше ново за мен и сега осъзнавам какви са белезите и какво трябва да направя, как да се справям с жертвите.“

Полицейски служител от окръг Бач

„Обучението ми отвори очите как да идентифицирам по-добре жертвите. То ми помогна да фокусирам и управлявам по-добре ресурсите си и да работя заедно с други служби.“

Социален работник в транзитна зона Рьоске

„Мисля, че сега мога да разпозная повече жертви, отколкото преди, защото знам какво трябва да попитам, да видя и т.н. Беше много удовлетворяващо; хареса ми тази интерактивна форма на обучение. Научих точно как да определя трафика, как да разграничавам трафика от каналджийството и как да задавам въпроси. Трябва да има повече обучения като това!“

Полицейски служител от окръг Чонград

„Радвам се, че научих повече за вашите методи от Холандия. За мен е много важно да разширя знанията си, да участвам в обучения и след това да ги използвам в ежедневната си работа. Благодаря ви за това! Страшно ми харесаха практическите упражнения, защото повечето обучения, на които съм присъствал, бяха само лекции с много малко упражнения. В рамките на това обучение се запознах с практически методи за идентификация на жертвите. С помощта на многото упражнения ще бъде много по-лесно да се намери начин да се помага на жертвите на трафик и да се използва теорията в реалния живот. Благодарение на обучението мога по-лесно да съставя плана за бъдещето с идентифицираните жертви. Мога да им помогна да не се отказват; има много възможности за бъдещето им. Екограмата ще бъде особено полезна в работата ми. Другото, което научих по време на обучението, е никога да не се колебая да прекарвам възможно най-много време с клиентите си, да говоря с тях и да се опитвам да им помогна. Благодаря ви за усилията!“

Имиграционен служител в транзитна зона Рьоске

„Научих дефиницията за трафик на хора и разбрах много за различните гледни точки как да се справим с него. Примерите бяха много полезни, както и информацията за правните аспекти на трафика на хора. С облекчение научих, че съществува международна Социална карта за подпомагане на жертвите, които се завръщат, и че има организации, които помагат за реинтеграцията. Мисля, че отсега нататък бих могъл да открива жертви!“

Социален работник в транзитна зона

„Обучението беше ефективно и полезно. Вече имах познания по темата, но количеството информация, дадено по време на обучението, беше огромно. Като социален работник ще ми помогне да забелязвам възможните сигнали. Продължавайте с добрата работа!“

Социален работник в транзитна зона

„Научих много за трафика, за белезите на трафик, както и от партньорските организации, които присъстваха на обучението. Имах информация за трафика, но почти изцяло от медиите, така че съм щастлив, че тази тема вече ми е по-близка. Сега имам по-различно мнение за трафика, отколкото преди. Мисля, че сега бих могъл да разпозная сигналите за трафик, когато се срещна с евентуални жертви.“

Участник от Държавната инспекция по труда в Будапеща

„Въпреки че не се срещаме много често с такъв проблем, много е важно да се разпознават белезите за трафик и е добре да се срещаме с партньорски служби. Обучението предостави много практическа информация и ме накара да се замисля какъв голям проблем е за властите да идентифицират и решат този обществен проблем.“

Участник от Държавната инспекция по труда в Будапеца

„Станах по-непредубеден, защото се запознах няколко различни аспекта на този въпрос. Получих полезни съвети за ежедневната ми работа. Помогнахте ми да изясня важните различия между трафика и каналджийството. С нетърпение очаквам Вашия инструментариум, за да се подготвя за ежедневната си работа! Не променяйте начина си на водене на обучението, предпочитам този начин на „активно протичане“!“

Имиграционен служител в транзитната зона

„Обучението ми е от голяма полза; Научих много неща, които мога да използвам в работата си. Сега виждам и разликите между каналджийството и трафика. След това обучение можем да идентифицираме по-ефективно жертвите на трафик от трети страни. И ако осъзнаем проблема по-рано, можем да му противодействаме по-добре.“

Полицейски служител от окръг Бач

Онези участници, които вече имаха някакъв опит в идентификацията на жертви на трафик от трети страни, споделиха своите знания и най-добри практики с останалите участници:

„Ние сме на предната линия, макар и не директно на границата. Когато колегите ни на границата проверяват документите на чужденци, пресичащи границата, и заподозрат, че нещо може да не е наред, първото, което правят, е да разделят евентуалната жертва от извършителя. След това разговаряме с тях индивидуално. Лицето се отвежда в стая зад граничната линия. По време на това първо интервю предполагаемата жертва е силно тревожна. Опитваме се намалим страховете ѝ, като разговаряме с нея не в униформа, защото тогава хората са по-малко притеснени и по-готови да говорят. Също така се опитваме да уредим преводач от страната на произход и да получим повече информация за специфичната държава. Това, което знаем от опит, е, че понякога хората плащат огромни суми, за да стигнат до Унгария, и че обикновено плащат последната вноска непосредствено преди пресичането на границата. Тогава подават молба за убежище, тъй като това е единственият начин за влизане в транзитната зона. Почти никой не говори за това, че са били експлоатирани по пътя дотук, за да могат да си платят пътуването.“

Участник от гранична полиция

Колега от Службата за имиграция и убежище в транзитната зона продължи:

„Хората често остават в транзитната зона доста дълго време и за тях това е интензивен период. За нас първите впечатления са наистина важни, за да доловим интуитивно, че нещо не е наред. Например, ако казват, че са семейство, но имаме ясно впечатление, че не са. Или ако променят историята си през цялото време. Необходими са ни познания за културата им, както и присъствието на преводачи в транзитната зона, за да можем да

обицуваме с тях. Преводачът не е винаги там от самото начало, което усложнява нещата. Но като цяло имаме време да наблюдаваме нашите клиенти, а също така имаме тясна връзка с колегите, които работят като социални работници в транзитната зона. Заедно виждаме много.“

Социален работник от една от транзитните зони добави:

„Имаме насоки от Службата за имиграция и убежище как да разпознаваме трафик, но на практика е трудно. Това, което основно правим, е да проверим статуса на клиента по отношение на физическото, физиологичното и психичното му здраве. Използваме професионални инструменти за оценка и можем да ги насочим към психиатрична и друга здравна помощ, ако е необходимо. Работим в тясно сътрудничество с колегите си от Службата за имиграция и убежище, за да направим заключение дали дадено лице е жертва на трафик.“

Инспекторите по труда от Будапеща отбелязаха:

„Ако имаме подозрения за трафик, се опитваме да отведем евентуалната жертва в по-безопасна среда за по-задълбочено интервю. Опитваме се също да ги уверим в своята съпричастност и че искаме да им помогнем. В същото време трябва да ги информираме, че сме длъжни да уведомим властите, било полицията или Службата за имиграция и убежище, и че сме се свързали с МОМ и службите по здравеопазване. На практика все още не се е стигало до реално съдебно дело, тъй като предполагаемите жертви не смеят да проговорят или ако го направят, така и не повдигат обвинение срещу извършителите. Имахме няколко примера в строителството с неколцина млади африканци, които ни разтревожиха, но за съжаление от това не излезе нищо.“

Едно от практическите упражнения от обучението се отнасяше до „пътната карта“, или с други думи – системата за насочване след идентификация. Участниците бяха помолени да опишат реална ситуация на съмнение за случай на трафик и какво би трябвало да се направи в идеалния случай. Резултатът са тези интересни примери, които могат да послужат и на другите участници в проекта::

Гранична полиция

Реална ситуация	Идеална ситуация
Разделяне на възможните жертви и трафикантите	Разделяне на възможните жертви и трафикантите
Уведомяване на полицията и Службата за имиграция и убежище	Уведомяване на полицията и Службата за имиграция и убежище
	Присъстващите на границата специализирани полицейски служби да предприемат действия срещу извършителите и да интервюират предполагаемите жертви

Социални работници и имиграционни служители в транзитните зони

Реална ситуация	Идеална ситуация
(Възможните) жертви имат едва ограничени познания за трафика и правото си на достъп до помощ	Повече (възможни) жертви осъзнават рисковете от трафик и правото си на достъп до помощ
Ограничен капацитет на подслоните за насочване на (възможни) жертви на трафик	Достатъчен капацитет на подслоните за насочване на жертви към тях

Предлагане на психологически, социални и здравни услуги	Продължаване на психологическите, социалните и здравните услуги в подслоните
Ограничен брой специалисти, които могат да бъдат обучени по темата трафик; вследствие на това – ниски нива на идентификация	Всички професионалисти са обучени, запознати са с трафика на хора и това води до увеличаване на идентифицираните случаи

Инспектори по труда

Реална ситуация	Идеална ситуация
Инспекцията по труда може да действа единствено срещу работодатели, които експлоатират служители, и да спират хората да работят за тях	Инспекцията по труда действа срещу работодатели, които експлоатират служители, и спират хора да работят за тях
Уведомяват полицията и Службата за имиграция и убежище, когато се установи, че са наети непълнолетни лица	Уведомяват полицията и Службата за имиграция и убежище, когато се установи, че са наети непълнолетни лица
	Мобилни екипи за помощ, които да разговарят с (възможни) жертви и да създават връзка на доверие. Работа в мултидисциплинарни екипи, които освен инспекторите по труда и полицията, включват социални работници и здравни работници, тъй като възможните жертви често се страхуват да разговарят с полицейски служители
	Система за мониторинг, която проверява как жертвите се интегрират в унгарското общество, след като получат статут за пребиваване; какво се случва с тях, ако продължат пътя си към други държави; или как се развива процесът на реинтеграция, ако се върнат в страната си на произход

След обучението участниците изнесоха кратки презентации за наученото и така предадоха своите нови знания и умения на колегите си.

7.6 Заключителни бележки

Въпреки сложната политическа ситуация в Унгария по отношение на предотвратяването на трафика на хора от трети страни и въпреки критиките в TIR доклада и в оценката на ГРЕТА, на Експертната среща и по време на обучението стана ясно, че в Унгария има значителен експертен опит, който може да се използва, за да се направят положителни стъпки напред. Участниците показаха готовност да подобрят идентификацията и закрилата на жертвите на трафик от трети страни, както и да гарантират тяхната безопасна и устойчива реинтеграция.

Раздел 8 На фокус: Международна платформа

Този раздел представя Международната платформа, която се проведе в София, България, през месец октомври 2018. В нея взеха участие 105 експерти от 26 европейски страни, които обсъдиха основните трудности и възможните решения в ранната идентификация и безопасното и устойчиво завръщане на жертви на трафик от трети страни. Професионалисти от цяла Европа бяха обучени да работят с Методологията „Безопасно бъдеще“.

Структура на раздела

8.1	Структура на Международната платформа	97
8.2	Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможни решения	98
8.3	От експертни знания към практика: акценти от обучението „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ и обучението на обучители.....	106
8.4	Заключителни бележки	108

8.1 Структура на Международната платформа

Международната платформа, която се проведе на 2 и 3 октомври 2018 г. в София, България, включи четири събития, посетени от 105 участници от общо 26 държави:

Дата	Събитие	Целева група
Вторник, 2 октомври 2018	Експертна среща „Ново предизвикателство пред Европа“ – дискусия върху трудностите и възможните решения за ранна идентификация, закрила и безопасно бъдеще, безопасно завръщане на (потенциални) жертви на трафик на хора сред новопристигнали мигранти и търсещи убежище от държави извън ЕС	Експерти от НПО, ПО и МПО, работещи в сферата на борбата с трафика и/или миграцията и убежището
Сряда, 3 октомври 2018	Среща на членовете на La Strada – международна платформа на европейски НПО срещу трафика на хора, допълваща Експертната среща	Членове на европейската платформа La Strada
Сряда, 3 октомври 2018	Обучение „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане за жертви на трафик“	Социални работници и други професионалисти с помагачи професии от европейски НПО, които контактуват директно с (потенциални) жертви на трафик от трети страни
Вторник, 2 октомври 2018 и сряда, 3 октомври 2018	Обучение на обучители	Опитни обучители в сферата на борбата с трафика на хора, които искат да усъвършенстват обучителните си умения и да се запознаят с нови интерактивни техники за обучение

Наред със съдържанието на различните събития, важен елемент на Международната платформа беше възможността експерти в борбата с трафика на хора и експерти, работещи по въпросите на убежището и миграцията, да се съберат на едно място. Те имаха възможност да обменят опит, да представят различни гледни точки и да работят в мрежа. На Експертната среща на 2 октомври 2018 г. присъстваха общо 88 участници от 26 държави, от които 19 държави, членки на ЕС. От представените страни присъстваха експерти от ПО и от НПО. От международните организации бяха представени MOM, Червеният кръст⁴⁵ и ВКБООН, а основната реч изнесе Специалният докладчик на ООН по въпросите на трафика на хора, особено жените и децата. Освен срещата на експертите, 20 участници от 14 страни се включиха в обучението „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“ на 3 октомври. Десет от тях също участваха в Експертната среща. Членовете (23) на платформата на НПО на La Strada, които също се присъединиха към експертната среща, продължиха дискусията на 3 октомври. И накрая, но не на последно място, седем обучители участваха в обучението за обучителите на 2 и 3 октомври, с което общият брой на участниците в Международната платформа достигна 105.

Домакин на Международната платформа бяха Фондация „Асоциация Анимус“, Националната комисия за борба с трафика на хора и MOM България, в тясно сътрудничество с La Strada International и HVO-Querido.

8.2 Основни резултати от Експертната среща: трудности и възможни решения

Визказванията си в началото на форума представителите от „Асоциация Анимус“, Националната комисия за борба с трафика на хора и MOM подчертаха, че България се намира на кръстопът на три континента – Европа, Азия и Африка, което води до динамична миграционна ситуация. Също както други централно- и източноевропейски страни, България е била доскоро държава на произход, но все повече се превръща в страна на транзит и крайна дестинация за жертви на трафик от трети страни. Ораторите изтъкнаха, че първият и най-важен приоритет е защитата на уязвимите групи сред мигрантите и бежанците, както и възможно най-ранната идентификация на жертвите на трафик сред тях. Необходими са повече дейности по превенция, адекватна система за подкрепа и мултидисциплинарен подход, добавиха ораторите.

Откриваща реч на г-жа Мария Грация Джаммаринаро, Специален докладчик на ООН за трафика на хора, особено на жените и децата

⁴⁵ Британският Червен кръст е част от движението на Международния Червен кръст и Червения полумесец. Той е неутрален хуманитарен сътрудник на британските публични власти.

В своето изказване г-жа Мария Грация Джаммаринаро се спря на представения неотдавна от нея доклад пред Съвета на ООН по правата на човека, който разглежда главно въпроса за ранната идентификация на жертвите на трафик в контекста на текущите миграционни потоци в Европа. В доклада тя анализира „[...] трудностите при идентификацията, насочването и защитата на жертвите и потенциалните жертви“ и препоръчва на правителствата, международните организации и организациите на гражданското общество [как да] адаптират своите действия, за да осигурят ефективна защита на жертвите и (потенциалните) жертви.“⁴⁶ В речта си г-жа Джаммаринаро очерта основните тревоги, свързани с ранната идентификация и безопасно и устойчиво връщане на жертвите на трафик в страната на произход:

Общественият дискурс в момента е насочен в погрешна посока. Вместо да се предлага защита за уязвимите групи, се работи за спиране и криминализиране на миграцията чрез рестриктивни мерки, които нарушават човешките права, а в някои случаи са с расистки характер.

- „Горещите точки“ на европейските граници, които приемат потока мигранти и бежанци, не разполагат с официални процедури за идентификация на (потенциални) жертви на трафик. Предприемат се единствено репресивни мерки, като принудително вземане на пръстови отпечатъци. (Потенциалните) жертви на трафик и други уязвими групи започват процедурата за убежище, без да бъдат насочени или подкрепени заради преживения трафик на хора.
- Мигрантите и бежанците са подложени на системна експлоатация в страните на транзит и крайна дестинация заради изключително уязвимото си положение. Семействата, които плащат, за да стигнат до Европа, успяват да платят само за първата част от пътуването; по пътя стават жертва на сексуална и трудова експлоатация, за да съберат оставащата сума.
- В повечето страни идентификацията на жертви на трафик се осъществява през призмата на наказателното преследване; жертвите, които не желаят или не се осмеляват да свидетелстват, са лишени от възможността да получат адекватна защита. На местата, където смесените миграционни потоци влизат в Европа, е трудно да се открият доказателства, че е имало експлоатация в страните на транзит; когато става въпрос за силно травмирани жертви, рамката на наказателното производство се оказва тясна, защото даването на свидетелски показания е особено трудно за тях и именно тази най-уязвима група остава без закрилата, от която спешно се нуждае.
- Следователно, необходим е иновативен модел, чрез който да бъдат идентифицирани белезите за висок риск от трафик сред мигрантите, независимо дали е започнало наказателно производство или не; той трябва да дава възможност за поверителни интервюта, чиято цел е закрила; те трябва да се провеждат от квалифицирани служители, като социални работници с опит в работата в НПО.
- Окончателното решение дали жертвите на трафик трябва да се завърнат в страната на произход е на властите, като в много случаи не се извършва предварителна, задълбочена оценка на риска или оценка на конкретна уязвимост.

Г-жа Джаммаринаро призова за следното:

- За да бъдат жертвите на трафик идентифицирани възможно най-рано, процесът на идентификация трябва да е напълно интегриран със системата за убежище. Служителите на границата и в рамките на бежанските центрове трябва да бъдат обучени да разпознават

⁴⁶ A/HRC/38/45. Съвет на ООН по правата на човека, Тридесет и осма сесия. Доклад на Специалния докладчик относно трафика на хора, особено жени и деца (14 май 2018 г.)

белезите на трафик у лицата, които кандидатстват за убежище, а след като бъдат идентифицирани, жертвите трябва незабавно да бъдат насочени към специализирани служби за подкрепа.

- В основата на всички интервенции трябва да е възможността жертвите да взимат сами решения за себе си. Жертвите не трябва да бъдат принуждавани да се самоидентифицират и да свидетелстват, а да получават адекватна информация, за да могат да вземат информирано решение. Те трябва да имат право на защита и подкрепа, независимо от това дали повдигат обвинение или не. Приоритет трябва да бъдат тяхната уязвимост и възстановяването им от травматичните преживявания.
- За борба с трафика на хора и защитата на жертвите е необходим междуетностен подход с тясно сътрудничество между правоприлагащите органи, НПО и други партньори.

Енрико Рагала, ICMPD. Проект „Трафик по маршрутите на миграция до Европа (TRAM)“. Преодоляване на разделението между миграцията, убежището и трафика на хора

Ръководителят на проекта на ICMPD Енрико Рагала изтъкна следните предизвикателства по отношение на ранната идентификация и защита на жертвите на трафик от трети страни:

- По маршрута през Западните Балкани се идентифицират много малко жертви на трафик. Държавите, включени в изследването, проведено в рамките на проекта TRAM, идентифицират предимно жертви на трафик с цел сексуална и трудова експлоатация, граждани на ЕС и лица, особено жени, от субсахарска Африка. Ограничен брой потърпевши по Балканския маршрут са официално идентифицирани като жертви на трафик на хора.
- Институциите в областта на противодействието на трафика на хора и в областта на търсене на убежище и миграцията работят трудно заедно, защото това са различни сфери на дейност и връзката между тях се къса. Също така каналджийството и трафикът на хора са трудно разграничими, защото каналджийството често включва експлоатация по пътя и/или трафик.
- Когато мигрантите достигнат до страната на крайна дестинация, е трудно да се докаже, че са станали жертви на трафик по пътя, защото не могат да се намерят достатъчно доказателства, за да се определи дали става въпрос за трафик или други злоупотреби. Жертвите не повдигат обвинения от страх, че ще бъдат задържани в транзитната страна, и това дава възможност на трафикантите да се измъкнат от мрежата.
- За някои държави и мигранти, и институциите смятат, че е просто „страна на транзит“ и затова няма смисъл първите да търсят помощ, а вторите да им я предоставят (парадигма за транзитна държава). Допълнително усложнение е, че (потенциалните) жертви почти не познават правата си. Жените и децата, които пътуват сами, са специфична уязвима група за експлоатация.
- Липсват нови индикатори за ранна идентификация на (потенциални) жертви на трафик сред големите миграционни потоци в Европа. Властите не са склонни да работят с нови индикатори, защото разчитат на съществуващите, които са резултат от дългогодишна съвместна работа на институциите. Така в някои случаи по време на „миграционната криза“ (2015–2016 г.) се създава впечатление, че властите са си затворили очите за сигналите за трафик и са оставили хората да продължат пътя си към Западна Европа.
- Много повече внимание се отделя на каналджийството и въпросите на сигурността, а не на трафика. В някои случаи жертвите понасят наказателна отговорност за престъпления, извършени защото са били експлоатирани. Рестриктивните миграционни политики са

друг рисков фактор, като засилен граничен контрол и ограничаване на законните канали за транзит, влизане и пребиваване в страните, обхванати от изследването по TRAM, както и намаляване на базисните услуги за мигрантите.

- На индивидуално ниво жертвите се страхуват и не се доверяват на властите в страните, през които преминават на път към Западна Европа. Те не се идентифицират като жертви на трафик, защото не разпознават експлоатацията, на която са подложени, и защото се страхуват от последствията. Те се доверяват повече на информация, дадена от хора в тяхното положение, особено ако са от същата националност или етническа група, но не и на информацията, предоставена от властите, МПО и НПО.
- Що се отнася до дългосрочната интеграция на жертви в обществото в страните на крайна дестинация, услугите за тях са недостатъчни, липсват персонал и ресурси за посрещане на нуждите им.
- Възможностите за пребиваване на жертви на трафик са ограничени и се определят от статута им на търсещи убежище и готовността им да повдигнат обвинения.

Г-н Рагала отправя следните препоръки:

- Властите и другите участници трябва да подобрят разбирането си за трафика на хора, да признаят правата на мигрантите и да отчетат специфичния статут на децата в контекста на Конвенцията за правата на детето.
- Да се намалят рисковите фактори и да се предостави достъп до услуги, правна помощ и работа.
- Да се съгласуват и синхронизират процедурите, свързани с трафик на хора, търсене на убежище и миграция, за да се идентифицират жертвите на трафик на ранен етап и да им се предлага адекватна закрила.
- Да се подобри достъпът до разрешителни за пребиваване на жертви на трафик независимо от желанието им да участват в наказателни производства срещу извършителя (-ите).

Ема Фоли, Британски Червен кръст. Проект „Устойчива интеграция на трафикувани лица чрез проактивна идентификация и закрила (STER)“

Ема Фоли от Червения кръст във Великобритания представи иновативните инициативи, разработени от проекта STER, за насърчаване на дългосрочната интеграция на жертви на трафик в страните на крайна дестинация. Британският Червен кръст и още две организации, Nestia и Ashiana, пилотират модел за интеграция от взаимно допълващи се дейности, благодарение на които в продължение на шест месеца са били подкрепени повече от 40 жертви. Трите организации имат различни критерии и подходи на работа, като справяне с психичната травма, психосоциална подкрепа и възстановяване в общността. Те имат общи цели, учат се взаимно в процеса на реализация на проекта и споделят общи резултати. Една от инициативите предлага терапия на психичната травма, другата предлага психосоциална подкрепа, а третата се фокусира върху възстановяването в общността. Те съчетават усилията на социални работници и на доброволци, които заедно подкрепят жертвите да се реинтегрират в местната общност.

Г-жа Фоли насочи вниманието към следните трудности в интеграцията на жертвите на трафик:

- Няма ясна връзка между процедурите за убежище и националните механизми за насочване на жертви на трафик. Те функционират като паралелни системи и това влияе негативно върху потърпевшите и върху дългосрочните резултати от предоставената закрила.

- Жертвите, дори и когато са идентифицирани, имат нужда от кризисна интервенция при насочване; ограниченото време не позволява да се осигури нужната подкрепа.
- В системата на Великобритания официалното идентифициране на жертвата не ѝ дава автоматично статут и право на пребиваване. Неуреденият правен статут на жертвите е бариера по отношение на интеграцията.
- Достъпът до всички видове подкрепа е ограничен, като например достъпът до правна помощ и механизми за обжалване; грижи за децата; преводачески услуги и специализирана (психосоциална) подкрепа. Липсват полово-специфични услуги за подкрепа. Много жертви възприемат специализираната подкрепа като стигматизираща.
- Липсата на възможности за заетост на жертвите на трафик в страната на крайна дестинация е огромен проблем, който възпрепятства дългосрочната интеграция.

Г-жа Фоли даде следните препоръки по отношение на дългосрочната интеграция на жертвите на трафик от трети страни:

- Услугите и програмите за грижи трябва да се предоставят от квалифицирани специалисти, които могат да извършват висококачествени консултации. Това означава, че персоналът трябва да бъде обучен да работи с психична травма, да предоставя индивидуална подкрепа в конфиденциална обстановка, да получава адекватна супервизия.
- Структурата на услугите за подкрепа трябва да отчита реалността и промяната на нуждите с течение на времето, например нуждата от по-интензивна социална подкрепа в ключови точки на преход. Трябва да се отделят адекватни, отговарящи на нуждите (финансови) ресурси за работа по случаи.
- На тези, които излизат от НМН, трябва да се предоставя помощ, съобразена с индивидуалните им нужди, включително и адекватно насочване към подходящи форми на подкрепа, които осигуряват дългосрочни грижи.
- Уязвимостите следва да бъдат оценени възможно най-бързо. Всички интервенции, включително и когато става въпрос за лица, които излизат от НМН заради негативно решение, трябва да прилагат подход, основан на интересите на индивида и мултидисциплинарен подход.

Гласове от терена

След пленарните сесии и последвалите дискусии участниците се разделиха на пет малки групи, за да обсъдят трудностите и възможните решения в три области: ранна идентификация; закрила; безопасно бъдеще, безопасно завръщане. Всяка група имаше за задача да определи основните пречки и да обсъди какво трябва да се направи за разрешаването им.

Ранна идентификация на жертви на трафик от трети страни

Три от групите обсъдиха ранната идентификация на жертви на трафик от трети страни и формулираха следните затруднения:

- Прекъсната е връзката между процедурите по отношение на търсене на убежище, миграция и борба с трафика на хора. Служителите, които работят в тези области, са различни.
- Липсват познания, добро разбиране, компетентност, а често и политическа воля за адекватно идентифициране на жертвите на трафик от трети страни. Съществуващите процедури са непоследователни и не разполагат с подходящи показатели за трафик. Идентификацията се осъществява не за друго, а за целите на наказателното производство.
- В някои сектори (напр. трудова експлоатация в селското стопанство, принудителни престъпни дейности и др.) липсват капацитет и воля за идентифициране на случаи на трафик.
- Сериозна е липсата на доверие и самоидентификация сред (потенциалните) жертви на трафик. Трудно е да се осъществи контакт с тях. Потенциалните жертви не познават правата си и възможността да ползват услуги. Идентификацията на жертвите е непрестанен процес, а спечелването на тяхното доверие е от изключително значение.
- Услугите за жертвите на трафик, особено за най-уязвимите групи, не достигат.

Бяха предложени следните възможни решения:

- За да се преодолее разминаването между процедурите за убежище, миграция и трафик, трябва да се направят политически и законодателни промени. Трябва активно да се насърчава сътрудничеството и да се осигуряват междусекторни обучения. В същото време е важно да се запазва дистанция между подкрепящите организации и властите, което означава, че например, ако жертвата отиде на лекар, полицията не трябва да бъде уведомявана за това, освен ако жертвата не е съгласна. Иначе жертвите няма да използват услугите, защото ще се опасяват, че случаят им ще бъде докладван на властите.
- Трябва да има политическа воля, за да се повиши идентификацията в сектори като принудителен труд и въвлечане в престъпни дейност. Трябва да се насърчат законните пътища за достъп до европейския пазар на труда. Необходимо е специализирано обучение за разпознаване на тези форми на трафик.
- Идентификацията на жертвите на трафик не трябва да е отговорност единствено на правоохранителните органи и съдебната система. Тя трябва да се осъществява от мултидисциплинарна група, в която участват различни организации и институции, като миграционни власти, полиция, медицински и психологически служби, НПО предоставящи подслон и др., за които защитата на жертвите е споделена цел. За успеха на такава група са важни добрите комуникационни умения, волята за сътрудничество и доброто разпределение на ролите и функциите.

- Потенциалните жертви трябва да получават информация за белезите на трафика на хора, рисковете, на които могат да бъдат изложени, и възможностите за подкрепа, включително и контактите на различни организации от страните по маршрута им. Трябва да се положат усилия тази информация да достига до тях преди да мигрират, като се използват социалните медии и лица от средата им.
- За най-уязвимите, като децата и жените, които пътуват сами, трябва да се обособи специално пространство, в което те могат да бъдат отделени от групата, за да получат на спокойствие и по разбираем начин информация. Интервютата с тях трябва да се провеждат от специално обучени служители, които не са униформени. Представители на общността на мигрантите и търсещите убежище също трябва да се включат. За всяко интервю трябва да се отдели достатъчно време.
- Трябва да се задействат допълнителни финансови и човешки ресурси, за да се осигурят достатъчно услуги. Освен политически ангажимент, това означава и обучение на професионалисти, които да работят с тази специфична целева група. За да се повиши качеството на услугите, е нужно да се събират и анализират данни. Не на последно място, натрупаните знания и добри практики трябва да бъдат разпространявани и споделяни.

Закрила и интеграция на жертви на трафик от трети страни

Една малка група от експерти работи по темата „Закрила и интеграция на жертви на трафик от трети страни“. В тази област бяха формулирани следните трудности:

- Правният статут на жертвата е обвързан с готовността ѝ да сътрудничи в наказателното производство. Жертвите, които не повдигат обвинения, нямат право на услуги, а тези, които го направят, получават разрешение за временно пребиваване в рамките на производството. Това прави положението им несигурно и без ясни перспективи за бъдещето. По време на наказателното производство животът им е поставен в режим на изчакване.
- Много жертви се страхуват от отмъщение от трафикантите, ако сътрудничат на властите. Те смятат, че заради корупцията, липсата на работеща правна система в родната им страна и липсата на сътрудничество между правоприлагащите органи в страната на дестинация и на произход близките им не могат да бъдат достатъчно защитени.
- Повечето жертви не говорят езика на страната, в която се намират, и по тази причина възможностите за дългосрочна интеграция и работа са минимални. Често не достигат преводачи или жертвите не желаят да общуват с преводачи от мъжки пол.
- Няма достатъчно места за настаняване за жертвите на трафик, както във фазата на криза, когато разчитат на настаняване в подслон, така и по-късно, когато търсят жилище. Няма достатъчно специализирани подслони за непридружени непълнолетни лица.
- Ако жертвите са били експлоатирани в страната на произход или в страната на транзит, е почти невъзможно да получат достъп до услуги в страната на дестинация. Дори и да повдигнат обвинение в страната на дестинация, случаят ще бъде прекратен поради липса на доказателства и поради това, че престъплението е извършено другаде.
- Заради липсата на законни възможности за миграция и работа в Европа и поради липса на други възможности много жертви попадат в ръцете на трафикантите.

Помолени да определят трите най-важни проблема, групата избра следните:

- влияние на временното разрешение за пребиваване;
- липса на специализирани услуги;
- неадекватни възможности за безопасно завръщане и реинтеграция.

За справяне с тези проблеми бяха очертани следните стратегии:

- Официалната идентификация трябва да се осъществява бързо (в рамките на няколко дни или седмици, а не с месеци или години). В съответствие със съществуващото европейско законодателство на жертвите, които повдигат обвинения, трябва да се предоставя временно разрешение за пребиваване. И накрая, разрешението за временно пребиваване следва да включва право на работа веднага след като жертвата е официално идентифицирана (в някои страни това вече е така).
- Трябва да има минимални стандарти за специализираните услуги, основани на правата на човека и насочени към интересите на жертвите. Трябва да има устойчиво финансиране от правителствата за доставчиците на услуги.
- По отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията трябва да се изгражда сътрудничество с подкрепящи организации в страните на произход; правителствата трябва да инвестират повече в сътрудничество, което води до развитие на страните на произход; от съществено значение е да се осъществява оценка на риска (и съответни последващи мерки, ако е необходимо) преди на завръщане.

Безопасно бъдеще, безопасно завръщане и устойчива реинтеграция на жертви на трафик от трети страни

Последната малка група експерти се съсредоточи върху безопасното бъдеще, което включва и безопасно завръщане и реинтеграция в страната на произход на жертви на трафик от трети страни. Те споделиха следните проблеми:

- Рискът от повторен трафик, след като жертвите се завърнат в родните си страни, е много голям. В страните си жертвите търпят стигматизация от институциите и обкръжението си.
- Надеждните организации за подкрепа в страните на произход са много малко.
- Основен проблем за повечето завръщащи се жертви е финансовата устойчивост – достатъчен доход за жилище, здравни грижи, образование за децата и др.

За справяне с тези проблеми бяха предложени следните стъпки:

- Оценката на риска преди заминаването (и произтичащите от нея мерки, включително и отлагане/отмяна на пътуването) следва да се прилага индивидуално и съобразно всеки отделен случай. За да се сведе до минимум стигматизацията, жертвите трябва да бъдат включени в програми за овластяване, докато са все още в страната на дестинация.
- Трябва да се изгради и разшири базата данни с надеждни организации за подкрепа в страните на произход и да се допълва благодарение на доброто сътрудничество между организациите тук и там. Подкрепящите организации в страните на дестинация следва да увеличат познанията на своите служители за чуждите култури, за да улеснят създаването на контакти с организациите в страните на произход.
- Преди отпътуването към страната на произход трябва да се предоставят микрокредити за финансова устойчивост на завръщащите се жертви. За тази цел следва да се създаде фонд на ЕС. Трябва да се създаде възможност, каквато вече има в някои страни от ЕС, данъкоплатците да дават 1% от данъците си за благотворителност, като устойчивата интеграция на жертвите на трафик се превърне в кауза.

8.3 От експертни знания до практика: акценти от обученията „Ранна идентификация“ и „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“

Двадесет социални работници от НПО от 14 европейски държави се включиха в обучението по методологията по безопасно бъдеще, безопасно връщане, основано на методологията „Безопасно бъдеще“. Някои от участниците имаха вече доста опит в работата с жертви от трети страни, но за други това беше нова тема. Всички участници посочиха, че изпитват затруднение да разговарят с тези клиенти за бъдещето, включително и за възможността за завръщане, тъй като по-голямата част от жертвите не обмислят този вариант. Методологията „Безопасно бъдеще“ им предостави практически инструменти как възможно най-рано в процеса на консултиране да започнат такъв разговор. Участниците научиха и как да разработват „пътни карти“ за насочване на жертвите в процеса на завръщане и реинтеграция и как да включват близкото им социално обкръжение по градивен начин.

Участниците дадоха следната обратна връзка за обучението:

„Научих много за „системата“ в други страни, което е важно, особено след като работя предимно с мобилни мигранти. Нещо повече, обучението ми показа, че „концепцията за връщане“ може да е „ориентирана към човека“, което пасва на нагласата в социалната работа. То ми предложи нов подход към проблемите и уменията, полезни за ежедневната ми работа.“

Социален работник от Финландия

„Чудесно е да опознаеш различни професионалисти в областта на трафика. Работим по сходен начин, като подкрепяме и помагаме на хора, станали жертви на трафик. Споделеното преживяване беше прекрасно. Научих се как да задавам правилните въпроси, а екограмата беше много важен инструмент за мен.“

Социален работник от България

„Помогна ми да мисля за целия процес на планиране, подготовка и обмисляне на бъдещето с жертвите. Обучението ми даде инструменти, за да обсъждам бъдещето с тях.“

Социален работник, държава не е посочена

„Обучението провокира умовете; бяхме активни през цялото време, което за мен е най-доброто. То напълно отговори на моите очаквания! Получих нови инструменти, които да използвам в контакта с клиенти, разсъждавайки от други гледни точки и използвайки някои различни ресурси.“

Социален работник, държава не е посочена

„Важно е да обсъждаме бъдещето с клиентите, но понякога не е лесно да говорим за завръщането. Обучението ме научи как въпреки всичко да се справям с това. Много ми се щеше да бях научил повече за методологията „Безопасно бъдеще“. Може следващия път да комбинирате малко повече теория с практика?“

Социален работник от Испания

„Запознах се с много интересни практики и информация. Знанията ми се подобриха, особено благодарение на практическите упражнения. Нивото беше много високо, идеалната програма за мен!“

Социален работник от Украйна

„Научих много за различни политики по отношение на трафика и създадох нови полезни международни контакти! Сега осъзнавам, че мога да споделя опита си с други хора, както и че по-често мога да използвам МОМ в работата си с клиенти.“

Социален работник, държава не е посочена

„Обучението ми даде идеи как да се очертаят възможностите пред хората, които се завръщат у дома, както и практическите инструменти за подобряване на процеса на завръщане, като например екограмата, която може да бъде полезна, когато говорим по тези трудни въпроси с клиента. Допълнително към предоставеното обучение бих искал също така да науча повече за конкретни реални случаи, в които жертвата на трафик се е завърнала успешно.“

Социален работник от Швеция

„Обучението беше много полезно и ефективно и ми помогна да превърна знанията си от теория в практика. Научих също, че трябва да започнеш с изграждане на доверие, а екограмата може да бъде полезен инструмент за това. Много бих искал да участвам отново и да науча повече за практиката в други държави!“

Миграционен служител от МОМ България

„За мен то хвърли светлина върху темата за безопасното завръщане и колко важно е това да се обсъжда с клиента на ранен етап, не само когато се стигне до него, защото разследването приключва и клиентът трябва да вземе решение.“

Социален работник от Чешката република

„Научих много полезни методи за безопасно завръщане и в процеса се запознах с приятни хора! Обучението ми помогна да видя този проблем в по-широка перспектива. Продължавайте с добрата работа!“

Социален работник от Босна и Херцеговина

„То ми помогна да организирам и „циментирам“ знанията си по въпроса. Със сигурност ще използвам методологията „Безопасно бъдеще“ в работата си с клиенти!“

Социален работник от България

„Винаги е хубаво да се срещаме с колеги от различни страни. Мисля, че идеята за „картографиране на мрежата“ е нещо, което мога да използвам с моите клиенти, независимо дали обмислят завръщане или не. Дискусиите по време на обучението ми отвориха очите, винаги има възможност да се научи повече!“

Социален работник от Финландия

„Обучението беше наистина полезно; то ми показва нови начини за обсъждане и планиране на бъдещето и трудната тема за завръщането. Обучението имаше наистина холистичен подход, който помага да се идентифицират проблемите и рисковете за жертвата, както в страната на произход, така и в страната на крайна дестинация.“

Програмен служител в Британски Червен кръст

„Давам си ясна сметка (стъпка по стъпка, както е споменато в методологията „Безопасно бъдеще“!) какво правя в ежедневната си работа и какво друго може да се направи. Благодарение на упражненията и обсъжданията с колеги от други страни разбрах за различни процедури и обстоятелства в работата с институции и жертви. Това знание беше ново за мен. Бях малко изненадан, че обучението беше толкова практично ориентирано. В центъра беше споделянето на опит, докато обикновено обученията, които посещавам, са по-теоретични. Поздравления!“

Миграционен служител от МОМ България

Обучение на обучители

Докато течеше с обучението „Безопасно бъдеще“, седем обучители се включиха в двудневното „Обучение на обучители“, осъществено от FairWork, за да подобрят своите умения. Участниците бяха с различни професионална история и опит. Един от тях беше адвокат, който е обучавал относно правните аспекти на трафика полицейски служители и други правоприлагащи органи, но също и социални работници. Друг участник беше полицейски служител, който е провел множество семинари за превенция на трафика и ранната идентификация на жертвите заедно с колегата си от МОМ (който също присъстваше на обучението). Трети участник е работил с младежи. Обединяваха ги ентузиазмът и желанието да подобрят обучителните си умения, тъй като досега не са участвали в подобни събития и сами са изграждали опита си. Някои от направените коментари:

„Беше много полезно за мен, защото никога не бях преминавал през специализирано обучение за провеждане на обучения. Научих нови техники и придобих нови умения. Особено полезно беше, че получих набор от инструменти и рамка за разработване на своите обучения. Провеждам съм много обучения и успях да преосмисля опита си през призмата на новия набор от умения и знания, които получих по време на обучението. Това със сигурност ще ми помогне в бъдеще!“

Участник от Унгария

„Ще използвам тези нови умения в бъдещите си обучения и няма да забравям за структурата, която трябва да имаме предвид по време на обучението. Особено ми хареса упражнението как да мотивираш участниците да учат!“

Участник от Македония

„Придобих нови инструменти и модел как да изградя обучение, както и добри идеи как да активирам хората в моите обучения. Научих много!! Това ще ми помогне да организирам нови обучения и ми даде вдъхновение да мисля как да го направя по нов начин.“

Участник от Франция

8.4 Заключителни бележки

Международната платформа беше много успешна, защото е една от малкото възможности представителите на НПО, ПО и МПО от различни европейски държави и с различен професионален опит да се съберат на едно място и заедно да търсят нови стратегии и решения за борба с трафика на хора. Това се потвърждава от позитивната обратна връзка, с която бяха възнаградени организаторите. Експертите единодушно се съгласиха, че ранната идентификация и защита на жертвите на трафик от трети страни е от съществено значение, за да се защитят техните човешки права. И накрая, но със сигурност не на последно място, много участници призоваха правителствата да действат по този въпрос.

Раздел 9 Заклѹчения и препорѹки

Разделът представя заклѹченията и препорѹките от проекта Safe!, чиято цел е да дадат насоки за ранна идентификация, безопасно завръщане и устойчива реинтеграция на жертви на трафик от трети страни.

Структура на раздела

9.1	Основни изводи.....	109
9.2	Препорѹки.....	112

9.1 Основни изводи

Независимо че има много разлики между европейските държави във връзка с ранната идентификация, закрилата и безопасното завръщане на жертвите на трафик от трети страни, впечатление правят много общи неща. Участниците в експертните срещи в Нидерландия, България, Македония и Унгария, в Международната платформа и в международното проучване споделят едни и същи трудности, с които се сблъскват, и предлагат сходни решения. Този раздел е посветен на общите заклѹчения и препорѹки.

Общи изводи

Като начало може да се каже, че трафикът на хора от трети страни е сравнително ново явление за много държави в Централна и Източна Европа. Доскоро те са били основно страни на произход, но все повече се превръщат в страни на транзит и на крайна дестинация. Въпреки че се прилагат национални механизми за насочване (НМН) и/или стандартни оперативни процедури (СОП), те все още не са адаптирани към новата ситуация. Много от участниците в експертните срещи и в международното проучване посочиха, че в техните държави НМН и/или СОП важат и за граждани на трети страни, но на практика все още не се прилагат, което води до несигурност сред партньорските организации какви услуги могат или не могат да предлагат на тези нови групи.

Друг извод, който се налага, е, че в много държави все още липсват знания, разбиране и умения за работа с жертви на трафик от трети страни. Дори в държавите от Западна Европа, които отдавна работят с граждани на трети страни, много малко специалисти са компетентни по въпроса, докато повечето професионалисти и обществото като цяло не познават проблема.

Общ извод, който може да се направи от експертните срещи и международното проучване, е, че в много страни в Европа, не само в тези в Централна и Източна Европа, органите нямат капацитет да се справят с трафика на хора, има недостиг на услуги. Тук се включват специализираните (гранични) полицейски структури, които се занимават с ранна идентификация на (потенциалните) жертви, служители в подслони и групи професионалисти, предлагащи закрила, служители, ангажирани с безопасното завръщане на жертвите. Капацитет липсва и при услугите и/или финансовата помощ, които се предлагат на жертвите на трафик от трети страни, като подслон, правна помощ и достъп до медицинска и психологическа помощ.

В много държави като цяло липсват данни. Дори и в държави като Нидерландия, които се занимават с проблема от десетилетия, се изчислява, че само малка част от жертвите излизат наяве. В другите страни по проекта партньорите споделят, че при тях изобщо не се идентифицират жертви на трафик от трети страни.

И накрая, но не и по важност, много участници в експертните срещи и в международното проучване отчетаха, че политическият климат по отношение на миграцията е труден в много европейски държави, което води до все по-рестриктивни мерки за затваряне на европейските граници. Във връзка с това се очерта липсата на политическа воля от страна на властите да приемат, че страната им е станала дестинация за жертви на трафик от трети страни. По тази причина официалната идентификация и защитата на жертвите на трафик не са приоритет, а в някои случаи националните мерки, или липсата на такива, противоречат на европейското и международното законодателство.

Докато липсата на знания, разбиране и умения може да бъде преодоляна чрез обучения, липсата на капацитет и политическа воля е структурен проблем, който се нуждае от други решения. Без наличен капацитет е трудно да се надграждат знанията и така се създава порочен кръг.

Ранната идентификация на жертви на трафик от трети страни

От експертните срещи и международното проучване могат да бъдат направени следните изводи за ранната идентификация на жертви на трафик от трети страни:

- Липсва връзка и сътрудничество между процедурите за предоставяне на убежище и националните механизми за насочване за жертви на трафик, както и между професионалистите, ангажирани с тях. В някои страни процедурата за предоставяне на убежище е единствената, достъпна за потенциални жертви, защото не съществува официална процедура за идентификация на жертвите на трафик сред мигранти и бежанци. Процедурата за предоставяне на убежище не се занимава с трафика и (потенциалните) жертви не се идентифицират, докато кандидатстват за убежище, като в много случаи им се отказва такова. В някои случаи това води до бързо завръщане на жертвата, без да бъде гарантирана безопасност в страната на произход.
- Ситуацията се усложнява и защото става все по-трудно да се разграничи трафикът от каналджийството, тъй като то често е свързано с трафик. Допълнителни проблеми създава Регламентът от Дъблин, според който (потенциалните) жертви са задължени да се върнат в страната, през която са влезли в ЕС, независимо че са идентифицирани като жертви на трафик, като не е ясно дали там ще могат да получат адекватна защита и достъп до услуги.
- Поради езиковата бариера, културните и религиозните различия за (гранична) полиция и доставчици на услуги е по-трудно да разпознаят белезите на трафик сред мигрантите и бежанците, а работата им се затруднява от липсата на нови показатели за тези групи.
- Дори на входните пунктове в ЕС да започне някаква форма на идентификация на (потенциални) жертви трафик, срокът за това е много ограничен. Този проблем се наблюдава по време на най-интензивния миграционен поток, когато мигрантите се стремят да се придвижат нататък възможно най-бързо. Заради Дъблинския регламент те се опитват да избегнат да бъдат официално регистрирани в граничните държави на ЕС и съответно отказват помощ и подкрепа. Съществуват и проблеми с поверителността, тъй като (потенциалните) жертвите трябва да дадат информирано съгласие за предоставяне на данните им на други страни.
- Сериозна е липсата на самоидентификация сред (потенциалните) жертви на трафик и е трудно да се осъществи контакт с тях. Те нямат доверие на властите или неправителствените организации, които срещат по пътя или в страната на крайна дестинация. Не познават правата си и възможността да ползват услуги. Те се доверяват повече на информация, дадена от хора в тяхното положение, особено ако са от същата националност или етническа група, но не и на информацията, предоставена от властите,

МПО и НПО. Нещо повече, както беше споменато по-горе, много често жертвите не искат да бъдат идентифицирани от срам, страх и желание да продължат към Западна Европа.

- Трудно е да се докаже трафик, който се осъществява по пътя. Жертвите не искат да повдигат обвинения, защото се страхуват да не бъдат задържани в транзитната страна, и това дава възможност на трафикантите да се измъкнат лесно. Властите в транзитните държави често си затварят очите за белезите за трафик и пускат хората да продължат към Западна Европа. Жените и децата, които пътуват сами, представляват специфична уязвима група за експлоатация.

Закрила на жертви на трафик от трети страни

В допълнение към общите изводи, се очертават следните специфични заключения, относно закрилата на жертви на трафик от трети страни, след като са били идентифицирани:

- Правният статут на жертвата е обвързан с готовността ѝ да сътрудничи в наказателното производство. Жертвите, които не повдигат обвинения, нямат право на услуги, а тези, които го направят, получават разрешение за временно пребиваване в рамките на производството. Това прави положението им несигурно и без ясни перспективи за бъдещето. По време на наказателното производство животът им е поставен в режим на изчакване.
- Много жертви се страхуват от отмъщение от трафикантите, ако сътрудничат на властите. Те смятат, че заради корупцията, липса на работеща правна система в родната им страна и липса на сътрудничество между правоприлагащите органи в страните на дестинация и на произход близките им не могат да бъдат добре защитени. Претегляйки предимствата и недостатъците, те решават да не повдигат обвинение и така се лишават от достъп до услуги.
- В много случаи жертвите и трафикантите се настаняват в едни и същи приемни центрове за мигранти и бежанци, което възпрепятства защитата. Заради липсата на връзка между системите за убежище и за борба с трафика на хора тези жертви не достигат до специализираните подслони за пострадали от трафик, въпреки че някои от тях приемат и граждани на трети страни (предимно в Западна Европа, където има повече опит в сравнение с Централна и Източна Европа).
- Когато става въпрос за силно травмирани жертви, рамката на наказателното производство се оказва тясна, защото даването на свидетелски показания е особено трудно за тях и именно тази най-уязвима група остава без закрилата, от която се нуждае. В някои държави законът предвижда защита на жертвите на трафик от трети страни, дори ако не бъдат повдигнати обвинения, но на практика тази мярка се прилага рядко.
- Повечето жертви не говорят езика на държавата на крайна дестинация. На много места те нямат право да работят. И двата фактора крайно ограничават шансовете им за дългосрочна интеграция и заетост.
- Ако жертвите са били експлоатирани в страната на произход или в страната на транзит, е почти невъзможно да получат достъп до услуги в страната на дестинация. Дори и да повдигнат обвинение в страната на дестинация, случаят ще бъде прекратен поради липса на доказателства и поради това, че престъплението е извършено другаде.

Безопасно завръщане и безопасно бъдеще на жертви на трафик от трети страни

И на последно място, но не по важност, бяха направени следните изводи по отношение на безопасното завръщане и безопасното бъдеще на жертви на трафик от трети страни:

- Жертвите на трафик не могат да бъдат идентифицирани по време на бързо протичащите правни процедури. Те трябва да се върнат в страната си на произход в кратък срок, като няма време да се подготвят безопасно завръщане и устойчива реинтеграция.
- Липсват знания за рисковете за сигурността, пред които е изправена завръщащата се жертва. Много често, когато жертвата се връща в страната на произход или в страната по Регламентата от Дъблин, липсва оценка на риска или тя е повърхностна.
- Много професионалисти в страните на крайна дестинация изпитват затруднение да обсъждат с жертвите бъдещето, включително варианта за безопасно завръщане и реинтеграция. Жертвите не искат по никакъв начин да обсъждат възможността за завръщане, като така правят изграждането (или възстановяването) на социална мрежа и намирането на други ресурси в страната на произход много по-трудно. В резултат въпросът за безопасното завръщане и реинтеграцията не получава достатъчно внимание и много от жертвите се завръщат, без да са добре подготвени, което води до риск от повторна виктимизация.
- Установяването на добро сътрудничество със страните на произход е много трудно, защото често там няма познания по въпроса за трафика, както и подходяща инфраструктура за подпомагане на завръщащите се жертви. Често не е ясно дали жертва, която се завръща, ще получи подкрепа.
- Недостигът на средства за устойчива реинтеграция на жертвите след завръщането е много голям. Повечето програми, които предоставят финансови ресурси при завръщане, се изпълняват на проектна база и предлагат краткосрочна помощ.
- Рядко се проследява ситуацията на жертвите след завръщане и за това не може да се прецени дали те успяват да се реинтегрират в страната си на произход и дали са изложени на риск от повторен трафик.

9.2 Препоръки

Въз основа на представените изводи се оформиха средните общи и конкретни препоръки за ранната идентификация, защита, безопасно завръщане и безопасно бъдеще на жертви на трафик от трети страни:

Общи препоръки

- Нужно е системно застъпничество, за да остане трафикът на хора приоритет на политическия дневен ред както по отношение на ранната идентификация, така и по отношение на безопасното завръщане и реинтеграцията. За да подсилят този процес, организациите, които подкрепят жертвите, могат да предоставят описания и анализи на конкретни казуси, които да илюстрират проблемите.
- Като първа стъпка държавите трябва да признаят, че освен страни на произход и транзит, във все по-голяма степен се превръщат и в страни на крайна дестинация за (потенциални) жертви на трафик от трети страни. След като се осъзнае това, те трябва да прилагат международното и европейското законодателство за ранна идентификация, защита и безопасно завръщане на жертвите на трафик и да адаптират съответно своето

национално законодателство и политики. Специално внимание трябва да се обърне на оценката и разширяването на националните механизми за насочване и стандартните оперативни процедури, за да бъдат включени и жертвите от трети страни.

- Политически приоритет за справяне с проблема означава увеличаване на персонала и специализирано обучение за професионалистите, които влизат в контакт с (потенциални) жертви на трафик. Това се отнася до служители на (гранична) полиция и на миграционните служби, специализираните полицейски екипи за разследване, инспекторите по труда, медицинския персонал и други доставчици на услуги, които да започнат да работят за ранна идентификация, защита и безопасно завръщане на жертвите на трафик. Необходим е мултиинституционален подход.
- Необходимо е да се повишат разбирането и чувствителността спрямо жертвите чрез публични медийни кампании и специализирани обучения за различни професионални групи, които могат да влязат в контакт с (възможни) жертви на трафик. Изграждането на капацитет и подготовката на специалисти следва да са постоянен институционализиран процес, който не зависи от (международни) фондове. Знанията и уменията за трафика на хора трябва да присъстват стандартно в подготовката на социални работници, здравен персонал, както и в полицейските академии. Обучението трябва да покрива теми като идентификация, техники за интервюиране, базирани на уважение, експертност и надеждност, межкултурни познания, процедури след идентификация. Специално внимание трябва да се обърща на случаите на непълнолетни лица.

Ранна идентификация и закрила на жертви на трафик от трети страни

- Значението на ранната идентификация на жертви на трафик от трети страни е да послужи за тяхната закрила. Застъпничеството не трябва да е насочено единствено към ранната идентификация, защото тя не означава непременно, че на жертвата ще бъде предложена закрила. Предполагамите жертви на трафик трябва да имат възможност за период за размисъл, по време на който да могат да ползват услуги. Доверие може да се изгражда, след като са удовлетворени основните хуманитарни нужди. По време на този процес предполагаемите жертви могат да получат информация и подкрепа, което в крайна сметка да доведе до официална идентификация на жертвите на трафик или на уязвими хора, които са изложени на висок риск.
- Ранната идентификация означава също да се вземат мерки за предотвратяване на експлоатацията изобщо. Преди да се вземат под внимание показателите, необходими за наказателно преследване на трафика (комбинация от действия, средства, цел), трябва да се имат предвид признаците на уязвимост и рискът от злоупотреби с мигрантите и бежанците, които влизат в Европа, и да им се предложи адекватна помощ за предотвратяване на трафика.
- За да се преодолее разминаването между процедурите за убежище, миграция и трафик и да се улесни ранната идентификация, трябва да се направят политически и законодателни промени. В същото време е важно да се запази разграничаването на различните процедури. Трябва активно да се насърчава сътрудничеството и да се осигуряват междусекторни обучения. Служителите на границата и в бежанските центрове трябва да бъдат обучени да разпознават жертвите на трафик сред лицата, кандидатстващи за убежище, така че след като бъдат идентифицирани, незабавно да бъдат насочвани към специализирани служби.
- Показателите за идентификация на жертвите на трафик от трети страни трябва да се изяснят, като се вземат предвид полови, културни, религиозни и други особености. Тези нови индикатори следва да бъдат широко разпространени чрез обучение и да се прилагат в практиката.

- Не само правоприлагащите органи и съдебната система трябва да отговарят за идентификацията на жертвите. Тя трябва да се осъществява от мултидисциплинарна група, в която участват различни организации и институции, като миграционни власти, полиция, медицински и психологически служби, предоставящи подслон НПО и др. От основно значение е всички участници да споделят обща цел, а именно закрилата на жертвата. За успеха на такава група са важни добрите комуникационни умения, волята за сътрудничество и доброто разпределение на ролите и функциите. Желателно е тези екипи да говорят различни езици, за да могат да общуват директно с (потенциални) жертви. Междунституционалният мобилен екип, създаден в Македония и България, е добър пример, който заслужава да бъде последван и в други страни.
- Законодателството за защита на личните данни трябва да се уточни и усъвършенства, така че повече професионални групи да имат възможност да идентифицират и регистрират (потенциални) жертви на трафик. В същото време подкрепата за жертвите на трафик трябва да се предоставя само с тяхно информирано съгласие, тъй като те често имат причина да не приемат предлаганата помощ. Предоставянето на надеждна информация на (предполагаемите) жертви е от ключово значение, защото може да повлияе на решението им да потърсят помощ, сега или на по-късен етап. Ангажирането на културни медиатори в този процес е много полезно.
- Официалната идентификация трябва да се осъществява бързо (в рамките на няколко дни или седмици, а не с месеци или години), като се вземат предвид всички законни права на (потенциална) жертва. След периода за размисъл на жертвите, които повдигат обвинения, следва да се предоставят разрешение за временно пребиваване и достъп до услуги в съответствие със съществуващото европейско законодателство. Травматизирани или особено уязвими по друг начин жертви трябва да получат защита и да имат достъп до услуги независимо от участието им в наказателното производство. Разрешението за временно пребиваване следва да включва право на работа веднага след като жертвата е официално идентифицирана (в някои страни това вече е така).
- За да се повишава осведомеността и да се подкрепя самоидентификацията, потенциалните жертви трябва да получават информация за белезите на трафика на хора, рисковете, на които може да бъдат изложени, и възможностите за подкрепа, включително и контактите на различни организации и горещи телефонни линии от страните по маршрута им. Трябва да се положат усилия тази информация да достига до тях преди да мигрират, като се използват социалните медии и лица от средата им.
- На границите и на другите места, където могат да се открият (потенциални) жертви на трафик, трябва да се обособи специално пространство, в което най-уязвимите, като деца и жените, които пътуват сами, да бъдат интервюирани. Там те могат да бъдат отделени от групата и да получат информация на спокойствие и по разбираем начин. Интервюираната с тях трябва да се провеждат от специално обучени служители, които не са униформени. Представители на общността на мигрантите и търсещите убежище също трябва да се включат. За всяко интервю трябва да се отдели достатъчно време.

Безопасно завръщане и безопасно бъдеще на жертви на трафик от трети страни

- За да се улеснят насочването, безопасното завръщане и реинтеграцията на жертвите на трафик от трети страни, държавите трябва да разполагат с официален модел за сътрудничество със страните на произход. Държавите, които прилагат Транснационалния

механизъм за насочване, трябва да подобрят сътрудничеството си, особено със съседните страни и международните организации. Механизмите следва да подпомагат жертвите от трети страни не само на теория, а и на практика.

- Мултидисциплинарният подход е от първостепенно значение и по отношение на безопасното завръщане и реинтеграция. Той обединява организации за подкрепа (подслони и т.н.), миграционни служби, полицията, специализирани адвокати и организации за връщане.
- Важно е жертвите да получават реалистична и честна информация, за да могат да взимат информирано решение за бъдещето си. Сигурността и доверието в комуникацията, особено когато става въпрос за бъдещето, също са от съществено значение. Възможностите за бъдещето трябва да бъдат обсъдени с жертвите възможно най-рано, за да има достатъчно време да се подготвят безопасното завръщане и реинтеграция. Важно е професионалистите да са обучени да водят такива разговори, за което методологията „Безопасно бъдеще“ е доказано полезен инструмент.
- Необходимо е актуализирана Социална карта с надеждни организации за подкрепа в страната на произход. Нужни са задълбочени познания и чувствителност относно местната култура и ситуацията по отношение на рисковете за безопасността и шансовете за препитание и т.н. Трябва се изгради и разшири базата данни с надеждни организации за подкрепа в страните на произход и да се допълва благодарение на доброто сътрудничество между организациите тук и там. Подкрепящите организациите в страните на дестинация следва да увеличат познанията на своите служители за чуждите култури, за да улеснят създаването на контакти с организациите в страните на произход. Жертвите, които се завръщат, трябва възможно най-скоро да бъдат свързани с организациите за подкрепа в страната на произход.
- Оценката на риска преди заминаването (и произтичащите от нея мерки, като продължаване на разследването, отлагане/отмяна на пътуването, ако оценката на риска изисква) следва да се прилага по стандарт, индивидуално и съобразно всеки отделен случай.
- За успешно завръщане и реинтеграция на жертвите на трафик е нужно да се вложат адекватни ресурси както в страната на дестинация, така и в страната на произход. Необходими са постоянни и добре обезпечени програми за завръщане. Преди отпътуването към страната на произход трябва да се предоставят микрокредити за финансова устойчивост на завръщащите се жертви. Трябва да се обсъди възможността за създаване на специален фонд към ЕК за тази цел.
- Проследяването на жертвите, които са се завърнали, от МОМ и местните организации за подкрепа в продължение на една година трябва да се превърне в стандартна процедура. За тази цел трябва да се отделят достатъчно финансови средства.

Приложения

Приложение 1

Партньорски организации в проект Safe!

България | Фондация „Асоциация Анимус“ | La Strada България

Фондация „Асоциация Анимус“ | La Strada България е българската организация, член на La Strada International. Създадена е през 1994 г. и разработва услуги за жертви на трафик на хора, домашно и сексуално насилие, деца и семейства в риск. Анимус работи в три основни направления: предоставяне на психологическа и социална помощ, застъпничество и превантивни дейности, както и обучение на различни специалисти във връзка с идентифицирането и работата с жертви на насилие.

За последните 25 години Анимус доказва, че е и един от най-надежните доставчици на социални услуги в България. В момента организацията работи по следните програми за жертви на насилие и деца в риск: 24-часова Национална гореща линия за жертви на насилие (0800 1 86 76) ; 24-часов Кризисен център; Травма център за деца и семейства; Център за възстановяване, консултиране и психотерапия; 24-часова Национална телефонна линия за деца (116 111); Комплекс за социални услуги за деца и семейства към Столична община, в това число и Звено „Майка и бебе“.

@: www.animusassociation.org

T: (+35 9 2) 983 5205 / (+35 9 2) 983 4505

E: animus@animusassociation.org

България | Национална комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ)

Националната комисия за борба с трафика на хора е създадена на основание на чл. 4 от Закона за борба с трафика на хора. Тя определя и ръководи прилагането на националната политика и стратегия за противодействие на трафика на хора. НКБТХ е орган към Министерския съвет и организира и координира взаимодействието между отделните ведомства и организации по прилагането на Закона за борба с трафик на хора. Комисията работи за предотвратяване на трафика на хора и за защита, възстановяване и реинтеграция на жертвите.

Ежегодно Националната комисия разработва Национална програма за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите, която се утвърждава от Министерския съвет. Проучва, анализира и отчита статистически данни във връзка с трафика на хора. Организира провеждането на информационни, разяснителни и образователни кампании, насочени към потенциални жертви на трафик на хора. Ръководи и контролира дейността на местните комисии за борба с трафика на хора и центровете за закрила и помощ на жертвите на трафик. Също така участва в международното сътрудничество за предотвратяване и противодействие на трафика на хора.

REPUBLIC OF BULGARIA
National Commission for Combating
Trafficking in Human Beings

@: <https://antitrafficking.government.bg/en>

T: (+359 2) 807 8050

E: office@antitrafficking.government.bg

България | Унгария | Нидерландия | Международна организация по миграция (МОМ)

Създадена през 1951 г., Международната организация по миграция (МОМ) е водещата междуправителствена организация в областта на миграцията и работи в тясно сътрудничество с правителствени, междуправителствени и неправителствени партньори.

Със своите 172 държави членки, още осем държави, които имат статут на наблюдатели, и офиси в над 100 страни МОМ насърчава хуманната и организирана миграция в полза на всички. Това се осъществява чрез предоставяне на услуги и съвети на правителства и мигранти.

В работата си МОМ се ръководи от принципа, че към трафика на хора трябва да се подходи в рамките на цялостния контекст на управление на миграцията. Широката гама от дейности на МОМ се осъществява в партньорство с държавни институции, НПО и международни организации. МОМ работи за противодействие на трафика на хора от 1994 г. и предлага комплексни пакети за пряка помощ на жертвите на трафик в сътрудничество с различни партньори. Това включва безопасно настаняване, медицинска и психосоциална подкрепа, развитие на умения и професионално обучение, помощ за реинтеграция, както и варианти за доброволно, безопасно и достойно завръщане в страните на произход, интеграция в страната на крайна дестинация или презаселване в трети страни, когато е необходимо.

МОМ предоставя различни услуги на жертвите в различните държави. За повече информация, моля, посетете международния уебсайт на МОМ на адрес www.iom.int или се консултирайте с местния офис на МОМ (чрез <https://www.iom.int/countries>).

МОМ в Нидерландия

помага на жертвите на трафик, които биха искали доброволно да се завърнат в страната си на произход. Тези услуги включват консултации и информация за доброволното завръщане; свързване със семейството в страната на произход; съдействие за получаване на документи за пътуване и организация на пътуването, включително самолетен билет и помощ на летището. Освен това, МОМ може да осигури специализирана помощ на жертвите на трафик след завръщането им в зависимост от индивидуалните нужди. Това включва, но не се ограничава само до настаняване, психологическа, медицинска и реинтеграционна подкрепа. В зависимост от страната на връщане тази помощ се предоставя пряко от МОМ или от партньорски организации в страната на произход. В допълнение, в повечето случаи МОМ предоставя известна финансова помощ за реинтеграция. За повече информация, моля, посетете уебсайта на МОМ Нидерландия.

@: www.iom.int; www.iom-nederland.nl

T: +31 70 31 81 500

E: iomthehague@iom.int

МОМ в България

България е страна, членка на МОМ, от 1999 г. Споразумение за сътрудничество между България и МОМ, ратифицирано от Народното събрание и последвано от Указ на президента на Република България, предоставя на Мисията на МОМ в България същите привилегии и имунитети, като тези на специализираните организации на ООН по силата на Конвенцията за привилегиите и имунитетите на специализираните организации от 1947 г.

От създаването си МОМ България е изиграла значителна роля в изграждането и развитието на българската система за борба с трафика на хора. МОМ е ключов партньор на българското правителство и Националната комисия за борба с трафика на хора. МОМ участва активно в разработването на национално законодателство за борба с трафика на хора; подкрепя създаването и изпълнението на годишните национални планове за действие за борба с трафика; организира информационни кампании, насочени към превенция на трафика на хора, включително образователни кампании в училищата и информационни дейности в уязвимите общности; участва в национални и регионални дейности за изграждане на капацитет; предоставя пряка помощ на жертви на трафик чрез доброволно завръщане и реинтеграция в България; подпомага

Министерството на външните работи при разработването на Националния механизъм за консулска подкрепа за граждани в чужбина и подкрепя прилагането на Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца, жертви на трафик, завръщащи се от чужбина.

Екипът на МОМ за борба с трафика на хора предоставя професионална помощ на жертви на трафик на хора, използвайки цялостен подход, който зачита човешките права и благосъстоянието на жертвата. Целевите групи включват:

- български граждани, идентифицирани като жертви на трафик на хора извън границите на Република България; български граждани, идентифицирани като жертви в страната, също могат да бъдат подкрепени;
- чужди граждани, идентифицирани като жертви на трафик на хора на територията на Република България.

Предоставяните услуги включват, но не се ограничават до:

- помощ за завръщане в страната на произход на идентифицирани жертви на трафик на хора;
- помощ за устойчива реинтеграция на жертви на трафик след завръщането им;
- консултиране и предоставяне на информация;
- правни консултации;
- психологическо консултиране;
- оценка на нуждите и риска;
- безопасен и сигурен транспорт;
- медицински грижи;
- пакет за хуманитарна подкрепа;
- социално подпомагане;
- консултации за заетост;
- професионално обучение и включване в училище;
- мониторинг и проследяване на жертвите;
- услуги за защита на свидетелите: осигуряване на безопасна среда и защита на свидетелите по случаи на трафик на хора;
- други консултации и услуги според специфичните нужди на жертвите.

МОМ поддържа гореща линия за борба с трафика (+359 (2) 93 94 777), която предоставя информация, консултации и помощ на жертви на трафик на хора, както и на уязвими лица и потенциални жертви на трафик.

Можете да се свържете с нашия екип за борба с трафика по телефона и по електронна поща на:

Можете да се свържете с нашия екип за борба с трафика на хора по телефона и по електронна поща на:

@: <https://www.iom.int/countries/bulgaria>

T: +359 (2) 93 94-713

E: iomsofia@iom.int

МОМ в Унгария

МОМ в Унгария може да подпомогне унгарски жертви на трафик, които желаят да се завърнат доброволно в Унгария от чужбина. Услугите включват помощ на летището, настаняване, психологическа, медицинска и реинтеграционна подкрепа. МОМ също така насочва завръщащи се жертви на трафик към партньорски организации и специализирани доставчици на услуги в Унгария.

МОМ може да подпомогне жертвите на трафик, които биха искали доброволно да се завърнат в страната си на произход, като им предостави помощ преди заминаване, получаване на документи за пътуване, организиране на медицински преглед за пригодност за пътуване (fit-to-travel), осигуряване на придружител (ако е необходимо), закупуване на билети и застраховка за пътуване, осигуряване на помощ при заминаване, транзит и пристигане. Преди връщане МОМ извършва скрининг и оценка на риска, за да гарантира безопасно завръщане и да може да оцени нуждите на жертвата след завръщането, както и да насочи жертвата към съответната организация, доставчик на услуги в страната на произход, в сътрудничество с местния офис на МОМ. Ако е възможно, МОМ също така предоставя финансова помощ за реинтеграция на жертвите.

@: <http://www.iom.hu/>

T: +361 472 2500

E: iombudapest@iom.int

Унгария | Национална полиция Унгария

Унгарската полиция е държавен правоприлагащ орган, управляван от унгарското правителство чрез министъра на вътрешните работи. Полицията е разделена на централен орган (Главна дирекция на Националната полиция), окръжни (и столична) полицейски дирекции (20), полицейски управления в градовете (154) и бюра на гранична полиция (26). Освен общите полицейски органи унгарското правителство също така е създадо специални полицейски части, като Националната служба за защита и Центъра за борба с тероризма.

По отношение на превенцията и борбата с трафика на хора унгарската полиция предприема следните мерки: разследване; превантивни действия за ранна идентификация; обучения за специалисти в областта на правоприлагането и други участници в процеса: социални работници, медицински сестри, учители, служители на центрове за грижи за жертви; участие в кампании и национални и международни проекти.

При изпълнение на професионалните си задължения полицията непрекъснато си сътрудничи с държавни и общински органи, социални и икономически субекти, граждански организации и църкви.

Tel: +36-1/443-5500

@ <http://www.police.hu/en>

Македония | Open Gate | La Strada Macedonia

Open Gate | La Strada Macedonia е базирана в Скопие местна организация за борба с трафика на хора, създадена през 2000 г. и първата, повдигнала въпроса за трафика на хора в Македония. Като лидер в борбата с трафика в Македония от създаването си Open Gate прилага холистичен подход към проблема с трафика на хора, т.е. работи с всички форми на трафик на хора, особено на жени и деца, като понастоящем се фокусира върху застъпничество и лобиране, превенция, образование, повишаване на обществената осъзнатост, директна подкрепа и реинтеграция на жертвите, научни изследвания и работа в мрежа. Open Gate управлява първата

и единствена SOS гореща линия в Македония, специализирана в областта на трафика на хора, както и предоставя подслон за жертви на трафик. Чрез тези основни услуги организацията е предоставила консултации на повече от 3000 обадили се лица и е подкрепила и реинтегрирала над 200 жертви на трафик. Open Gate е организация на гражданското общество, която работи за правата на човека и представлява нуждите на лица във висок риск и жертви на насилие и трафик на хора. Като член на La Strada International, европейската мрежа за борба с трафика на хора, Open Gate работи както на местно, така и на национално и европейско ниво.

Осигурява защита, укрепване на капацитета и социална интеграция на жертвите на трафик, както и други уязвими групи в обществото.

@: www.lastrada.org.mk

T: (+389) 22700107

E: lastrada@lastrada.org.mk

Нидерландия | CoMensha (Нидерландски координационен център за трафик на хора)

Координационният център за трафик на хора (CoMensha) действа като посредник и консултант относно първоначалната помощ, настаняването и подпомагането на потенциални жертви на трафик на хора. CoMensha осъществява регистрацията за решение за настаняване и помощ за жертви на трафик на хора (Categorical Accommodation and Assistance for Victims of Trafficking in Human Beings (COSM)). Националното бюро за помощ на CoMensha е предназначено за потенциални жертви, граждани и професионалисти, както и за всеки, който се интересува от трафика на хора. Бюрото за помощ консултира предимно професионални партньори, като социални работници, подслони, правоприлагащи органи, правителство, адвокати и приемни центрове за лица, търсещи убежище, относно предоставянето на помощ на жертвите. Организацията отговаря и на юридически въпроси, свързани с периода на размисъл, докладване на престъплението, разрешителни за пребиваване и други, свързани с трафика на хора.

CoMensha събира данни за всички жертви на трафик на хора в Нидерландия. Данните се отнасят до конкретната сфера на заетост, страна на произход, възрастта на жертвата, лицето, което докладва престъплението, и др. Тази информация се анонимизира и използва от органи като Министерството на правосъдието и сигурността и Националния докладчик за трафика на хора, за да се очертават механизмите на действие и практиките, свързани с трафика на хора в Нидерландия. CoMensha подпомага изработването на стратегии за противодействие на трафика на хора и показва недостатъците и проблемите в съществуващите практики и политики. Организацията работи в тясно сътрудничество с правоприлагащите органи, социалните служби, подслоните, регионалните и националните институции и международни партньори, също с подкрепата на международната мрежа La Strada и платформата на ЕС за гражданско общество срещу трафика на хора (EU Civil Society Platform against Trafficking in Human Beings).

CoMensha е нидерландската организация, член на La Strada International (LSI) – европейска мрежа за борба с трафика на хора. Основната цел на LSI е предотвратяване на трафика на хора в Европа, по-специално трафика на жени, както и защита на правата на жертвите на трафик. La Strada включва осем организации в Беларус, България, Чехия, Македония (БЮРМ), Молдова, Холандия, Полша и Украйна и международен секретариат със седалище в Амстердам, Нидерландия.

@: www.CoMensha.nl

T: (+31) (0) 33 448 1186, on weekdays from 09.00 - 17.00

E: info@CoMensha.nl

Нидерландия | FairWork

Мисията на FairWork е да работи за прекратяване на трафика на хора в Нидерландия. Организацията работи за подобряване на положението на (потенциалните) жертви. FairWork се фокусира по-специално върху трудова експлоатация като форма на трафик. Приоритет са интересите и човешките права на жертвите.

FairWork е основана през 1999 г. (по това време наречена BLinN) от холандските организации Humanitas и Oxfam Novib. Humanitas е една от основните организации за социални услуги и за изграждане на общности в Нидерландия. Humanitas е сдружение с нестопанска цел, чиято цел е да предоставя подкрепа на хора, които по ред различни причини временно не могат да се справят сами. Oxfam Novib е световна организация за развитие, която мобилизира силата на хората срещу бедността. Чрез проекта BLinN стремежът на двете организации е да подкрепят жертвите на трафик на хора. През 2011 г. BLinN продължи като независима фондация, която беше наречена FairWork.

От самото начало през 1999 г. подходът на BLinN Fairwork е да изследва нуждите на жертвите и да развива съобразени с тях дейности за подобряване на бъдещето на пострадалите (възможности за образование, намиране на работа, професионални обучения, (юридически) наставник, групи за психо-социална подкрепа). До 2005 г. организацията работи основно с жертви на сексуална експлоатация. През 2005 г. трафикът за цели, различни от сексуалната експлоатация, се включва в нидерландския наказателен кодекс. През следващите години FairWork се съсредоточава върху (ранната) идентификация и подпомагане на жертвите на трудова експлоатация, което в момента е основен приоритет на организацията.

Важни дейности на FairWork са:

- директна подкрепа за (възможни) жертви;
- разпространяване на информация относно правата на работниците и жертвите чрез семинари и онлайн дейности на терен; в тясно сътрудничество с мигрантските организации;
- обучение на професионалисти, така че те да могат да откриват и противодействат на трафика;
- изследвания;
- лобиране и застъпничество;
- повишаване на осъзнатостта относно трудова експлоатация.

За постигане на целите се развива сътрудничество с други организации, сред които организации на гражданското общество, местни власти, публични органи и частни лица.

@: <https://www.fairwork.nu>

T: +31 20 760 08 09

E: [info\[at\]fairwork.nu](mailto:info[at]fairwork.nu)

Нидерландия | Humanitas Експертен център за сексуалност, работа в секс индустрията и трафик на хора (ESSM)

Humanitas ESSM предлага специализирана подкрепа на работещи в секс индустрията, жертви на трафик на хора, транссексуални хора, ЛГБТИ и млади хора, както и на други, които имат въпроси, свързани със сексуалното и половото разнообразие. Humanitas ESSM предлага следните услуги:

stichting humanitas

- Специализиран (категоричен) кризисен център (Lucia) и последващ подслон (Tosca, Xarah) за жертви на трафик на хора, където на базата на 24/7 се предоставя безопасно подслон, психосоциална, правна и практическа подкрепа, насоки, информация и съвети за жени, жертви на трафик, и техните деца;

- социална работа, насочена към проституиращи – теренна работа и подкрепа за работещи в секс индустрията, които искат да излязат от нея;
- наставничество;
- център за информация и услуги за и от проституиращи Door2Door;
- TransSupport за подкрепа на транссексуални лица;
- хор на транссексуални;
- подкрепа LHBI +;
- разкриване за ЛГБТИ младежи;
- Розов салон за ЛГБТИ + възрастни хора;
- информация и обучение, свързани с горепосочените теми.

@: <http://expertisecentrum.humanitas-rotterdam.nl/>

T: (+31) (0) 10 23 65 212

E: pmw@stichtinghumanitas.nl

Нидерландия | HVO-Querido ACM

Амстердамски координационен център за трафик на хора

От средата на деветдесетте години на миналия век HVO-Querido предлага подслон и подкрепа на жертви за трафик. През 2007 г. с подкрепата на община Амстердам бе създаден Амстердамският координационен център за трафик на хора (АСМ), за прием, регистрация и подпомагане на жертвите на трафик в столицата. От 2010 г. АСМ отговаря и за един от трите специализирани кризисни подслона за жертви на трафик на хора от трети страни в Нидерландия (COSM). Министерството на правосъдието и Министерството на здравеопазването, благосъстоянието и спорта финансират кризисния център. Другите две кризисни локации COSM са в Ротердам (Humanitas ESSM) и Асен (Jade Zorggroep).

HVO-Querido|АСМ е мрежова организация, която прилага подход, ориентиран към силните страни, в който централно място заемат автономността и овластяването на клиентите. Безопасността на жертвите и качеството на грижите се гарантират от екипи от високоспециализирани доставчици на услуги с дългогодишен опит в работата с жертви на трафик. В момента HVO-Querido|АСМ е най-големият подслон за жертви на трафик в Нидерландия. HVO-Querido|АСМ осигурява безопасен подслон и съобразена с нуждите индивидуална програма за подкрепа, включително психосоциална, правна и социална подкрепа, ориентация към пазара на труда и обучение, информация и консултиране и е на разположение 24/7 за жертвите на трафик и техните деца. Децата получават подкрепа от специализирани социални работници и при необходимост от психотерапевти. HVO-Querido|АСМ предоставя услугите си с помощта на широк кръг партньори, като специализирани организации за справяне с психичната травма, специализирани адвокати и социални предприятия, предлагащи образование и възможности за работа на клиенти. Освен подслон, HVO-Querido|АСМ предоставя и амбулаторна помощ на жертви на трафик.

HVO|АСМ все повече се установява като национален и международен експертен център, който предоставя обучение и образователни дейности за различни партньорски организации.

@: www.hvoquerido.nl/acm.html

T: (+31) (0) 20 626 3800

T (in case of emergency): (+31) 6 10 59 94 58

E: acm@hvoquerido.nl

Нидерландия | La Strada International

Международната асоциация La Strada (La Strada International/LSI) е регистрирана през октомври 2004 г., като така официализира сътрудничеството между осем неправителствени организации (от Нидерландия, Чехия, Полша, България, Украйна, Беларус, Молдова и Македония), започнало през 1995 г. La Strada е водеща мрежа, обединяваща европейски независими НПО с общи ценности, които работят директно с жертвите. Целта на La Strada е предотвратяването на трафика на хора в Европа и защитата на правата на жертвите. Услугите, които Ла Страда предоставя, се основават на разбирането, че всички хора имат еднакви човешки права и те трябва да се спазват.

Към мрежата от осем членове на La Strada в процес на присъединяване са още 29 организации от 24 европейски държави, включително 15 страни от ЕС и 9 държави извън ЕС. Дейностите на членовете на La Strada включват програми за пряка и непряка социална подкрепа и овластяване за жертви на трафик и рискови групи, включващи психосоциална, медицинска и правна помощ, подслон, дългосрочна реинтеграция и подкрепа за заетост, предоставяне на консултации и насочване чрез национални горещи линии, лекции и обучения по превенция за професионални групи, повишаване на осъзнатостта, лобиране, застъпничество и медийни кампании.

Секретариатът на La Strada е със седище в Амстердам, Нидерландия, и се фокусира върху въпроси на европейско равнище (лобиране, застъпничество и връзки с обществеността) и наблюдение на европейските политики и мерки за борба с трафика. Секретариатът на La Strada предоставя консултации и информация за трафика на хора чрез събиране на данни, аналитични изследвания и координиране на международни проекти. Секретариатът отговаря за стратегическото планиране на дейностите на членовете и изграждането на капацитет.

@: www.lastradainternational.org

T: + 31 20 688 1414

E: info@lastradainternational.org

Нидерландия | Национална полиция

Нидерландската полиция се състои от десет регионални дирекции, Национална дирекция и Центъра за полицейски служби. Мисията на полицията е да бъде постоянно бдителна и да служи на ценностите на конституционната държава. Полицията изпълнява тази мисия, като предлага защита, рестрикция или подкрепа, както търсена, така и нежелана, в зависимост от ситуацията.

Трафикът на хора е тежко престъпление и нарушаване на човешките права, при което хората се експлоатират или принуждават да участват в (криминални) деяния против волята си, докато извършителите печелят от тази експлоатация. Затова нидерландската полиция смята борбата срещу трафика на хора за висок приоритет. В нидерландската полиция има десет отдела, специализирани в полицейската дейност за чужденци, идентификация и трафик на хора/каналджийство. Сертифицирани разследващи служители от тези екипи провеждат разследвания за трафик на хора и каналджийство, като в процеса трупат ценни експертни знания и опит.

От първостепенно значение за специализираните екипи са разпознаването и акуратната обработка на сигналите за трафик, както и внимателното отношение и защитата на (потенциални) жертви. За да се бори ефективно с трафика на хора в международен мащаб, нидерландската полиция редовно участва в международното полицейско сътрудничество чрез съвместни екипи за разследване.

@: www.politie.nl

T: within the Netherlands: 0900-8844; from abroad: +31-34 357 8844

Приложение 2

(Препращане към) Социалната карта за ранна идентификация, закрила и безопасно бъдеще, безопасно завръщане

През 2018 г. в рамките на проекта бе разработена онлайн Социална карта, базирана на проучване/въпросник, изпратен на местни НПО във всички страни от ЕС и други европейски страни в периода юни-септември 2018 г. Бяха включени и ограничен брой неевропейски организации.

Тази Социална карта се основава на предишна такава, разработена през 2014 г. като част от методологията „Безопасно бъдеще“.

Организациите, включени в Социалната карта, са специализирани и подпомагат жертви на трафик след завръщането им и/или интеграцията им в страната на крайна дестинация.

Социалната карта указва дали организацията предлага услуги на жертви на трафик, може да организира безопасно завръщане и реинтеграция и/или работи по (ранната) идентификация на жертви на трафик. Тя предоставя информация за името и контактите на организацията и за наличните услуги. За всяка организация се посочват услугите, които предоставя – подслон, психологическа помощ, медицинска помощ, юридическа помощ, обучение за развиване на умения/образование, намиране на работа/сигурен доход, финансова помощ, помощ за деца/родителски умения, събиране на семейства или други услуги. Жертвите, които решат да се завърнат, се насочват, ако е възможно, към подкрепяща организация в родната им страна.

Понастоящем Социалната карта обхваща 37 европейски и четири неевропейски страни. Включени са и членовете и услугите на глобални и европейски мрежи, работещи в страните, които не са включени в списъка. Беше взето решение фокусът да бъде върху европейските страни, за да се гарантира, че европейските членове на Международната платформа La Strada ще актуализират редовно Социалната карта.

Тази карта ще даде възможност на работещите в областта на борбата с трафика на хора, по-специално НПО, които предоставят директни услуги на жертвите, по-добре да се откриват, идентифицират и свързват помежду си. Инструментът може също така да помогне на други участници в процеса да насочват жертвите на трафик на хора и рискови групи към помощта, от която имат нужда. Към Социалната карта ще бъдат добавени допълнителни организации, когато бъдат идентифицирани.

Тъй като данните, предоставени в Социалната карта, трябва редовно да се актуализират, тя не е включена тук, но може да бъде намерена на интернет страниците на партньорите (вж. Приложение 1). La Strada International ще отговаря за нейното обновяване.

За тази цел, моля, проверете на www.lastradainternational.org.

Приложение 3

Материали, които да се използват в обучение за „Ранна идентификация“⁴⁷

Упражнение 2 Какво е трафик?

Как бихте оценили посочения по-долу казус по скала от 1 до 10?)

1.....10

(1 = няма подозрения за трафик)

(10 = силни подозрения за трафик)

Казуси (може/трябва да се адаптират в зависимост от обучаваната група)

1. Георги работи шест часа в седмицата в селскостопанска фирма в Нидерландия. Печели 35 еуро на седмица. Спие в каравана на терена на компанията, за която работи.
2. Йорданка проституира. Клиентите ѝ идват в къщата на приятеля ѝ в Ситарг, град в южната част на Нидерландия на границата с Белгия и Германия. Тя дава 50% от приходите си на гаджето си в замяна на подслон и храна. Той урежда клиентите ѝ и преговаря с тях за цените и сексуалните услуги, които предоставя Йорданка. Тя се радва на новия си живот.
3. Маша от Русия работи като гетегледачка в семейството на земеделски производител в провинцията. Семейството има три деца и девизът им е „Работи усилено, не се мотаай“. Нейният шеф държи паспорта ѝ в сейфа „на съхранение“. Маша работи 14 часа на ден, шест дни в седмицата. Работата не ѝ тежи, казва тя. Получава подслон, храна и някакви гъжобни пари, но без заплата. Шефът ѝ прави шеги със сексуална насоченост.

Упражнения 4 и 5 Разпознаване и категоризиране на сигнали за трафик

Изрежете, обсъдете и решете в коя графа трябва да бъде категоризиран даденият сигнал за трафик:

1. Действие: набиране; транспортиране; трансфер; укриване; поемане на лица
2. Средства: заплаха; сила; други форми на принуда; отвлечане; измама/заблуда; злоупотреба с власт или уязвимост; даване и получаване на плащания
3. Цел: експлоатация за проституция и други форми на сексуална експлоатация; принудителен труд и услуги; робство и подобни практики; принудително подчинение; отстраняване на органи

Сигнали за трафик (може/трябва да се адаптират в зависимост от обучаваната група)

1. Ахмед е принуден да погълне хероинови топчета в Суринам и да се качи на самолета за Нидерландия. Получава ужасни болки в стомаха. Пътниците предупреждават екипажа точно преди кацане на Схипхол. Стюардесата решава да организира медицинска помощ.
2. Кара трябва да работи извънредно, за да спечели задължителната по закон минимална заплата. Току-що е открила чрез листовка, че има право на минимална заплата. Тя идва, за да разбере дали и как може да предяви претенции за това право.

3. Ихрин е вписан в Търговския регистър като партньор във фабрика за тофу. Не може да каже нищо за годишния оборот или да посочи купувачите, на които доставят продукцията.
4. Хасан казва, че няма представа какво е било договорено за удържането на надницата му. Парите са уредени. „Всичко ще е окей,“ казва той. Идва да получи граждански номер, за да бъде регистриран в Нидерландия.
5. Таня ще отваря салон за маникюр. Нейният счетоводител и надзорник подава декларация за годишен оборот от 30 000 евро за регистрация в Търговския регистър. Тя не знае колко време отнема поставянето на изкуствени нокти.
6. Джади е бременна в осмия месец, но трябва да продължи да работи в салон за масаж. Губи равновесие и си чупи китката.
7. Джинта спи в така нареченото „горещо легло“ (легло, което се ползва на смени денем и нощем от няколко души). Дели това легло с колега, който също бере чушки. Тя смята, че това е нехигиенично и че е платила твърде много пари за него. Идва за съвет как да промени това.
8. Дуси все още не може да започне истинска работа. Трябва да работи толкова много като куриер, за да изплати полета на семейството си от Сирия, че не му остава време. Работи много през нощта. Иска обаче нормален живот в Нидерландия възможно най-бързо.

Упражнение 11 „Три начина да започнем разговор с потенциална жертва на трафик“

Три начина да започнете разговора с потенциална жертва на трафик, без (все още) да влизате в подробности относно подозренията си, че е жертва на трафик.

1. „Чувам да казваш, че си уморен/а, работиш много часове на ден, а накрая ти остават малко пари. Подозирам, че някой те използва за собствена изгода.“
2. „Казваш, че имаш проблеми с шефа си, че ... {попълнете проблема на този човек}. Ако те разбирам правилно, може шефът ти да прави нещо, което в Нидерландия е наказуемо. И това като че ли е за твоя сметка. Би ли желал/а да обсъдиш това по-подробно с хора, които могат да ти помогнат?“
3. „Чувам да казваш, че не можеш да отидеш на лекар, ако искаш, че твоят работодател все още ти дължи пари и че те навиква. Ти ми каза, че тази ситуация те плаши {попълнете повече подробности за положението на клиента}. Това ме притеснява. Изглежда, че някой (шефът ти) печели за твоя сметка. Това в Нидерландия е наказуемо. Има агенции, които могат да ти помогнат. Искаш ли помощ за това?“

Упражнение 12 Пътна карта: Как да насочим жертва на трафик

Подозирате ли, че някой е жертва на трафик?

Доловили сте първи сигнал, че някой може да е жертва на трафик. ... Какво да направите след това?

Стъпка 1: Съзнателно направете прекъсване в разговора

Оттук нататък вашите въпроси ще служат на друга цел: ще трябва да се заровите по-дълбоко и да откриете дали този човек е жертва на трафик. Съобразете се с тази промяна при въпросите, които ще зададете.

Съвет: Спечелете допълнително време, за да помислите и да разработите стратегия. Извинете се, че трябва да посетите тоалетната, да направите чаша чай за клиента или кажете например: „Трябва да взема някои документи от съседната стая. Ще се върна веднага“. Междувременно помислете за следващите си стъпки.

Стъпка 2: Фокусирайте се: наблюдавате ли елементи на трафик?

Сега ще се фокусирате върху въпроси, с които да получите повече информация за възможността това да е ситуация на трафик. Въпроси, които бихте могли да зададете:

Коректор на българския текст: Радка Бояджиевао Как печелиш парите си?

- о Работата отговаря ли на очакванията ти?
- о Може ли да се обадиш, че си болен, или може ли да отидеш на лекар, ако е нужно?
- о Можеш ли да направиш почивка на работа, ако ти е нужно?

- Никакво или минимално заплащане:

- о Получаваш ли заплащане за работата си?
- о Ако да: колко?
- о Ако не: как ти плащат за работата ти?
- о Трябвало ли е да връщаш пари? Колко и за какво?
- о Налагат ли ти се глоби в работата?

- Работодателят плаща ли за жилището ти или други разходи?

- о Жертва на обстоятелствата/принуда
- о Искаш ли да вършиш тази работа?
- о Как се отнася с теб работодателят ти?
- о Можеш ли да напуснеш тази работа, ако искаш?
- о Работодателят ли ти урежда (е уредил) настаняването, транспорта и/или храната?
- о У теб ли е паспортът ти?

Важно! Не навлизайте в подробности за трафик, тъй като това ще уплаши хората и може да разбие доверието, което изграждате. Освен това може хората да не смятат, че са в ситуация на трафик.

Стъпка 3: Консултирайте се с възможната жертва

Ако отговорите на въпросите в Стъпка 2 дават индикации за уязвимост и зависимост на лицето, с което разговаряте, информирайте го/я, че има организации, които може да му/й помогнат с проблемите.

Стъпка 4: Свържете се с ...

Ако клиентът ви се съгласи, може да се свържете със следните организации и да го/я насочите за по-нататъшна помощ:

- Попълнете в зависимост от местната структура.
- В случай на животозастрашаващ спешен случай се обадете на спешния номер и поискайте незабавна помощ.

Приложение 4

Материали от методологията „Безопасно бъдеще“, които да се използват в обучение за „Безопасно бъдеще, безопасно завръщане“

Методология „Безопасно бъдеще“

Таблица 1 Фактори, които оказват влияние върху оценката на възможностите в страната на произход и в Нидерландия

Възможности -	Отправна точка	Възможности +
-	(Лична оценка за) Възможности в страната на крайна дестинация	+
	1. Безопасност в страната на крайна дестинация (лична и на семейството)	
	2. Защита от насилие	
	3. Деца и грижа за децата	
	4. Жилище	
	5. Работа, доход и образование	
	6. Усещане като „у дома си“	
	7. Семейство/социална мрежа	
	8. Здравеопазване	
	9. Социален статут	
	10. Социални норми по отношение на завръщането	
	(Лична оценка за) Възможности в страната на произход	
	1. Безопасност в страната на произход (лична и на семейството)	
	2. Защита от насилие	
	3. Деца и грижа за децата	
	4. Жилище	
	5. Работа, доход и образование	
	6. Усещане като „у дома си“	
	7. Семейство/социална мрежа	
	8. Здравеопазване	
	9. Социален статут	
	10. Социална норма: очаквания на онези, които са останали в страната на произход	
Общо -		Общо +

Таблица 2 Възможност за промяна в някои фактори

(Заедно с клиента) Вижте дали някой от факторите, изброени в таблица 1, може да бъде обект на промяна, например защото се е появила нова или по-подробна информация или защото клиентът е получил подкрепа за създаване на нови контакти или подновяване на съществуващи контакти. Напишете какво и кой може да е необходимо, за да се промени вече съществуващата оценка, дадена на този фактор.

[illegible]

Методология „Безопасно бъдеще“

Екограма

Съществуват различни инструменти за картографиране на социалните ресурси. По-долу е описана екограмата. Екограмата често се използва в подхода, базиран на силните страни, за очертаване на структурата на социалната подкрепа на клиентите.

Екограмата е визуален преглед на източниците на подкрепа на клиента. Разликата между генограмата и екограмата е, че генограмата очертава семейната мрежа, а екограмата не само очертава семейната карта, но също така включва и други хора, с които клиентът има важна лична връзка, като хора от същата среда, приятели, (някакви) съквартиранти, познати, колеги, духовни съветници и други значими фигури. В екограмата могат да се отбележат и полезни контакти, които са важни, като например социални работници и други специалисти. Чрез използването на символи е възможно да се покаже какъв вид подкрепа предлага връзката: практическа подкрепа, съвети, компания или емоционална подкрепа.

Една подкрепяща социална мрежа едновременно изпълнява тези четири функции. На английски първите букви на тези четири функции образуват акронима PAGE.

P = П = Практическа помощ (материална функция)

Това се отнася за всички форми на конкретна подкрепа.

Например: Кого ще помолите да ви заеме пари за детегледачка, когато ви се налага спешно; ... да ви помогне със задача.

A = С = Съвет (информационна функция)

Хората могат да се грижат за себе си само ако имат някои основни познания. Какво трябва да знаем, зависи от това в какво общество живеем. За африканските страни например се изискват различни познания, в сравнение със страните от Западна Европа. Възрастните също се учат един от друг, от собствения си успешен опит. От реакциите на другите, които получавате, може да коригирате поведението си така, че да изпробвате други неща, за да се опитате да се справите с неприятностите си.

Например: На кого можете да разчитате за достоверна информация? Кого ще помолите за съвет относно попълване на документи? Чий съвет ще потърсите, ако трябва да вземете трудно решение?

G = П = Принадлежност към група (свързваща функция)

Хората искат да принадлежат, да се чувстват част от група и свързани с другите.

Например: Къде отивате да търсите приятна компания, с кого споделяте общи интереси?

E = Емоционална подкрепа (емоционална функция)

Хората се обръщат към другите за признание, оценяване, разбиране и доверие.

Например: С кого говорите по поверителни и интимни въпроси? С кого се разтоварвате, къде търсите утеха в кризисни ситуации?

Информация

Публикация

Safe! Гласове от терена. Резултати от проекта „Безопасно и адекватно завръщане, справедливо отношение и ранна идентификация на жертви на трафик от трети страни извън ЕС“

Заключителен доклад Проект ФУМИ/AMIF 2017–2018

HVO-Querido, Амстердам, Нидерландия
декември 2018

Автор

Трайнте Коотстра, М.А.
www.trijntjekootstra.nl

Превод на български: Майя Карадимова

Редактор на българския текст: Надя Кожухарова

Коректор на българския текст: Радка Бояджиева

С много благодарности за приноса им по време на целия проект Safe! към:

- „Асоциация Анимус“: Надя Кожухарова, Мария Чомарова, Антоанета Василева
- CoMensha: Браян Варма/Brian Varma, Ейфје де Волдер/Eefje de Volder
- FairWork: Карин Блорхерхаут/Karin Burgerhout, Сандра Клаасен/Sandra Claassen, Ромайке Зьйгема/Romaïke Zuidema
- Humanitas Rotterdam: Марейке Дейкърс/Marieke Dijkers, Херуан Нейхоф/Gerrian Nijhof, Барбара Стаал/Barbara Staal
- HVO-Querido: Петра Бакер/Petra Bakker, Мил Бейнен/Mill Bijnen, Сабрина Кнейф/Sabrina Knijf, Юлия Чукачева/Julia Tchikhatcheva
- МОМ Унгария: Естер Бода/Eszter Boda, Чила Янка/Csilla Janka, Балаш Лехел/Balazs Lehel
- МОМ България: Цветелина Найденова, Радослав Стаменков, Вера Захариева
- МОМ Нидерландия: Лаура Карпийр/Laura Carpier, Илзе Вайндрих/Ilse Waindrich
- La Strada International: Сузане Хоф/Suzanne Hoff
- Национална комисия за борба с трафика на хора България: Камелия Димитрова, Десислава Тодорова Иванова, Антоанета Радева, Стефан Ралчев
- Национална полиция Унгария: Илдико Барабас/Ildiko Barabas, Агнес Немет/Agnes Nemeth
- Национална полиция Нидерландия: Ян Кун/Jan Koen
- „Отворена порта“ | La Strada Македония: Ясмина Димишкова Райковска, Мария Тодоровска

Дизайн на логото на Safe

Ontwerppartners

Комуникация и брандиране

www.ontwerppartners.nl

Графичен дизайн

IVA Groep BV Rotterdam

www.ivagroep.nl

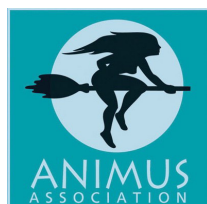
Предпечатна подготовка и Печат

ИД ПРИНТ ООД

www.idprint.bg

Донори

Проектът Safe! е съфинансиран от Европейския Фонд „Убежище, Миграция и Интеграция“ (ФУМИ/AMIF), както и Министерството на правосъдието и сигурността и Министерството на благосъстоянието, здравеопазването и спорта на Кралство Нидерландия

Проектът Safe! е съфинансиран от Европейския Фонд „Убежище, Миграция и Интеграция“ (ФУМИ/AMIF), както и Министерството на правосъдието и сигурността и Министерството на благосъстоянието, здравеопазването и спорта на Кралство Нидерландия.

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Justitie
en Veiligheid